

Jonas Idriss Zeggag Karlsen

Erfaringer med Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo

Masteroppgave

Masterstudium i sosialfag – studieretning barnevern

OsloMet – Storbyuniversitetet

Fakultet for samfunnsvitenskap

Mai 2020

Sammendrag

Denne oppgaven er en miljøterapeutisk studie av forebyggende arbeid blant ungdom. Miljøterapi innebærer blant annet at man tilrettelegger for mestring og synliggjør ressursene til ungdommen. Studien ser nærmere bestemt på et prosjektteam i bydel Gamle Oslo. «Oppfølgingsteam 10-15» jobber aktivt og forebyggende med ungdommer mellom 10-15 år. Ungdommer må ønske å bli fulgt opp og tjenesten er et frivillig tilbud. Ungdommene som følges opp av teamet har en eller flere bekymringer knyttet til seg i hverdagen, blant annet fravær. Koordinatorene i teamet jobber med å bygge gode relasjoner med fokus på brukermedvirkning og å tilrettelegge for at ungdommene kan oppleve mestring i hverdagen.

Problemstillingen studien ønsker svar på er: Hvordan jobber Oppfølgingsteam 10-15 med ungdommer i bydel Gamle Oslo, og hva er ungdommenes erfaringer med dette arbeidet? Problemstillingen utforskes ved hjelp av kvalitative intervjuer og med vekt på to ulike perspektiver – både de ansatte og ungdommene som får oppfølging av teamet. Jeg har intervjuet syv ungdommer i alderen 12-17 år og to ansatte fra Oppfølgingsteam 10-15. Dataene er analysert ved hjelp av tematisk analyse.

Studien viser at ungdommene er fornøyde med oppfølgingen de har fått av koordinatoren sin. De har dårlige erfaringer med skolen fra tidligere, men opplyser at dette har endret seg etter at de fikk oppfølging fra teamet. De ansatte har fortalt at de bruker mye tid på å bygge relasjoner med ungdommene slik at ansatte og ungdom kan ha en gjensidig tillit til hverandre. Ungdommene opplever at relasjonen og samarbeidet har vært bra. Ungdommene føler seg sett og hørt, og opplever at koordinatorene ønsker det beste for dem. De ansatte forteller om et stort fokus på brukermedvirkning fordi det er ungdommene som vet best. Studiens funn tyder på at arbeidsmetodikken og teamet fungerer på en god måte som ungdommer i bydelen kan dra nytte av. Metodikken kan ha en overføringsverdi til passende tjenester andre steder, skulle forskning vise at tiltak som dette fungerer på en hensiktsmessig måte. Studien viser også at relasjoner, tillit og brukermedvirkning er viktige nøkkelord i arbeid med barn og unge.

Abstract

This thesis is a study of preventive work among youth, from an environmental therapeutic perspective. Environmental therapy involves, among other things, facilitating for coping and making youths' resources visible. The study looks closely at a project team in district Gamle Oslo. "Oppfølgingsteam 10-15" works preventively and actively with teenagers between 10 and 15 years old. Youngsters that are followed as a part of the project need to accept these terms, since it is a voluntary offer in the district. Those who are followed up on by the team have one or more concerns associated with their daily lives, including absence in school. The coordinators in the team, work to build good relations with a focus on user participation, as well as facilitating for good experiences related to coping in the users' everyday life.

The question the study tries to answer is: How does Oppfølgingsteam 10-15 work with young people in the district Gamle Oslo, and what are the youngsters' experiences with this work? The question is explored by qualitative interviews, with an emphasis on two different perspectives - both the employees and the teenagers who receive "follow-up" from the team. I have interviewed seven youngsters aged 12-17 years, and two employees from Oppfølgingsteam 10-15. The data is analysed using thematic analysis.

The study shows that the youngsters are satisfied with the follow-up they have received from their coordinator. They have negative experience with the school from the past, but say that this has changed after they received follow-up from the team. Employees have said that they spend a lot of time building good relations with the teenagers so that coordinators and youngsters can have mutual sense of trust in each other. The teenagers feel that the relationship and cooperation have been good. They feel that the coordinators want the best for them, and they feel like they have been seen and heard during their participation in the project. Employees talk about a major focus on user participation. From their perspective, the youngsters are those who knows their own situation best. The study's findings indicate that the team and the methodology they work after, functions well in a way that youngsters in the district can benefit from. The projects work methodology might have a value to appropriate services elsewhere, should research show that initiatives like this work in an appropriate way. The study also shows that good relations, trust and user participation are important keywords in working with children and young people.

Forord

Jeg vil gjerne begynne med å takke Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo. Dere anså meg som riktig person til å utføre forskning av prosjektet. Koordinatorer, øvrige ansatte i 3. etasje på Familiehuset, og særlig Juweria; takk for gode samtaler og for å ha ønsket meg velkommen med åpne armer. Jeg har lært utrolig mye av dere alle sammen, dere gjør en viktig jobb.

Tusen takk til alle informanter som har bidratt på denne studien. Takk for at dere satte av tid til å prate med meg, og takk for åpenheten! Deres fortellinger av egne erfaringer og opplevelser er uvurderlige. Jeg håper jeg har fremstilt dere på en korrekt og ordentlig måte.

Det er med stor takknemlighet jeg nevner veilederen min Lars E. F. Johannessen. Du har alltid bidratt med gode tilbakemeldinger og overgått mine forventninger som veileder. En mer tilgjengelig veileder skal man lete lenge etter. Takk for at du har hatt tro på ønskene og ideene mine for denne oppgaven!

Videre retter jeg en stor takk til foreldrene mine, storesøster og besteforeldre som har vært en stor støtte disse to årene. Dere har stått med meg i frustrerte og gledelige stunder. Enten det har vært sene netter eller tidlige morgener så har du vært der mor, tusen takk!

Jeg setter stor pris på vennene mine som har motivert meg i tide og utide. Dere har bidratt med mye latter og godt humør - Lucas, Katrine, Eivind, Thomas S, Håvard, Caroline S, Per, Pernille R, Ida og Urszula. Til dere som ikke er nevnt ved navn, men som har støttet meg; tusen takk. Takket være dere alle har jeg fått anledning til å slippe unna hverdagens krav og utfordringer, kanskje litt for mye i perioder. Til slutt må jeg også rette en spesiell takk til min favoritt-bokhandler Odd Brendbekken, som har stått klar med både pisk og gulrot gjennom skriveprosessen.

Mai 2020

Jonas Idriss Zeggag Karlsen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
Forord	4
1. Innledning	7
<i>Avgrensning innenfor forebyggende arbeid</i>	7
<i>Formulering av forskningsspørsmål</i>	8
<i>Bakgrunn for valg av tema</i>	8
<i>Tidligere forskning</i>	9
<i>Oppbygging av studien</i>	10
2. Hva er Oppfølgingsteam 10-15?	12
<i>Bakgrunn for Oppfølgingsteam 10-15</i>	12
<i>Fokusområder i prosjektet</i>	12
<i>Utvikling av arbeidsmetodikk</i>	13
<i>Koordinatorens arbeidsoppgaver</i>	15
<i>Tilbud de kan gi ungdommene og deres familier</i>	16
<i>Et tett tverrfaglig samarbeid</i>	17
3. Teorikapittel	18
<i>En miljøterapeutisk tilnærming</i>	18
<i>Miljøterapi – sentrale faktorer</i>	18
<i>Forebygging og mestring</i>	18
<i>Aktiviteter og relasjoner</i>	20
<i>Brukermedvirkning</i>	21
<i>Risiko- og beskyttelsesfaktorer</i>	22
<i>Resiliens, salutogenese og opplevelse av sammenheng</i>	23
4. Metode	26
<i>Valg av metode og utvalg</i>	26
<i>Intervjuguide</i>	28
<i>Gjennomføringen av intervjuene</i>	30
<i>Etiske overveielser</i>	31
<i>Transkribering og analyse</i>	34
5. Ungdommene: Forhistorie og erfaringer med Oppfølgingsteam 10-15	37
6. Relasjoner og tillit – en viktig faktor i arbeid med barn og unge	45
<i>Forebyggende relasjonsarbeid er nyttig – de ansattes perspektiv</i>	45
<i>Relasjoner til de ansatte – ungdommenes perspektiv</i>	49
7. Brukermedvirkning	56
<i>Brukermedvirkning i fokus – de ansattes perspektiv</i>	56
<i>Valgmuligheter og ønsket om hjelp – ungdommenes uttalelser</i>	60
8. Diskusjon og avrunding av studien	66
<i>Oppsummering av hovedfunn</i>	66
<i>Mine funn vs. annen forskning</i>	68
<i>Studiens funn i lys av teorien</i>	70
<i>Studien sett i et større perspektiv</i>	73
<i>Studiens svakheter</i>	73
<i>Forslag til videre forskning på feltet</i>	73
<i>Avrunding</i>	74
9. Litteraturliste	75
Vedlegg 1: Styringsdokument	78

Vedlegg 2: Prosjektbegrunnelse	87
Vedlegg 3: Illustrasjon - Arbeidsmetodikk	93
Vedlegg 4: Godkjennelse fra NSD	94
Vedlegg 5: Intervjuguider	96
Vedlegg 6: Informasjonsskriv	99
Vedlegg 7: Samtykkeskjema ungdommer	102
Vedlegg 8: Samtykkeskjema ansatte	103

1. Innledning

Forebygging av utenforskap og kriminalitet er sentrale temaer innenfor sosialt arbeid og barnevern. For at forebygging skal fungere etter sin hensikt om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø, så er det viktig å la ungdommene medvirke i egen sak. I tillegg er det essensielt å skape et godt samarbeid med foreldrene som er involvert. Forebyggende arbeid kan for eksempel forekomme på skolen eller på ulike fritidstilbud for barn og unge (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 4-5). Innenfor forebyggende arbeid kan miljøterapien være en måte å jobbe på ettersom formålet med miljøterapiene er å forbedre individers følelse av mestring og sosial deltakelse (Vandvik, 2019). Jeg har valgt å nærme meg temaet forebyggende arbeid med en miljøterapeutisk tilnærming.

Avgrensning innenfor forebyggende arbeid

Selve studien handler om Oppfølgingsteam 10-15 som er et prosjektteam i bydel Gamle Oslo. Teamet jobber uavhengig av barneverntjenesten i bydelen. Formålet til teamet er å forebygge kriminalitet, rusmisbruk og andre negative tendenser ved å jobbe aktivt rettet mot ungdommer i alderen 10-15 år som det oppstår bekymring rundt. Grunnlaget ble lagt sommeren 2016, da tverrfaglige miniteam som skulle gi unge alternative arenaer å oppholde seg på, så at dette ga en mestringsfølelse og positive opplevelser for unge i bydelen. Det ble også tydelig at majoriteten havnet tilbake i gamle, negative spor etter ferien. Konklusjonen ble derfor at barn og unge har behov for helhetlig oppfølging over en lengre periode. Dette ble starten for Oppfølgingsteam 10-15, som startet opp i september 2017 (Vedlegg 1, 2020, s. 3).

Oppfølgingsteam har som formål å fylle et tomrom i bydel Gamle Oslo, hva gjelder tverrfaglig samarbeid mellom etatene. Mangelen på en tydelig struktur og en koordinerende rolle i bydelen var tydelig ved oppstartstidspunktet. Ifølge prosjektbegrunnelsen teamet jobber ut ifra, er hensikten med prosjektet å etablere et tverrfaglig samarbeid til det beste for ungdommen (Vedlegg 2, 2020, s. 4). I prosjektbegrunnelsen står det at «Hensikten er dermed å aktivere ungdommen og la ungdommen «eie» sin egen sak». (Vedlegg 2, 2020, s. 5). Kvelling & Wendelborgs (2009) metode med oppfølgingsteam har dannet grunnlaget for arbeidet deres. Oppfølgingsteam 10-15 tilpasset denne metoden ut ifra behov og nytte.

Formulering av forskningsspørsmål

Oppgaven søker svar på følgende problemstilling:

«Hvordan jobber Oppfølgingsteam 10-15 med ungdommer i bydel Gamle Oslo¹, og hva er ungdommenes erfaringer med dette arbeidet?»

Problemstillingen fokuserer altså både på hvordan oppfølgingsteamet jobber med ungdommene, og på hvordan ungdommene opplever samarbeidet med teamet og sine koordinatorene. For å svare på problemstillingen har jeg gjort kvalitative intervjuer med syv ungdommer og to ansatte. De ansatte har ulike stillinger i oppfølgingsteamet, og har god innsikt i teamets utvikling og funksjon. Ungdommene er i alderen mellom 12-17 år på intervjuetidspunktet, har alle vært under oppfølging over lengre tid og har god kjennskap til koordinatoren sin.

Bakgrunn for valg av tema

Studien min er skrevet på bestilling fra Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo. De ønsket en student som kunne utføre en kvalitativ studie av teamet. Jeg er vokst opp i bydelen og bodde der mine første 19 år. Dette har gjort at jeg har hatt en naturlig interesse for bydelen. Å få et innblikk i ungdommers opplevelser med et frivillig tilbud som Oppfølgingsteam er, trigget min interesse raskt. Innenfor barnevern er det også mange anerkjente metoder og tiltak som foreldre og ungdommer kan dra nytte av. Eksempler på dette er PMTO – Parental Management Training Oregon eller MST – Multisystematisk terapi (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, 2019). Arbeidsmetodikken til Oppfølgingsteam 10-15 kan ha en overføringsverdi og implementeres i passende tjenester, hvis forskningen viser at denne måten å jobbe på er hensiktsmessig for barn og unges utvikling. Jeg hadde tidlig et ønske om å se virkningen av noe og avgrensning av tema ble klarere for meg i møte med teamet. Jeg ønsket få frem ungdommenes opplevelser av å ha vært under oppfølging. Samtidig interesserte det meg å få litt perspektiv fra de ansatte om hvordan de opplever å jobbe med ungdommene i bydelen. Slik ble grunnlaget dannet og tanken er se på erfaringene med teamet, både fra ungdommenes og de ansattes perspektiv.

¹ Informantene har samtykket til – og uttrykt ønske om – at jeg oppgir navnet på bydelen.

Tidligere forskning

I arbeid med barn, unge og deres familier så er det mange ulike måter å jobbe på, og ulike teoretiske retninger man kan velge å jobbe etter. Forebyggende arbeid handler kort sagt om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge. Forebyggende arbeid går ut på å ha et helhetsperspektiv, jobbe over lengre tid og på en systematisk måte (Helland & Øia, 2000, s. 10-11; Gjertsen, 2007, s. 196).

Forebygging skal hjelpe ungdommen med å mestre arenaer som skolen, i hjemmet og relasjoner med venner (Helland & Øia, 2000, s. 11; Gjertsen, 2007, s. 39). Forebygging kan skje på flere nivåer. *Universell* forebygging er tiltak rettet mot større befolkningsgrupper, for eksempel ved å bekjempe utenforskap. Forskning her viser for eksempel at ungdom som opplever marginalisering, i skolen eller utenfor, har høyere risiko for skolefravall blant annet. Dette kan igjen føre ungdommer i risiko for utøvelsen av kriminalitet og vedvarende marginalisering (Sætre, Hofseth og Kjenn, 2018, s. 125). *Selektiv* forebygging er rettet mot grupper kjent med eller utsatt for risiko i hverdagen. Her skal tiltakene motvirke negativ utvikling hos barn, ungdom og familie. Et eksempel på det er fokuset på forebygging i skolen (Helgesen & Kruse, 2013, s. 34). *Indisert* forebygging er forebygging rettet mot individer med klare tegn på utfordringer (Gjertsen, 2007, s. 21; Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 1-2). Nwosu (2005) viser at brukermedvirkning bør være i fokus i tiltakene som settes inn for å bedre ungdommers hverdag. Dette kommer til syne ved at barn og unge blir lyttet til i tiltakene som skal eller er satt inn (Slettebø & Seim, 2007, s. 45). Overgangen mellom selektiv og indisert forebygging er uklar, men det er mellom disse nivåene jeg plasserer og forholder meg til Oppfølgingsteam 10-15 etter.

Her kan også miljøterapien passe inn. Dette fordi et vanlig perspektiv ved forebygging blant ungdom er å se på individets ressurser, gjerne med fokus på fritidsaktiviteter (Larsen, 2015, 23). Fra et kommunalt perspektiv fremkommer det forebyggende arbeidet gjennom ungdomshus og idrettslag, for eksempel. For å forstå den enkeltes ungdom miljø, er det viktig med kunnskap om ungdomsmiljøene (Helland & Øia, 2000, s. 10-11). Fritidsaktiviteter, deriblant idrett, har blitt betegnet som en form for frihet til å utvikle selvet siden Aristoteles sin levetid, mens miljøterapien fikk sitt fotfeste i Skandinavia rundt 1950-tallet (Larsen, 2015, s. 15; Säfvenbom, 2005, s. 39). Forebyggende arbeid er viktig for å motvirke negative oppvekstmiljøer for barn og unge, som kan føre til en negativ hverdag for den enkelte (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 5).

Oppfølgingsteam 10-15 har banet sin egen vei metodisk sett, og det finnes derfor ikke noe lignende litteratur eller forskning på nøyaktig denne metodikken, selv om oppfølging er et kjent fagfelt innenfor arbeid med barn og unge. Det nærmeste man kommer metoden til Oppfølgingsteam 10-15 er i en evaluering gjort av Øyvind Kvello & Christian Wendelborg (2009), som oppfølgingsteamet har tatt utgangspunkt i. I tillegg har Nwosu (2005) belyst viktigheten av forebyggende arbeid blant ungdom. Jeg kommer tilbake til disse bidragene i diskusjonen.

Oppbygging av studien

Inkludert dette første kapitlet, består oppgaven av åtte hovedkapitler. I kapittel 2 vil bakgrunnen for Oppfølgingsteam 10-15 belyses. Kapitlet vil gi et informativt innblikk i teamets oppbygging, funksjon, og formål, ved hjelp av dokumenter utarbeidet av teamet selv.

Kapittel 3 handler om oppgavens teoretiske perspektiver. Her vil jeg diskutere hvordan miljøterapi kan benyttes i arbeid med ungdom, med fokus på elementer som mestring, brukermedvirkning og resiliens. I tillegg diskuterer jeg salutogenese og bruken av aktiviteter som tiltak i arbeid med disse ungdommene, for å kunne belyse utsagnene til informantene ytterligere.

Kapittel 4 tar for seg studiens data og metoder. Her vil jeg drøfte de metodiske valgene jeg har tatt, med vekt på blant annet valget av kvalitativ metode og intervjudesign, hvordan intervjuene ble gjennomført og hvordan dataene ble analysert. I kapittel 5-7 vil jeg presentere funnene mine. Resultatene er delt inn i tre separate kapitler:

- Oppvekst og erfaring: Her handler det om grunnen til at ungdommene er kommet i kontakt med oppfølgingsteamet. Jeg fokuserer på ungdommenes oppvekst, og særlig på opplevelser som har gjort inntrykk på ungdommene. I tillegg oppsummerer kapitlet ungdommenes overordnede erfaringer med oppfølgingsteamet, samt deres tanker om tiden etter oppfølgingen.
- Relasjoner: Kapitlet fokuserer først på de ansattes perspektiv og syn på relasjoner i arbeid med ungdommene og deres familier, deretter går jeg inn på hva ungdommene forteller om sine relasjoner til koordinatoren gjennom oppfølgingen.
- Brukermedvirkning: Som i det forrige kapitlet, fokuserer dette kapitlet først på hvordan de ansatte har forsøkt å tilrettelegge for brukermedvirkning og samarbeid, for å så gå inn på hvordan ungdommene har opplevd dette.

I kapittel 8 oppsummerer jeg studiens hovedfunn, før jeg så drøfter disse opp mot tidligere forskning og teori fra kapittel 3. Avslutningsvis foreslår jeg også veier for videre forskning og avrunder oppgaven som helhet.

2. Hva er Oppfølgingsteam 10-15?

I det følgende kapittelet vil jeg gi en oversikt over Oppfølgingsteam 10-15 og deres arbeid.

Kapittelet baserer seg i stor grad på teamets styringsdokument og prosjektbegrunnelse.

Teamet er et prosjektteam i bydel Gamle Oslo som jobber uavhengig av barneverntjenesten i bydelen. Formålet til teamet er å forebygge kriminalitet, vold og andre negative tendenser i ungdomsmiljøene. Dette ved å jobbe aktivt rettet mot ungdommene i bydelen i alderen 10-15 år som det er bekymring rundt.

Bakgrunn for Oppfølgingsteam 10-15

Bekymringen for marginalisering blant ungdommene i bydelen dannet grunnlaget for Oppfølgingsteam 10-15. Som vedlegg 1 viser (2020, s. 3) så var det statistikken over kriminelle ungdommer mellom 10-15 år som skapte bekymring. Per 2016 å man at det allerede var rundt 25 ungdommer i bydelen som har anmeldelser på seg. Noen hadde også straffbare forhold. Risikoen for at disse og andre ungdommer i miljøet skulle bli rekruttert til kriminelle miljøer var stor. Problemstillinger om oppfølging og samarbeid kom fra blant annet utekontakten og politi.

Mangelen på oppfølging fra hjemmet og andre risikofaktorer som kriminelle søsken og en negativ skolesituasjon gjør at ungdommene havner i ytterligere risiko. I styringsdokumentet til Oppfølgingsteam 10-15 står det også at SaLTos årsmelding fra 2015 viser at kriminaliteten blant eldre ungdommer har sunket med 30% det siste tiåret, som forklares gjennom et godt tverrfaglig samarbeid (Vedlegg 2, 2020, s. 4). Håpet om at man kunne finne en måte å jobbe forebyggende på for de mellom 10 og 15 år var derfor stor.

Fokusområder i prosjektet

Oppfølgingsteamet jobber forebyggende med fokus på hele familien. Tanken bak dette er at et tiltak vil ha minimal effekt i hjemmet, hvis hjemmemiljøet er trøblete og utfordrende.

Koordinatorerne ser etter ressursene til individet og har et sterkt ønske om å fremme behovene til ungdommen og familien, og hjelpe dem deretter. Videre vektlegger de at det tverrfaglige samarbeidet må være forpliktende for å fungere. En viktig oppgave som nevnes er informasjonsspredning, i form av blant annet aktuelle skjemaer og presentasjoner av teamets funksjon og arbeidsområde. Ettersom brukermedvirkning står sentralt i arbeidet, vektlegger de også det å lytte til ungdommenes behov og la de være delaktige i utarbeidelsen av sin egen oppfølgingsplan. Til slutt nevnes kompetanseutvikling som et viktig punkt for at de ansatte skal være rustet til å møte ulike utfordringer de måtte stå ovenfor (Vedlegg 2, 2020, s.7).

Prosjektet er underlagt ungdomsteamet i bydelen. Videre består det tverrfaglige styret til Oppfølgingsteam 10-15 av ledere fra instanser som politi og barne- og ungdomsskoler i bydelen. Prosjektet skal i utgangspunktet vare til september 2020. Ifølge dokumentene som foreligger prosjektet, er det ønsket utfallet at denne måten å jobbe på blir en permanent del av det forebyggende arbeidet i bydelen (Vedlegg 1, 2020, s. 14).

Det er også et mål om at prosjektet skal støtte Områdeløft Tøyen sin tanke om at Tøyen skal være en bydel som tilrettelegger for positive oppvekstsvilkår for barn og unge (Vedlegg 2, 2020 s. 8). Prosjektet er finansiert av bydelen, med støtte fra Områdeløft Tøyen og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (Vedlegg 2, 2020, s. 10). Det er viktig å understreke at teamet ikke har henvisningsrett, slik at samarbeid med andre instanser og foresatte er nødvendig for å få bistand fra psykolog, for eksempel. I tillegg skal ikke teamet jobbe med ungdom som har straffesaker på seg.

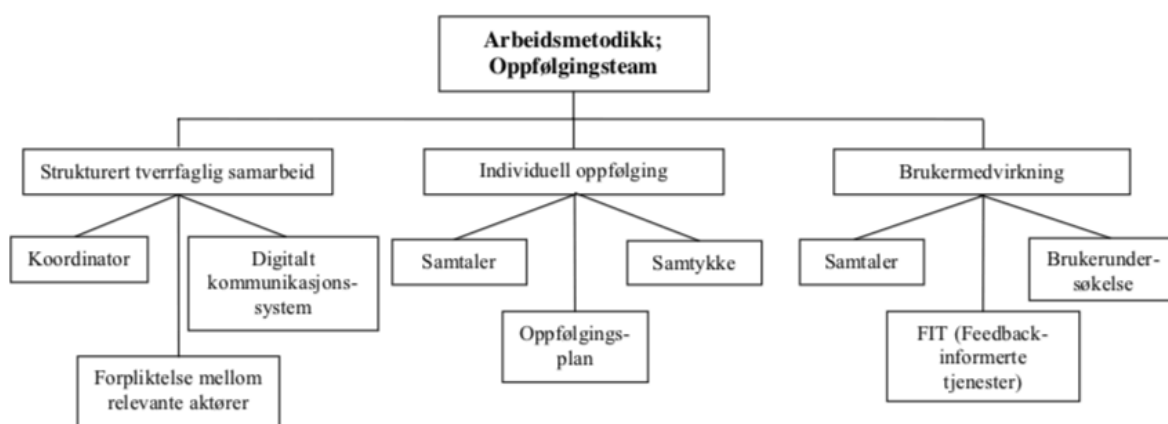
Utvikling av arbeidsmetodikk

For å hjelpe barn, unge og deres familier i bydel gamle Oslo, mener Oppfølgingsteam 10-15 at brukermedvirkning er viktig. De ønsket derfor å bruke metoden «Oppfølgingsteam», som har et sterkt fokus på nettopp brukermedvirkning. Metodikken går blant annet ut på å jobbe med tiltak som i større grad fokuserer på ressursene til ungdommen. Samtidig vil metodikken sørge for å sikre at ungdommen skal «eie» sin egen sak og uttrykke behov og elementer som kan styrke egen hverdag og utvikling. Ifølge styringsdokumentet er det også kjent at mangel på eierskap til egen sak ikke fører til adekvat utvikling (Vedlegg 2, 2020, s. 5).

For at prosjektet skal lykkes med det helhetlige arbeidet, sees det, ifølge prosjektbegrunnelsen, som naturlig å se på forholdene på mikro-, meso-, ekso- og makronivåer. Jeg velger å utdype litt om ekso- og makronivåene slik at fokusområdet til teamet blir synligere. Eksonivået handler om hvordan miljøer utenfor barns liv påvirker personer som er viktige deltagere i barnas liv. Det kan for eksempel være at en far som har mistet jobben, lar frustrasjon og negative følelser gå utover individer i hjemmet, eller at en lærer som har hatt en dårlig start på dagen, bringer det med seg i klasserommet slik at det går utover undervisningen. Makronivået handler om kultur og verdier barn og unge tilegner seg kunnskap om fra hjemmet og de rundt. Fra et teoretisk perspektiv vil det derfor være, ifølge prosjektbegrunnelsen, fordelaktig å se på Urie Bronfenbrenners bioøkologiske modell (Bø, 2012, s. 169-180; Vedlegg 2, 2020, s. 5).

Oppfølgingsteam 10-15 har fra 2016 og til i dag jobbet kontinuerlig med å tilpasse og vurdere arbeidsmetodikken slik at den passer for ansatte og brukere. Slik kunne også de ansatte kjenne seg igjen i metodikken og dermed sin egen arbeidshverdag. Arbeidsmetodikken er illustrert i sin helhet i vedlegg 3. Det er også en forutsetning at prosjektet evalueres og tilpasses med utgangspunkt i metodikken «Oppfølgingsteam» (Vedlegg 1, 2020, s. 11-12).

«Oppfølgingsteam» som metodikk handler om at en følger opp unge lovbyrtere tett ved hjelp av en oppfølgingsplan og høy grad av brukermedvirkning (Kvello & Wendelborg, 2009, s. 82). Metoden har tidligere blitt brukt på eldre ungdommer, og måtte tilpasses målgruppen 10-15 år. I bydel gamle Oslo ble det tidlig besluttet at det forebyggende arbeidet skal være i fokus, mens de unge lovbyrterne skal følges opp av politiet, og/eller barneverntjenesten. Metodikken skal jevnlig evalueres og tilpasses brukergruppen (Vedlegg 1, 2020, s. 1112). Nedenfor vises den overordnede strukturen i arbeidet.

Figur 1

Figur 1 viser måten koordinatorene og teamet generelt jobber på i oppfølgingen av ungdommer og deres familier. Metoden figuren baserer seg på er en metodikk som er brukt av konfliktrådet og politiet i oppfølgingen av unge lovbyrtere. Figuren er tilpasset målgruppen, ungdommer mellom 10-15 år. De tre overordnede områdene de jobber etter er beskrevet nedenfor.

Koordinatorne i teamet jobber parallelt på tre områder som figur 1 viser; strukturert tverrfaglig samarbeid, individuell oppfølging og brukarmedvirkning. Det strukturerte tverrfaglige arbeidet går ut på at koordinatoren har en forpliktelse overfor involverte aktører i sakene. Denne forpliktelsen går ut på at man til enhver tid holdes oppdatert om oppfølgingen av ungdommen, og skape en grobunn for et godt tverrfaglig samarbeid gjennom jevnlig møter med relevante aktører som skole, barneverntjeneste, politi og lignende. Formålet med forpliktelsen er å sikre at alle jobber mot samme mål i henhold til oppfølgingsplanen som ungdommen og koordinatoren har utarbeidet sammen (Vedlegg 1, 2020, s. 7).

Parallelt med det tverrfaglige arbeidet jobber koordinatoren individuelt med både ungdommen og familien. Denne biten innebærer innhenting av samtykke og samtaler for å utarbeide en oppfølgingsplan. Deretter følger jevnlig møter og en tett oppfølging av tiltaket ungdommen har behov for og ønsker. Det legges stor vekt på at ungdommen definerer behovet. Ungdommen selv og familien har stor innflytelse på hvordan hverdagen skal bli bedre og utarbeidelsen av oppfølgingsplanen. Her er også relasjonsarbeidet i sentrum (Vedlegg 1, 2020, s. 6; Vedlegg 2, 2020, s. 7).

Tilslutt jobbes det aktivt med brukarmedvirkning. Dette jobber teamet med ved bruk av samtaler med ungdommen og foreldrene, jevnlig kvantitative evalueringer ved bruk av FIT, og brukerundersøkelser. FIT er et tilbakemeldingsverktøy som gir teamet tilbakemeldinger ved at ungdommene svarer på et digitalt spørreskjema. Skjemaets spørsmål spør blant annet om hvordan ungdommen har det i hjemmet og på skolen. Skjemaet skal hjelpe både koordinator og ungdom med den videre oppfølgingen (Vedlegg 1, 2020, s. 13).

Koordinatorens arbeidsoppgaver

Teamet arbeider forebyggende innenfor den aktuelle aldersgruppen. Mottar teamet en vanlig henvisning fra skoler i området, avklares situasjonen og den aktuelle koordinatoren oppretter kontakt med melder. Dette er ikke det samme som en bekymringsmelding som sendes til barneverntjenesten. Oppfølgingsteam 10-15 jobber uavhengig av barneverntjenesten i bydelen. Skillet mellom disse to instansene handler blant annet om graden av frivillighet og tett oppfølging. Teamet bruker mye tid på relasjonsarbeidet med ungdommen og familien.

Det skal kartlegges og jobbes på alle områder i ungdommens liv, og de ansatte opplever at de får fulgt opp og kommunisert med ungdommene tettere enn barneverntjenesten har mulighet til. Går noen saker til barnevernet avsluttes hjelpen fra Oppfølgingsteam. Etter at teamet mottar en henvisning, fortsetter kontaktetableringen med blant annet et oppstartsmøte, innhenting av samtykke og dokumentasjon av dette. Deretter begynner relasjonsbyggingen og kartlegging av utfordringer og ønskede behov. Videre skal koordinatoren stå for etableringen av et oppfølgingsteam og koordineringen av arbeidsoppgaver til relevante aktører som skoler, jobb, fritidsordning og lignende. Det videre arbeidet handler om tett oppfølging med jevnlige møter med ungdommen/foresatte og samarbeidspartnere som er en del av oppfølgingen. I utgangspunktet evalueres dette jevnlig gjennom blant annet FIT (Vedlegg 1, 2020, s. 12-13).

Det er koordinatorenes rolle å påse at aktørene og ungdommen følger oppfølgingsplanen som avtalt, og passer på at alle er forberedt til møtene. I utgangspunktet varer oppfølgingen til punktene i oppfølgingsplanen er oppnådd og bekymringen ikke er aktuell lenger, samtidig kan flere oppleve å bli fulgt opp i mindre grad over lengre tid. Det kan være snakk om tre måneder, seks måneder eller lenger. Det viktigste for Oppfølgingsteam 10-15 er at ungdommene har muligheten til å snakke med koordinatorene hvis det skulle være noe. Koordinatorene har sosialfaglige utdanningsbakgrunner. Vedlegg 3 viser arbeidsmetodikken sånn den står nå etter å ha blitt utarbeidet siden prosjektstart.

Tilbud de kan gi ungdommene og deres familier

Hver koordinator har ansvar for 6-8 ungdommer som de følger opp. Kapasitet og tilgjengelighet er noe de vurderer til enhver tid. Koordinatorenes rolle er å kartlegge ungdommers og familiens behov og jobbe for å legge til rette for positiv utvikling på flere arenaer, både i hjemmet og på skolen. Ungdommene selv kommer med ønsker som kan bedre deres livssituasjon, i tillegg til at Oppfølgingsteam 10-15 stiller med mange alternativer å velge mellom. Dette kan være ulike type jobber for ungdommer under 18 år, gjennom for eksempel Ungdomsverkstedet, eller tilbud om fritidsaktiviteter. Det kan også være ulike former for tilrettelegging eller tiltak i skolen.

Målet til Oppfølgingsteam 10-15 er å åpne opp for mestring og positive opplevelser for ungdommene. Samtidig kartlegges hjemmesituasjonen og bistår foreldre med råd og veiledning og kan også gi tilbud om relevante foreldreveiledningskurs for eksempel.

Et tett tverrfaglig samarbeid

Alle koordinatorene og ledere har jobbet mange år i bydelen. Noen av dem har ikke vært i koordinerende roller tidligere, men jobbet mer aktivt og direkte med ungdommer. I samme etasje som Oppfølgingsteam 10-15 holder til, har også bydelens ruskonsulent og SaLTo-koordinatoren kontor, og dette åpner opp for tverrfaglige diskusjoner i hverdagen. Teamet har ukentlige møter hvor de gjennomgår utviklingen til ungdommene slik at det er en fortløpende evaluering. Disse møtene er både med og uten samarbeidspartnere som ruskonsulent og SaLTo-koordinator til stede.

3. Teorikapittel

En miljøterapeutisk tilnærming

Det teoretiske perspektivet jeg har valgt for denne oppgaven er en miljøterapeutisk tilnærming. Dette er en hensiktsmessig måte å tilnærme seg datamaterialet på ettersom denne tilnærmingen er en anerkjent måte å arbeide med ungdom som er i fare for å havne i utenforskap eller marginalisering. Flere av koordinatorene har også erfaring som miljøterapeuter. Jeg vil i dette kapittelet komme inn på noen sentrale begreper innenfor miljøterapien; forebygging, mestring, aktiviteter og relasjoner. Gjennom disse begrepene kommer jeg også innom brukermedvirkning. Avslutningsvis i kapittelet vil den salutogene modellen være relevant ved en miljøterapeutisk kontekst.

Miljøterapi – sentrale faktorer

Jeg velger å forholde meg til Erik Larsen (2015, s. 23) sin forståelse av miljøterapi; «et arbeid som handler om å legge til rette eller organisere slik at forandring og utvikling blir mulig». En kan derfor si at miljøterapi også handler om organisering av endringsarbeid. Miljøterapiens relevans i denne studien underbygges ytterligere ettersom hovedfokuset ligger på å skape muligheter for at ungdommer kan jobbe med endring og selvutvikling (Larsen, 2015, s. 23). Dette sikrer man ved å tilby tydelige strukturer og la ungdommene fokusere på selvutvikling ved hjelp av gode relasjoner som bidrar til å utvikle den sosiale kompetansen til ungdommen (Larsen, 2015, s. 26). Denne definisjonen gjør at vi kan knytte miljøterapeutisk arbeid til utfordringene ungdommer erfarer i hverdagen (Simensen, 2013, s. 102).

Forebygging og mestring

For mennesker generelt, ikke bare utsatt ungdom, er det viktig å oppleve mestring på en eller annen arena, som i skolen, for å kunne skape et godt grunnlag for å takle motgang. For at ungdom skal utvikle og opprettholde en følelse av mestring og få økt selvfølelse så er de avhengig av å kunne løse utfordrende situasjoner på en fordelaktig måte (Gjertsen, 2007, s. 135). Når ungdommen skal dra frem verktøykassa med ulike måter å håndtere utfordringer på, er det viktig at ungdommen opplever mening. Det handler om å ta imot utfordringen fremfor å se de negative sidene ved utfordringen som står fremfor en. Mestring handler om å ta affære i en situasjon og er noe som forekommer i samhandling med andre mennesker (Antonovsky, 2012, s. 150; Borge, 2018, s. 19).

Tankegangen forutsetter også at man bruker tid på å bygge den gode relasjonen til ungdommene, som i seg selv kan være til hjelp for å skape endring (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 19). Barn og unge har ikke uten videre tiltro til at voksne vil dem godt. Opplever ikke ungdommen å være integrert i samfunnet, kan dette også være gjeldende for familien, hvor struktur og grenser har vært varierende. Da er det også sannsynlig at samholdet relasjonsmessig er mer negativt enn positivt (Larsen, 2015, s. 79).

I miljøterapeutisk arbeid er forebygging en viktig del av arbeidet. Forebygging kan deles inn i primær- og sekundærforebygging. Primærforebygging er den universelle forebyggingen som innebærer at man jobber helsefremmende for hele befolkningen. Sekundærforebygging retter seg mot utsatte grupper for å ta tak i bekymringer når de oppstår, slik at ikke problemer utvikler seg i og rundt gruppen (Gjertsen, 2012, s. 21; Sollesnes, 2016, s. 175). Målet er at barn og unge skal oppleve mestring på arenaene de ferdes på og lever i, som skole, venner og familie (Gjertsen, 2012, s. 22). Kveller (2007, s. 324) mener at hensiktsmessig bistand hos ungdom som lever i en utfordrende hverdag, kan dra nytte av intensiv hjelp tilpasset individet.

Et viktig aspekt av forebygging er å bygge gode relasjoner. Samspill og relasjoner er helt nødvendig i hjelpende arbeid, som i det forebyggende arbeid med utsatt ungdom. Å vise åpenhet, støtte og respekt er viktige faktorer for å bygge gode relasjoner. Samtidig er evnen til å kunne reflektere og vise forståelse for den andres situasjon og følelser en del av relasjonsarbeidet (Killén, 2019, s. 64). I sum vil dette være en del av det forebyggende helhetlige arbeidet med utsatt ungdom.

Tiltakene som settes inn er noe ungdommen bør kjenne seg igjen i, og er avhengig av god koordinering (Kveller, 2007, s. 329). Forebygging er å hjelpe barn og unge på en helhetlig måte så lenge de er i risikozonen og det foreligger bekymring, slik kan man bidra til å hindre eller endre en negativ utvikling i hverdagen til individet (Gjertsen, 2012, s. 23). Forebygging innebærer også gode relasjoner. Utvikling av gode relasjoner gjør at relasjonen og samarbeidet mellom voksen og ungdom tåler motstand (Kinge, 2012, s. 31). Bruker man også tid på å lytte og være tilstede for ungdommen, kan det virke forebyggende på fremtidige uenigheter (Kinge, 2012, s. 221).

Aktiviteter og relasjoner

Ungdommer håndterer miljøene og omgivelsene sine basert på erfaring. Har de en overvekt av negative erfaringer, vil det kunne synliggjøres gjennom deres egen atferd og oppførsel. Sett fra et miljøterapeutisk perspektiv vil det kunne være fordelaktig for ungdommer å danne seg nye positive opplevelser, som dermed kan skape en positiv endring hos ungdommen til omgivelsene sine (Simensen, 2013, s. 101). Dette kan for eksempel være en aktivitet som er av interesse for ungdommen slik at det kan utvikles en følelse av tilhørighet eller samhold (Nwosu, 2005, s. 293). Opplever ungdommene mestring på et område, for eksempel gjennom en aktivitet, så vil det kunne åpne dørene for å ta fatt på utfordringene på andre områder i livet (Simensen, 2013, s. 108).

En miljøterapeutisk tilnærming kan bidra til å se at aktivitet eller idrett kan brukes som et handlingsalternativ til ungdommer som har en utfordrende hverdag. Aktivitetsbegrepet omfatter arenaer og handlinger vi daglig gjør som jobb, lek og rutiner. Aktiviteter benyttes gjerne som et verktøy for å skape positive opplevelser (Kvaran & Holm, 2012, s. 76).

At aktivitet er en måte å legge til rette for positive opplevelser, er en akseptert tilnærming i arbeid med både barn og ungdommer (Kvaran & Holm, 2012, s. 76). Ved å legge aktiviteten eller idretten til rette for ungdommen, enten ved å luke vekk prestasjonsbaserte målsettinger eller jobbe med individuell tilrettelegging, kan man styrke ungdommen på flere områder. I arbeid med utsatt ungdom kan prestasjonsbaserte målsettinger føre til negative erfaringer for ungdommen som kanskje allerede har en overvekt av negative opplevelser forbundet med aktiviteter. Fokuset bør heller være på ressursene og å øke opplevelse av mestring. Det sosiale står høyt i idretten i Norge, og når overgangen fra barn til ungdom kommer, faller mange fra organisert aktivitet. Presset på prestasjon kan være en faktor som har skyld i dette (Säfvenbom, 2005, s. 257-259).

Det er anerkjent å bruke metoder som bygger opp ungdom basert på ressursene deres og sette dem i situasjoner hvor de kan oppleve mestring. Dette kan minske omfanget av negativitet i hverdagen deres (Kvaran & Holm, 2012, s. 76). Bruken av aktiviteter i arbeid med utsatt ungdom kan også virke forebyggende i utviklingen av psykiske lidelser, samt sykdom generelt (Halvorsen, 2012, s. 191). Blant annet vil tilrettelagte organiserte aktiviteter kunne virke positivt på relasjonsbygging med barn og unge. Fra et miljøterapeutisk perspektiv vil også fysiske gruppeaktiviteter, som ulike type idrett eller turer, påvirke utsatte ungdommer på flere områder.

Det øker samhandlingen med andre mennesker, og vil derfor påvirke den sosiale kompetansen til ungdommen. I tillegg vil det kunne appellere til ungdommens følelse av omsorg hvis det skulle oppstå situasjoner, som skade blant de man er på tur med for eksempel.

Mestringsfølelsen påvirkes også i stor grad ved å møte utfordringer som miljøterapeuten har tilpasset individet. Det må være en passende utfordring for at følelsen av mestring og ikke en følelse av å mislyktes skal fremtre (Halvorsen, 2012, s. 192-193).

Ungdommer som lever i en utfordrende hverdag kan dra nytte av en positiv samhandling mellom skole, hjem og fritid i tilretteleggingen av aktiviteter. Det må komme i tillegg til en positiv skolehverdag og oppleves som meningsfullt for ungdommen (Säfvenbom, 2005, s. 259). Har ikke barn og unge ressurser til å delta på fritidsaktiviteter hvor de kan oppleve mestring og motivasjon, vil de uten støtte kunne trekkes mot mer uheldige aktiviteter på fritiden. For at aktiviteten skal fungere for ungdommen, må den tilfredsstillende ungdommenes behov, og ikke bare den voksnes. (Säfvenbom, 2005, s. 87, Bø, 2012, s. 132). Miljøer endres konstant og det er ikke alltid et valg føles ut som et reelt valg. Dette kan forekomme når ungdomsidretten blir prestasjonsbasert, og en ungdom enten må tilpasse seg eller falle ut av miljøet. Hver gang et barn eller en ungdom kommer inn i nye miljøer, er det behov for å bli akseptert og anerkjent. Skjer ikke dette vil en kunne føle seg utenfor (Sollesnes, 2016, s. 171).

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning må innebære aktiv deltagelse fra ungdommen for at bruken av begrepet skal virke gjeldende. Brukermedvirkning går derfor ut på at ungdommen blir hørt og deltar aktivt i hjelpen hen mottar (Slettebø & Seim, 2007, s. 45). Brukermedvirkning og empowerment kan sees på som to begreper som brukes om hverandre. Det essensielle her blir å definere konteksten begrepene brukes i, og hvilket begrep som passer inn i gitt beskrivelse (Gjertsen, 2007, s. 79). Empowerment kan også kreve ytterligere definisjoner og avgrensninger, avhengig av settingen begrepet brukes i (Jenssen & Tronvoll, 2012, s. 44-45). Skal et samarbeid fungere, krever det en enighet i hvordan endringsarbeidet skal foregå. Da må man også ha en relasjon til den man skal samarbeide med for å skape denne endringen. Ved å appellere til ressursene og tanken om at man er likeverdige, kan man skape et positivt grunnlag for samarbeid (Studsrød & Mevik, 2019, s. 237). I tillegg vil et samarbeid som bærer preg av kontinuitet øke sannsynligheten for et positivt utfall (Larsen, 2015, s. 153).

At barn og unge skal lyttes til og virke inn i vurderinger om ulike forhold i eget liv er lovpålagt (Barnevernloven, 1992, §1-6). Dette er en faktor som kan få ungdommer til å øke sin egen kompetanse, når andre lytter til deres meninger og syn på verden. Dette kan også bidra til å øke selvtilliten (Paulsen & Studsrød, 2019, s. 31). For at brukervedvirkningen skal være til nytte må man kunne lytte til, og snakke med, ungdommen (Follesø, 2000, s. 181). Samtidig kan samtaler med barnet eller ungdommen om opplevelsene deres bidra til å vise at man som voksen forstår det ungdommen går igjennom. Dette kan også skape en trygghet (Øvreeide, 2009, s. 171). Opplever man trygghet kan det utvikle seg til å bli et tillitsforhold, som er noe av grunnlaget for utøvelsen av brukervedvirkning (Slettebø & Seim, 2007, s. 43).

Brukervedvirkning overfor ungdommer innebærer ikke bare ord og samtaler, men også handlinger. For mange vil det kunne utgjøre forskjellen på en relasjon med eller uten tillit, hvis ikke relasjonen medfører handlingsevne. Dette betyr at når ungdom forteller om livene sine på godt og vondt, så må det kunne vises at det fører til noe, at det er en hensikt med samarbeidet eller kommunikasjonen. Å inkludere ungdommen i planleggingen og gjennomføringen av tiltak eller veien videre, kan være med på å bevise dette (Follesø, 2000, s. 181).

Risiko- og beskyttelsesfaktorer

Risiko- og beskyttelsesfaktorer er en samlebetegnelse på faktorer som enten øker eller minsker risikoen for at man utvikler sosiale vansker eller psykiske lidelser.

Beskyttelsesfaktorer kan sees på som risikodempende faktorer. Er det ingen synlige risikofaktorer brukes andre begreper, som «ressurser» (Kvello, 2015, s. 246; Gjertsen, 2012, s. 24). Kunnskapen vi har om risiko- og beskyttelsesfaktorer gjør at vi kan kartlegge barn og unges levekår, uten at faktorene har klare fasitsvar på potensielle konsekvenser, fordi det er utfordrende å fastslå en spesifikk grunn til negativ utvikling. Det er mer hensiktsmessig å se faktorene i ungdommens liv som gjensidig påvirkende i utviklingen deres. (Kvello, 2015, s. 247; Borge, 2018, s. 92).

Eksempler på risikofaktorer er høyt fravær på skolen, konflikter i kjernefamilien, fattigdom eller å stå i en skolehverdag med vedvarende atferdsutfordringer blant andre barn og unge, svak struktur eller svakt samarbeid med hjemmet (Kvello, 2015, s. 252; Gjertsen, 2012, s. 26). Kriminalitet kan også sees på som en risikofaktor (Frønes & Strømme, 2014, s. 100).

Som miljøterapeut må man ha kunnskap om dette for å kunne tilrettelegge for utvikling og endring på en hensiktsmessig måte. Å inneha kunnskap om positive og negative faktorer som påvirker ungdommers hverdag, bidrar til å bygge opp ungdommens motstandsdyktighet, eller resiliens.

Resiliens, salutogenese og opplevelse av sammenheng

Resiliens omhandler barn og unge som opplever god fungering til tross for å ha levd med «kumulativ risiko», som er å leve med flere risikofaktorer som ikke er bearbeidet (Kvello, 2015, s. 241; Borge, 2018, s. 82; Eide & Rohde, 2009, s. 30). Gjennom tidene har det kommet mange forskjellige definisjoner på begrepet, noen mer omfattende enn andre. Helmen Borge (2018, s. 21) definerer resiliens som “god fungering tross risiko”.

Barn som har vokst opp i et risikofylt hjem, og som viser resiliens i den forstand at de klarer seg, har gjerne funnet støtte i sosiale relasjoner gjennom oppveksten. De har lært å mestre hverdagen og vært med andre mennesker som har vist tilstedeværelse (Flaten, 2016, s. 78; Borge, 2018, s. 28-29). Fra et miljøterapeutisk perspektiv vil det være relevant med slik kunnskap i arbeidet med utsatt ungdom, for å hindre marginalisering (Larsen, 2015, s. 142-143). Man kan også trekke inn mestring som en påvirkende faktor i utviklingen av resiliens (Borge, 2018, s. 18).

Ettersom en miljøterapeutisk tilnærming innebærer å legge til rette for å skape positiv utvikling hos ungdom, er det relevant å trekke inn begrepet salutogenese. Salutogenese er en motsats til *patogenese*, som handler om det som gjør en syk (Antonovsky, 2012, s. 29). Salutogenese er da det som skaper god helse, og handler om helsefremmende faktorer. Salutogene faktorer kan også fungere som en buffer, slik at salutogenese også innebærer grunnlaget man har for å takle motstand, altså hvor robust man er (Antonovsky, 2012, s. 30; Hanson, 2012, s. 50). Dette kan være beskyttelsesfaktorer som god økonomi blant foreldrene eller et positivt sosialt nettverk.

Når man snakker om salutogenese er også betegnelsen *sense of coherence*, eller opplevelse av sammenheng (OAS) på norsk (Antonovsky, 2012, s. 39) en sentral del. Opplevelse av sammenheng består av følgende tre elementer:

Håndterbarhet handler om hvilken grad av kontroll man opplever å ha på en situasjon. Opplever man ikke å ha kontroll, kan det føre til en følelse av stress. Det handler om elementene i en situasjon eller hverdag man kan påvirke og kontrollere, enten det er en selv eller en annen person man har utviklet en tillit og relasjon til. Håndterbarhet er viktig for opplevelsen av en rettferdig verden og at hendelser kan forstås og takles på en god måte med de ressursene man har tilegnet seg. Dette er et viktig element for at man skal komme seg videre i livet (Antonovsky, 2012, s. 39-41; Borge, 2018, s. 30-31; Kvello, 2015, s. 150).

Meningsfullhet handler om å ta del i egen skjebne og hverdagslige situasjoner (Antonovsky, 2012, s. 128). Antonovsky (2012) beskriver meningsfullhet som følelser og motivasjon. Dette innebærer å oppleve en følelsesmessig mening med det man driver med i hverdagen. Han sier videre at de meningsfulle arenaene kan oppleves som givende og at man ser en verdi i utfordringene som utspiller seg på aktiviteten eller arenaen (Antonovsky, 2012, s. 41).

Begripelighet handler om at situasjoner som møter en i livet er forståelige og utviser en sammenheng og struktur. Ungdommen vil med god begripelighet, oppleve situasjonen som forutsigbar. God struktur i hverdagen kan være en positiv faktor i utviklingen av begripeligheten. Samtidig handler begripeligheten om å møte negative hendelser med forståelse for hendelsen (Antonovsky, 2012, s. 39-41; Borge, 2018, s. 30-31; Kvello, 2015, s. 150).

Begrepet mestring kan relateres til alle tre elementene i opplevelse av sammenheng. Mestring kan blant annet føre til en følelse av kontroll eller mening (Borge, 2018, s. 18-19). Samtidig kan det by på utfordringer å skulle se framover og samtidig oppleve en følelse av mestring eller å skulle klare seg i en utfordrende hverdag (Antonovsky, 2012, s. 43). En kan derfor konkludere med at opplevelse av sammenheng innebærer å lene seg på de tre elementene i ulik grad. Samtidig er man ikke like avhengige av alle tre, men mestringsfølelsen er avhengig av en god opplevelse av sammenheng (Antonovsky, 2012, s. 44). Denne kunnskapen kan overføres til miljøterapien hvor ungdommen kan få støtte i ressurser til å mestre utfordringene, slik at ungdommen kan se framover.

Faktorer som kan bidra til økt opplevelse av sammenheng er å blant annet oppleve medbestemmelse. Som nevnt ovenfor, er det viktigste for å oppleve sammenheng at man erfarer en arena man mestrer (Antonovsky, 2012, s. 42).

Det er miljøterapeuten som er initiativtakeren til at en forandring skal finne sted. Samtidig er det ungdommen som bestemmer når han eller hun er i behov for omsorg, samtale eller aktivitet (Kvaran & Holm, 2012, s. 241).

For å tilrettelegge for gode opplevelser hos barn og unge så kan det være nyttig å se det Säfvenbom (2005, s. 49) kaller ansikt-til-ansikt-relasjoner som en gjensidig påvirkning av hverandre. Fritid, skole og hjem spiller alle en viktig rolle i unges utvikling. Fritid kan knyttes til fritidsaktiviteter, eller aktiviteter generelt. Skolen inneholder timer med påvirkning, læring og ulike former for aktivitet sammen med medelever og lærere. Mens hjemmet er arenaen hvor barn og unge påvirkes av sin nærmeste familie.

4. Metode

I dette kapittelet diskuterer jeg valg av metode og rekruttering av informanter. Jeg diskuterer også de ulike intervjuguidene, gjennomføringen av intervjuer og etiske overveielser. Med utgangspunkt i tematisk analyse som verktøy tar jeg til slutt for meg transkribering og analyse.

Valg av metode og utvalg

Jeg har valgt å benytte en kvalitativ intervjumetode. Kvalitativ metode går generelt ut på å forstå subjektet eller informantens oppfatning av verden (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Jeg valgte en kvalitativ tilnærming fordi målet med studien er å kunne si noe om ungdommers og ansattes opplevelser av brukermedvirkning, i tillegg til andre elementer i Oppfølgingsteamet 10-15 sitt arbeid, som kan oppleves som nyttig for deres individuelle utvikling i hverdagen.

For å nå dette målet ble semi-strukturerte intervjuer ansett som en hensiktsmessig metode. I denne type forskningsmetode er en ikke fastlåst til intervjuguiden sin, verken under intervjuene eller i forhold til ulike informantgrupper (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 162, s. 166; Dalland, 2015, s. 16). Semi-strukturerte intervjuer åpner opp for at en kan vike fra spørsmålene i ulik grad, og stille oppfølgingsspørsmål som dukker opp underveis i samtalen med informanten (Brottveit, 2018, s. 92). Jeg anså denne metoden som mer hensiktsmessig enn for eksempel feltstudier, som fort kan bli for inngripende på den taushetsbelagte koordinator/ungdom-relasjonen. I praksis ville jeg også kunne ha støtt på utfordringer i forhold til observasjoner av ungdommer i skolen for eksempel, med tanke på tidsperspektivet jeg hadde for gjennomføringen av studien.

Det er både fordeler og ulemper ved bruk av semi-strukturerte intervjuer. Fordelen er at en påser at innhentet data er relevant til tematikken forskningen tar for seg, da bruken av intervjuguide gjør det lettere å opprettholde en rød tråd under intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 162). På den andre siden kan en slik tilnærming gjøre forskeren fastlåst til intervjuguiden, noe som kan gå utover kvaliteten på samtalen. Idealet ved bruk av semi-strukturert intervjuer er likevel at man skal kunne få svar på spørsmålene som stilles, samtidig som informantene skal få muligheten til å fortelle fritt i stor grad (Dalland, 2015, s. 157).

Jeg var tidlig opptatt av at spørsmålene jeg stilte skulle åpne opp for refleksjon hos både de ansatte og ungdommene. Med andre ord krever forskningsarbeid at man er bevisst og har en forståelse av det man gjør. Jeg forstår intervjuene fra et interpretivistisk ståsted. Dette innebærer at jeg har en fortolkende holdning, hvor målet er å forstå og rapportere informantens subjektive forståelse av verden. Jeg ønsker altså å finne ut av hvordan individer tolker og forstår sin egen sosiale verden, for bedre å forstå hvordan de oppfatter arbeidet til Oppfølgingsteam 10-15 (Rosenthal, 2018, s. 18-21 og s. 36).

Jeg intervjuet totalt syv ungdommer i alderen fra 12-17. I tillegg valgte jeg å intervju to ansatte fra oppfølgingsteamet. Disse er lederprofiler i teamet og har lang og bred arbeidserfaring i den aktuelle bydelen. Jeg valgte å rekruttere disse for å forstå arbeidsmodellen de jobber etter og utførelsen av arbeidet i bydelen. Utvalget av informanter gjør at jeg kan se antydninger til tendenser rundt Oppfølgingsteam 10-15 sin utøvelse av brukermedvirkning og konsekvensene av det. Totalt består utvalget altså av ni informanter.

Rekruttering

De ansatte som ble intervjuet er det jeg som har rekruttert. Det var en naturlig utvelgelse ettersom de jeg intervjuet er også de ansatte med mest kunnskap om teamets utvikling. I tillegg er dette ansatte i stillinger som tilsier at det vil være mest nyttig for studien å snakke med akkurat dem. Ungdommene er en sårbar gruppe og utvelgelsen måtte foretas med måte. Oppfølgingsteamet stod derfor for utvelgelsen av ungdommer jeg kunne prate med. Jeg anså dette som nyttig, da det er teamet som har kunnskapen om hvilke ungdommer som kan være åpne for å bli intervjuet og som kjenner teamets måte å jobbe på. Teamet har også kunnet bidra med å trygge ungdommene og deres foresatte tidlig i rekrutteringsprosessen.

Oppfølgingsteamet ga meg en liste med ungdommenes kontaktinfo som jeg jobbet ut ifra. Selve kontakten var det derfor jeg som stod for på egenhånd. De fleste av informantene hadde fått et forvarsel fra sine kontaktpersoner slik at de var forberedt på å få en telefon fra en tredjeperson som skulle spørre om de kunne være interessert i en samtale, for å fortelle sin historie anonymt. Det var også noen som ønsket å se intervjuguiden på forhånd, som i større grad bidro til at ungdommene stilte forberedt og ga dem mulighet til å reflektere før selve intervjuet fant sted.

Et par av ungdommene ga liten eller ingen respons på forsøkene mine på å opprette kontakt, og responderte heller ikke på koordinatorenes forsøk, så det tok noe tid å få møtt disse informantene. Det kan stilles spørsmål ved om jeg var for pågående i opprettelsen av kontakt med disse informantene. Koordinatorene ga uttrykk for at det ofte kreves litt ekstra innsats for å komme i kontakt med ungdommene. Det er uansett et maktforhold til stede, ettersom jeg er en tredjeperson som kommer utenfra og som skal analysere noe ungdommene har deltatt eller deltar i, ved hjelp av deres historier. Mange lurte på hvordan deres historier kom til å bli brukt, mens noen var mer opptatt av å svare på spørsmålene som en tjeneste for koordinatoren sin. Jeg opplevde også at noen av informantene kviet seg for å snakke med meg, i den forstand at de ikke ønsket å utdype eller utlevere seg selv i stor grad. Jeg endte opp med å snakke med et variert utvalg av ungdommer, både i forhold til lengden på oppfølging, alderen og koordinatoren som har fulgt dem opp.

I ettertid ser jeg at rekrutteringen kunne blitt gjort på andre måter, da jeg ikke stod helt selvstendig og fritt i rekrutteringsprosessen. Samtidig var det nødvendig med koordinatorenes bistand i rekrutteringen for å i det hele tatt kunne få snakket med ungdommene. I tillegg opplevde jeg at koordinatorenes involvering i rekrutteringsprosessen gjorde at interessen for forskningen og funnene mine økte. Utvalget av informanter har alle hatt negative erfaringer med det offentlige og jeg ønsket derfor å skape en positiv situasjon hvor ungdommene kunne uttrykke det de selv måtte ønske rettet mot tilbudet de har fått fra Oppfølgingsteam 10-15.

Intervjuguide

Intervjuguiden og intervjuet ble delt inn i ulike tema. Spørsmålene innenfor hvert tema er bygd opp slik at de mer generelle spørsmålene blir stilt først, for en slags oppbyggende fase i samtalen. Dermed kommer begge parter inn i intervjuet på en myk måte, det kan også bidra til at en som informant slapper av i større grad senere i samtalen.

Jeg laget forskjellige intervjuguider for ungdommene og de ansatte. I intervju med ungdommene inkluderte intervjuguiden følgende temaer:

- Oppvekst og personlige erfaringer
 - Skolehverdag
 - Nettverk/venner
- Samarbeid med Oppfølgingsteam 10-15
 - Informasjon og inkludering i oppfølgingen

- Kriminalitet
 - Ungdomskriminalitet

Selve intervjuguidene kan leses i sin helhet som vedlegg 5. Guiden inneholder spørsmål rettet direkte mot ungdommenes oppvekst, skolehverdagen deres og deres sosiale liv i og utenfor skolen. Jeg stilte også spørsmål om deres kontakt med Oppfølgingsteam 10-15 for å få en forståelse av deres opplevelser og perspektiv på arbeidet til teamet. Jeg valgte bevisst å stille flere ”hvordan/hvorfor”-spørsmål fordi jeg søker etter de subjektive framstillingene. Dette åpner for spontane beskrivende fortellinger fra informanten. Fordelen med semi-strukturerte intervjuer er muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål slik at informanten kan fortelle det han eller hun ønsker å dele av personlige erfaringer (Dalland, 2015, s.167; Brottveit, 2018, s. 92). Hadde ikke informantene uttalt seg basert på personlige erfaringer og opplevelser, er det ikke sikkert at forskningsspørsmålet ville kunne besvares i like stor grad.

Målet med intervjuguiden var å holde på en rød tråd og stille spørsmål som er relevante. Samtidig opplevde jeg også at noen av informantene ikke kunne relatere seg og sine opplevelser til noen av spørsmålene. Dette blant annet ved spørsmål om ”Hvordan var ditt første møte med politi/barnevern?”. Noen av ungdommene har ikke opplevd å være i kontakt med disse instansene og dette skapte en liten grad av forvirring i intervjusituasjonen. Samtidig kan en derfor rette kritikk mot meg som forsker for å ha formulert spørsmålet på den måten. I ettertid ser jeg at det kunne vært hensiktsmessig med et ja/nei spørsmål på eventuell kontakt med aktuelle andre instanser, før informanten bes om å dykke dypere inn i denne eventuelle erfaringen.

Når det gjelder intervjuguiden til de ansatte i Oppfølgingsteam 10-15, så ble det blant annet stilt spørsmål om deres arbeidshverdag og yrkesbakgrunn. Jeg ønsket å få en forståelse av teamets arbeid og metode, og særlig å få et innblikk i hvordan fagpersonene stiller seg til utøvelsen av brukermedvirkning. For å få en forståelse av teamets arbeidsmetodikk og innvirkningen de har på teamet, endte jeg opp med flere og mer presise temaer rettet mot de ansatte, i motsetning til de mer generelle temaene jeg stilte ungdommene.

Dette er temaene jeg stilte fagpersonene jeg snakket med til forskningsprosjektet:

- Yrkesbakgrunn og påvirkning i hverdagen
- Brukermedvirkning
- Kriminalitet
- Ungdommene "Oppfølgingsteam 10-15" samarbeider med
- Tverrfaglig samarbeid

Gjennomføringen av intervjuene

Underveis i datainnsamlingen var det viktig for meg å legge til rette for at samtalsituasjonen skulle oppleves som trygg, så skapelsen av et trygt rom var sentralt (Dalland, 2015, s.171).

Jeg lot informantene selv velge et passende tidspunkt for intervjuet, da jeg så på det som viktig å tilpasse meg deres hverdag. Selve intervjuet foretok jeg på kontorene til

Oppfølgingsteam 10-15. Der benyttet jeg meg av et egnet samtalerom. Dette ønsket jeg for å trygge ungdommene på situasjonen, å snakke på et sted de allerede er godt kjent på, kan være til en fordel (Dalland, 2015, s.171). Det var viktig for meg, når jeg fortalte ungdommene om hvem jeg er, å presisere at jeg ikke har noen tilknytning til Oppfølgingsteam 10-15 annet enn at jeg utfører en studie om teamet.

Gjennomsnittlig varighet på intervjuene var 67 minutter (hvorav det korteste varte 20 minutter og det lengste varte 3.45 timer). Til tross for at forespeilet samtaletid skulle være på rundt én time, ønsket jeg ikke å begrense informantene og intervjuet på noen som helst måte. De fleste informantene pratet fritt og uten forbehold, mens et par ungdommer var mer lukket og ønsket ikke å si så mye om sin egen livssituasjon.

Noen av ungdommene ble fort varme i trøya og pratet mye, mens enkelte virket usikre under hele samtalen. En av ungdommene ble positivt overrasket over sine egne refleksjoner rundt egen oppvekst og hverdag, og uttrykte dette etter at intervjuet var over. Enkelte informanter ønsket ikke å prate så mye om sine egne personlige opplevelser, og hadde kun møtt opp for å gjøre en tjeneste for kontaktpersonen de har en relasjon til. Jeg intervjuet syv ungdommer, men det er kun seks som er representert i oppgaven. Den siste ungdommen ønsket ikke å uttale seg i noen særlig grad. Uttalelsene som er mest dekkende og presise er de som har blitt valgt ut. De korte og knappe svarene gir en uunngåelig skjevhet, og det er en svakhet, men det er fortsatt mulig å svare på problemstillingen.

Jeg har forsøkt å analysere de knappe svarene for å se hva de kan gi. At ungdommene kvier seg for å snakke med meg er data i seg selv, dette viser tilliten de har til voksne generelt.

Etiske overveielser

Relasjonen og forskerrollen kan forandre seg under et intervju. Jeg var opptatt av at intervjuguiden ikke skulle styre fortellingen til informanten. Jeg la derfor stor vekt på å lytte til informanten, for å bidra til å skape en god relasjon i intervjusituasjonen (Ehn & Öberg, 2011, s.66).

Jeg var også opptatt av at ungdommene ikke skulle oppleve negative konsekvenser av intervjuet. For meg var det derfor viktig å opptre med forsiktighet og respekt under datainnsamlingen. Relasjonen de har til koordinatoren har veldig mye å si for ungdommene, og samtlige spurte om intervjuet kom til å påvirke forholdet de har med koordinatoren sin. For å ivareta relasjonen deres til koordinatorene, har jeg uttrykt overfor ungdommene at jeg har taushetsplikt, og at jeg ikke ville fortelle oppfølgingsteamet hvem som har fortalt meg hva. Informantene har også hatt muligheten til å trekke deler av intervjuet. I forhold til de ansatte har jeg stilt spørsmål, og fått svar på generelle grunnlag, uten personidentifiserende opplysninger. Dermed er sikkerheten til ungdommene ivaretatt fra teamet sin side. Den opprinnelige hensikten med de ansattes intervjuer var å få en innføring og innblikk i teamets arbeid og utvikling. Jeg sitter med inntrykket av at de ansatte har hatt et ønske om å gi et ærlig bilde av hvordan oppfølgingsteamet har utviklet seg og utfordringer de har støtt på.

Mitt inntrykk er at noen av informantene så på intervjuet som en tjeneste for koordinatorene sine, mens et par så på meg som en mulighet til å kunne uttale seg fritt om oppfølgingen, både på godt og vondt. Jeg opplevde at noen av informantene ønsket å bruke så kort tid som mulig, og kun utførte samtalen som en tjeneste. Graden av plikt kom derfor til syne i flere av intervjuene. Overfor de ansatte er nok jeg som forsker en mulighet for å fremme Oppfølgingsteam 10-15 i bydelen, samtidig som svarene deres oppleves som genuint og pålitelige.

Søknad til NSD og ROS-skjema

Prosjektet ble meldt til og godkjent av NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste) (Vedlegg 4). Jeg fylte også ut et risiko- og sårbarhetsskjema til OsloMets personvernombud.

Konfidensialitet og informert samtykke

Når man innhenter data i både kvalitative og kvantitative studier, vil man oppleve å få tilgang på opplysninger, historier eller tanker som informantene kan ønske å holde anonymt. Som en del av personvernet så er det essensielt at behandlingen, oppbevaringen og fremstillingen av data forekommer uten å utlevere personidentifiserende opplysninger om informantene. Som forsker må jeg sikre at sensitive data ikke kommer på avveie eller er tilgjengelig for andre enn meg som forsker (Kvale & Brinkmann, 2015, s.106).

I forbindelse med personvern er det viktig at informantene gir sitt informerte samtykke til å delta i studien. I mitt tilfelle var et av utvalgene ungdommer både over og under 16 år. Dette innebærer at kravene til forskning stilles høyere enn hvis utvalget kun bestod av myndige informanter. Jeg innhentet derfor skriftlig samtykke fra foreldrene til ungdommene.

I forskning stiller etikk og anonymitet en viktig rolle. Det er essensielt at transkripsjonene ivaretar konfidensialiteten til informantene. I studien har jeg valgt å nummerere informantene, uten å oppgi kjønn, for å ivareta informantens konfidensialitet. Opprettholdelsen av konfidensialitet og taushetsplikt kan samtidig gjøre at kravene til forskerens validitet og reliabilitet er høyere. Dette fordi ved bruk av informanter uten å utlevere personidentifiserende opplysninger, kan gjøre at de ikke kan motsi påstandene og utsagnene forskeren fremstiller. For min studie innebærer dette at informantene ikke krediteres og fratas stemmen sin i forskningen (Kvale & Brinkmann, 2015, s.106). Ved å ivareta deres rettigheter ved å opplyse dem om retten til å trekke sine uttalelser og ved å fremstille informantenes uttalelser slik de er blitt fortalt, kompenserer jeg for denne svakheten.

Bruk av båndopptaker

Jeg benyttet meg av en båndopptaker i alle intervjuene. Dette hadde jeg skriftlig tillatelse for av alle informantene og deres foresatte (Brottveit, 2018, s. 96). Jeg opplevde at båndopptakeren fikk en del oppmerksomhet fra flere av ungdommene, gjerne de yngste i utvalget, og særlig i begynnelsen av intervjuet. Jeg brukte derfor litt tid på å forklare hva den gjør, hvordan den fungerer og hensikten med båndopptakeren. Båndopptakeren fanget opp alt som ble sagt og flere av ungdommene ønsket å høre litt av sitt eget opptak etter at intervjuet var ferdig, for å få bekreftet at bidraget deres kan brukes.

En av ungdommene ønsket ikke at en liten del av opptaket brukes i fremstillingen av oppgaven. Min erfaring med bruken av båndopptaker er svært positiv. Det er en verdifull ressurs i kvalitativt arbeid og har bidratt til å sikre at fortellingene til ungdommene kommer frem på en korrekt måte (Kvale & Brinkmann, 2015, s.105). I tillegg har den gjort at jeg som forsker kan fokusere på selve intervjuet og informantens reaksjoner og refleksjoner underveis i samtalen, i stedet for å føle at alt må noteres. Det har bidratt til at jeg har kunnet forstå ungdommenes meninger og ungdommene selv, på en bedre måte under intervjuet. I ettertid ser jeg også fordelene med båndopptakeren ettersom jeg kan gå tilbake til intervjuet så mange ganger jeg ønsker for å finne ut eksakt hva som ble sagt av ungdommen og av meg. Bruken av båndopptaker har også vært uvurderlig fordi jeg dermed har måttet transkribere alt som har blitt sagt og får på den måten en enda bedre forståelse av hva ungdommene tenker rundt Oppfølgingsteam 10-15 (Kvale & Brinkmann, 2015, s.105 og s.206). For min egen del opplevde jeg, når jeg hørte på opptakene, at jeg under de første intervjuene snakket noe høyt. Jeg var bevisst på det senere og regulerte lydnivået mitt slik at jeg lå på lik linje med informantene.

Forforståelse under forskningen

Som forsker stiller man seg ikke fritt for fordommer og tanker rundt forskningen som skal utføres. Forforståelse er grunnlaget jeg tar med meg inn i forskningen (Brottveit, 2018, s. 130). Jeg er vokst opp i samme bydel som jeg utfører forskningen min i, og har gått på flere av skolene som informantene mine går og har gått på. Dette er til dels positivt, fordi jeg dermed lettere kan relatere meg til deres oppvekst og miljøene de ferdes i. Samtidig kan det føre til at mine tanker blir satt på prøve, og at jeg dømmer miljøene eller skolene basert på min oppvekst og erfaringer jeg selv har gjort. Det viktigste har, for meg, vært å være klar over min forforståelse og hvordan det kan påvirke meg, og ikke la dette påvirke forskningsarbeidet jeg skal utføre (Brottveit, 2018, s. 84). Forforståelsen kan påvirke måten jeg stiller spørsmål på (Brottveit, 2018, s. 130). I tillegg har jeg tenkt over hvilken betydning intervjuet kan ha for en ungdom og en ansatt. Jeg tenkte mye på hvordan det vil være for ungdommene jeg intervjuet å måtte fortelle historien sin til en nøytral forsker som meg. Konsekvensene av å skulle fortelle noe sårbart og personlig til en fremmed og hvordan det kan påvirke dem i ettertid, er noe jeg har vært bevisst på. Koordinatorene har brukt tilliten de har til ungdommene til å formidle at jeg kan stoles på. Dette kan ha bidratt til at flere av ungdommene hadde tillit til meg, tidlig i intervjuene.

Jeg har derfor vært veldig bevisst på min holdning over informantene og fokuset har vært på å la informantene fortelle og beskrive det de måtte ønske fra sin hverdag. Jeg har vist empati og forståelse for situasjonene de har stått i og står i, men samtidig har jeg vært bevisst på å se tendenser i relasjonen mellom ungdom og koordinator.

Overførbarhet

Jeg har intervjuet i underkant av 30 prosent av ungdommene som har en tilknytning til Oppfølgingsteam 10-15. Funnene som kommer frem i datamaterialet om ungdommene kan ikke generaliseres til alle teamets ungdommer, eller til hele ungdomspopulasjonen i bydelen. Utvalget er ikke stort nok til å statistisk generalisere, men det er heller ikke formålet mitt med oppgaven. Det har heller ikke blitt gjort mange lignende studier på temaet, så sammenligningsgrunnlaget er i noen grad begrenset. Samtidig kan en si at studien kan se tendenser i utøvelsen og opplevelsen av brukermedvirkningen. Jeg vil bruke relevant tidligere forskning, teori, sammen med informantenes utsagn for å belyse disse tendensene.

Transkribering og analyse

Det stilles krav til gyldigheten ved transkripsjoner og forskerens reliabilitet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 211). Kvale & Brinkmann (2015, s. 211) sier at transkripsjoner bør gjøres av to personer for å opprettholde reliabiliteten og sikre at transkripsjonene blir nøyaktige. Jeg har transkribert alene ettersom jeg er den eneste forskeren i dette prosjektet.

Transkribering av intervjuene tar tid. Det er en viktig prosess som krever mye fokus, for det er første steg på å dissekere råmaterialet en sitter med. En kan si at transkribering går ut på å skifte form, å transformere noe, fra det muntlige til det skriftlige språket (Brottveit, 2018, s. 35). Det er praktisk talt umulig å transkribere det komplette sosiale samspillet som skjer under en intervjusituasjon. For eksempel vil lyden av opptaket gjøre at en mister den fysiske tilstedeværelsen, som gjør at en mister kroppsspråket og dermed også måten informanten sier ting på (Brottveit, 2018, s. 95). Tekniske problemer kan også vanskeliggjøre transkribering. Jeg opplevde teknisk svikt under et intervju, der batteriet på båndopptakeren gikk tomt tidligere enn forventet. Dette ble oppdaget raskt og jeg fikk fortsatt intervjuet etter kort tid (Kvale & Brinkmann, 2015, s.206).

Under transkriberingen opplevde jeg at jeg visualiserte intervjuene. I noen tilfeller opplevde jeg også at jeg husket kroppsspråk og andre aspekter som skjedde under noen av intervjuene. Dette er viktige elementer som jeg kan dra nytte av i senere prosesser i forskningen (Kvale & Brinkmann, 2015, s.207).

Sitatene som presenteres i resultatkapitlene har blitt omformulert slik at alle sitatene er tilpasset skriftspråket, uten å ha mistet sin mening. Jeg mener at det fremhever meningen deres og samtidig gjør det enkelt for leseren å tolke resultatene. Alle sitatene er formulert på samme måte som kan minske muligheten til å identifisere personlige trekk ved informantenes talemåte.

Analyse er noe som gjøres bevisst eller ubevisst under hele forskningsprosessen. Samtidig er det vanlig å snakke om kode- og kategoriseringsfasen som en egen analysefase (Kvale & Brinkmann, 2015, s.219). Man kan si at grunnlaget for denne analysefasen legges tidlig i forskningsprosessen. Når jeg produserte intervjuguiden hadde jeg allerede en tanke om hva jeg ønsker å få ut av intervjuene for å kunne finne et relevant og produktivt svar på problemstillingen (Dalland, 2015, s.178). Etter å ha lest intervjuene er det tid for å markere temaene som blir tatt opp av informantene, eller kategorisere transkripsjonen (Brottveit, 2018, s. 138). Noen av ungdommene er mer fremtredende enn andre i studien, delvis fordi deres beskrivelser er rikere, samtidig som dette kan vise hvor mye/lite noen av ungdommene har ønsket å fortelle.

Jeg startet med å følge intervjuguiden for å få en oversikt (Dalland, 2015, s.180). Jeg valgte å jobbe etter en tematisk analyse som er et fleksibelt verktøy i kvalitativt analysearbeid (Brottveit, 2018, 146). En tematisk analyse består av fasene forberedelse, koding, kategorisering og rapportering (Johannessen et al., 2018, s. 282). Forberedelsen går ut på å få en oversikt over dataene man har tilgjengelig, i mitt tilfelle er det transkripsjonene (Johannessen et al., 2018, s. 283). Kodingsfasen innebærer å markere og oppsummere de viktige poengene som stikker ut i teksten. Det gjorde jeg ved å markere interessante utsagn i transkripsjonene som kan bli brukt senere. Kategoriseringen tar det et steg lenger hvor man sorterer de markerte poengene og utsagnene inn i temaer (Johannessen et al., 2018, s. 295).

Ettersom jeg sorterte dataene etter temaer var oversikten min derfor basert på temaene informantene berørte, både innenfor og utenfor intervjuguiden. Slik fremstår temaene som kategorier (Brottveit, 2018, s. 138). Kategoriene jeg endte opp med er; *oppvekst og erfaringer, relasjoner og brukervedvirkning*.

Dette er en praktisk løsning som gjør at jeg kan se mønstre og trekke de store linjene mellom informantene. I sum bidrar kategoriene til å svare på forskningsspørsmålet mitt (Johannessen et al., 2018, s. 280). Jeg får i tillegg mange gode svar og ser i fortolkningsprosessen nytten av dette (Dalland, 2015, s.183). Videre handlet det om å se etter sitater og setninger som kan bidra til å gi svar på forskningsspørsmålet om ungdommers og ansattes erfaringer med Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo.

5. Ungdommene: Forhistorie og erfaringer med Oppfølgingsteam 10-15

Resultatdelen er delt opp i tre deler. I denne første delen skal jeg gi et oversiktsbilde av ungdommene: Hvem de er, bakgrunnen deres, og hva de sitter igjen med etter å ha vært under oppfølging. Kapittel 6 handler om relasjoner, relasjonsarbeid og tillit, mens det siste resultatkapittelet handler om brukermedvirkning. I de to siste kapitlene vil også de ansattes perspektiv framheves, for å skjønne mer av hvordan de har jobbet med ungdommene. Både de ansatte og ungdommene vil gjennomgående nummereres for enkelthetens skyld.

Positive og negative sider ved ungdommenes oppvekstmiljø

På spørsmål om oppvekstmiljøene sine, forteller ungdommene om en skolehverdag uten tillit til lærerne og om år på barneskolen hvor de ikke opplever å ha lært det de skal på grunn av denne byggende mistilliten til lærere og andre voksne på skolene. Dette kom for eksempel fram i intervju med ungdom 1. Hen fortalte om en periode med mobbing og en negativ skolesituasjon.

Ungdom 1: Guttene plagde meg, lærerne gjorde ingenting, føler jeg. Da måtte jeg stå opp for meg selv, fordi lærerne ikke klarte å gjøre noe med det. Så da startet jeg å slåss.

Ungdommen har hatt flere negative hendelser som har påvirket forholdet til skolene hen har gått på, uten å ha opplevd å få støtte fra lærere i situasjoner hvor behovet for en trygg voksenperson var til stede. Det kom til et tidspunkt hvor ungdom 1 gjorde som mange av de eldre elevene hadde gjort før 1, nemlig å ty til vold. Ungdommen opplever også at voldshistorikken er noe som tas med videre i skolegangen. Ungdom 1 har fortalt om flere negative hendelser utenfor skoletid som har blitt en del av vurderingen av ungdommen som elev.

Ungdom 1: De [skolen] blandet inn andre hendelser [utenfor skolen] med skolen. Jeg har aldri slåss på skolen. Men jeg har slåss utenfor, så har de [skolen] stempla det for meg.

Også uønskede hendelser som har forekommet utenfor skolens område og utenfor skoletid, har blitt brakt tilbake i skolegården og bidratt til å skape et negativt læringsmiljø, mener ungdom 1. Dette gikk utover ungdommens hverdag, og var noe av grunnlaget for bekymringen som åpnet opp for et samarbeid med Oppfølgingsteam 10-15, med kjente voksenpersoner. En som har hatt lignende opplevelser er ungdom 2, som blant annet sier følgende:

Ungdom 2: Jeg følte at mange lærere på tiden jeg vokste opp, på barneskolen og ungdomsskolen, ikke brydde seg så mye.

Ungdom 2 forteller om følelsen av å ikke bli sett og hørt, mye på grunn av et skolemiljø som er preget av slåsskamper. Samtidig forteller informanten om skoler der undervisning og vurderinger ble utført på en annen måte enn andre skoler, som gjorde at elevene fikk et dårligere læringsgrunnlag enn andre når de senere begynte på andre skoler. Ungdommen opplever at avvik i forhold til undervisning/vurdering på visse skoler blir brukt i stigmatiserende forstand av andre skoler. Videre opplevde ungdom 2 å bli stigmatisert på grunn av oppveksten eller tidligere utfordringer på andre skoler.

Ungdom 2: Jeg føler at de fleste ser– skolene får jo en fil eller et dokument hvis man har hatt tidligere problemer med skolen og søsknene dine, de ser på deg som et dokument eller en fil.

Ungdommen bruker her metaforen om et ”dokument” for å beskrive følelsen av å bli stigmatisert gjennom skolegangen sin. Med andre ord får man et rykte som får mye å si for hvordan lærerne oppfatter deg som elev, og for hvor stor tålmodighet voksne har med oppførselen din.

Inntrykkene til ungdommene er at stedet de bruker mest tid på i hverdagen, skolen, har gjort at de føler seg dømt før de rekker å forbedre seg eller utvikle seg på en positiv måte. Ungdom 2 forteller om store forskjeller på skolene i bydelen, hvor de elevene med dårligst levekår, har dårligere forutsetninger for læring. Dette sier jeg med henvisning til det forrige avsnittet hvor avvik i læringen rammer svake skoler som oppleves å føre til en stigmatisering. Samtidig uttrykker begge to, i et retrospektivt perspektiv, glede over å ha gått på skolene.

Selv om det negative, til tider, overskygger det positive, føler ungdommene likevel at de har lært av erfaringene de har gjort seg i oppveksten. Dette gir en liten bit av bildet som viser hvor disse ungdommene kommer fra, når det gjelder tillit til systemer og voksne som jobber med dem. Majoriteten av ungdommene er vant til å være vitne til slåsskamper i skolegårdene under oppveksten, og forteller om oppvekstmiljøer som har preget dem både positivt og negativt. De forteller at å være vitne til slåsskamper i skolegården var en del av hverdagen. Samtidig snakker de for det meste positivt om miljøene de har ferdes i. Dette synet illustreres av flere, her fra ungdom 1:

Ungdom 1: Alle rundt meg er som familie, så det er bare greit, gøy å vokse opp med folka [...] Det var mange slåsskamper, hvordan skal jeg si det? Da vi var små, så vi opp til de eldre som slåss, så skjedde det samme med oss senere.

Ungdom 1 har fortalt at de rundt er viktig for hen. Ungdom 1 har snakket om oppveksten sin med positive fortegn, med unntak av å være vitne til slåsskamper. Slåsskampene sees ikke utelukkende på som noe negativt heller, ettersom ungdom 1 lærte mye av disse erfaringene, og uttrykker at det har vært med på å forme ungdom 1 slik hen er i dag. Også er det ikke alltid barn og unge har det bra hjemme. Noen bor kanskje trangt og lite, og da mener ungdommene at det er fint med et godt miljø rundt seg hvor fokuset kan være på å skape positivitet i miljøet:

Ungdom 1: Positive ting! Og at si man ikke hadde det bra hjemme, det var et koselig område vi var i. Så da vi ikke var hjemme, hadde vi det gøy ute.

Ungdom 1 forteller om en oppvekst hvor fritiden ble brukt ute med venner, på de samme områdene som slåsskampene foregikk på. Sitatet viser at selv om miljøene ungdommene vokser opp i kan være belastende på noen områder, fokuserer de likevel på det positive. Ungdom 1 snakket mye om at hen og vennene drev med ulike aktiviteter for å skape et positivt nærmiljø med jevnaldrende i oppveksten.

En annen faktor som påvirker barn og unges oppvekst er skolehverdagen. Flere av ungdommene forteller at de på et eller annet tidspunkt har hatt negative erfaringer knyttet til skolehverdagen eller –miljøet:

Ungdom 2: På barneskolen var det 99% utenlandske [elever], ikke at det har så mye å si, men det er en faktor. Jeg så at vi lå langt tilbake når det gjelder matte for eksempel.

Ungdom 2 forteller om en opplevelse av at fokuset på undervisning og læring ble overskygget av andre forhold i skolen, som andre barn og unge med mye bagasje og negative hendelser i skolen. Konsekvensene viste seg når ungdommen begynte på ny skole og opplevde at mange måtte ta igjen for det de skulle lært tidligere. Dette har gjort at ungdom 2 har et fokusert forhold til skolen i dag, det kan være en faktor i hvordan ungdommen har dratt nytte av hjelpen fra Oppfølgingsteam 10-15.

Ungdom 5 forteller at en av grunnene til at hen kom i kontakt med teamet er grunnet høyt fravær. Ungdommen forteller om et oppvekstmiljø som er positivt på mange måter, men at det også er noe som ikke er fullt så bra. Angående skolehverdagen sier hen følgende:

Ungdom 5: Grunnen til at jeg skulka er fordi jeg hadde dårlige venner egentlig [...] Så fikk jeg venner som er veldig bra. Som holdt meg i gang.

Ungdommen forteller at fraværet opphørte når teamet kom inn i bildet og at personene som hadde negativ innflytelse i skolegangen til ungdom 5, av ulike grunner, forsvant ut av bildet. Ungdommen forteller at det nå er et stabilt skolemiljø og en hverdag med et nyttig og motiverende fritidstilbud. Ungdom 5 har fortalt at hen har kontakt med venner og bekjente som bruker tiden etter skolen på negative handlinger, uten at ungdommen motiveres av spenningen det potensielt kan bringe med seg. Hen forteller at det er en gjensidig respekt for valgene ungdommene i miljøet tar, og hvilke veier en velger å gå i livet.

Hva sitter ungdommene igjen med?

Før vi går i dybden på hvordan teamet har jobbet og hva ungdommene syns om dette, kan det være nyttig med en oversikt over hva ungdommene generelt tenker om sine erfaringer med oppfølgingsteamet. I praksis betyr dette at når ungdommene forteller at oppfølgingen har ført til at de ikke havner i trøbbel mer, og har stabile hverdager. Flere av ungdommene tilhører det øvre alderssiktet som mottar hjelp fra Oppfølgingsteam 10-15. Disse ungdommene opplever å ha vokst i løpet av tiden de har vært under oppfølging.

De forteller at de med tiden har blitt klokere og tilegnet seg kunnskap om hvordan de skal håndtere utfordrende situasjoner de møter i hverdagen. Noen har også fortalt at strukturen og veiledningen koordinatorene har tilbudt dem, har hjulpet på andre områder som skolen.

Oppfølgingen oppleves altså som positivt for de fleste, sett i retrospektivt perspektiv, som illustrert av ungdom 1:

Intervjuer: Hva tenker du om situasjonen [som førte til oppfølging fra teamet]?

Ungdom 1: Det er positivt fordi det satte meg på plass. Ikke det at jeg ikke klarer å sette meg selv på plass, men liksom, fordi jeg klarte å holde meg unna [...] Jeg skal ikke havne i mer trøbbel, liksom.

Ungdom 1 opplever at ved å komme i kontakt med koordinatoren og Oppfølgingsteam 10-15 har hen fått en bedre hverdag på mange områder. Ved hjelp av støtten og tiltakene fra teamet forteller ungdommen at hen nå håndterer ulike situasjoner på en mer hensiktsmessig måte enn tidligere. Ungdommen har, ved hjelp av teamet, sett nytten av å holde seg unna trøbbel, som hen sier i sitatet. Ungdom 1 er ved intervjudispunktet fortsatt under oppfølging.

Ungdom 5 var også fornøyd med oppfølgingen hen hadde fått:

Intervjuer: Når du ser tilbake på de siste to årene, hva tenker du da?

Ungdom 5: At jeg var en taper. Men nå er det bra. Det er takket være det her stedet [...] Jeg angrer på at jeg skulka. Jeg gikk glipp av veldig mye skole. Men jeg angrer ikke på at jeg fikk hjelp herfra.

En av grunnene til at ungdom 5 havnet i oppfølgingsteamets søkelys handlet blant annet om fravær. Ungdom 5 har funnet stor motivasjon og nytte i fritidstilbudet som teamet betaler for. Hen forteller at fritidsaktiviteten er noe som hen bruker mye tid på, og da er det ikke rom for å skulke timene på skolen. Som en del av oppfølgingen må ungdommen være på skolen, og delta aktivt, for å kunne få støtte til fritidsordningen, som er tilfellet til ungdom 5. I tillegg ser ikke ungdommen poenget med å ikke gjøre noe produktivt med fritiden sin, til forskjell fra tidligere. Da ungdommen kom i kontakt med teamet, brukte hen både skole- og fritiden sin på det hen selv definerer som “tull”. Fra å være på grensen til å måtte gå skoleåret om igjen, har ungdom 5 nå klart for seg hva hen ønsker seg for framtiden.

Ungdom 2 forteller at hen har vokst veldig mye på den tiden hen har vært under oppfølging. Ungdommen forteller om en oppvekst hvor det å få utløp for følelsene ble gjort på en negativ måte, som forfulgte ungdommen over i perioder på skolen. Gjennom Oppfølgingsteam 10-15 har ungdommen fått hjelp til å mestre ulike situasjoner. Ungdommen begynte på intervjudispunktet å se en ende på behovet for oppfølging, og forklarte det som følger:

Ungdom 2: Jeg skjønner jo at jeg har fått den hjelpen jeg trenger en stund nå og at det er andre som også trenger det. Det blir jo slutten på noe bra. Jeg vil ikke ta den plassen til en som faktisk trenger det.

Intervjuer: Hvordan tror du det blir uten koordinatoren i livet ditt, når den tid kommer?

Ungdom 2: Jeg tror at når vi kommer dit så er jeg litt eldre og trenger ikke den oppfølgingen som jeg har fått. Så moden som jeg er nå var jeg ikke da og jeg trengte hjelp til å vokse [...] Jeg tror at når tiden kommer så kan jeg la det gå, fordi jeg har fått den hjelpen jeg trenger.

Ungdom 2 forteller om et nært forhold til koordinatoren sin, som har hjulpet hen gjennom mye. Koordinatorene følger kun opp et visst antall ungdommer om gangen, og ungdom 2 ønsker ikke å stå i veien for at noen andre kan motta hjelp fra teamet. Ungdom 2 forteller at oppfølgingen med koordinatoren har vært fylt med ærlighet, tillit og en opplevelse av trygghet. Dette har gjort at ungdommen har vært mottakelig for veiledning og bistand til å håndtere jobb, skolen og relasjonene i familien. Samtidig forteller ungdommen også at koordinatoren tidlig ønsket å bli kjent med foreldrene, og derfor har god kjennskap til hele familien. Ungdommen forteller dette med blandede følelser, ettersom hen selv er klar over at oppfølgingen avtar etterhvert som hen blir eldre og mer selvstendig.

Samtlige ungdommer forteller at oppfølgingen hjelper eller har hjulpet dem. Noen forteller mer om det enn andre, men alle understreker at de føler seg ivaretatt og hørt av koordinatoren sin. Ungdommene opplever trygghet, samtidig som det er rom for konstruktive samtaler, uten at det blir dårlig stemning. Ungdom 3 sier blant annet:

Ungdom 3: Hen [koordinatoren] har holdt meg med selskap de gangene jeg har følt meg alene, [koordinatoren] har trøsta meg for ting jeg har grått for [...] Og snakket om problemene mine, så fikk jeg et godt forhold til [koordinatoren].

Ungdom 3 har gode erfaringer med koordinatoren sin. Hen forteller om en relasjon som startet med et par møter hvor de snakket om hverdagslige ting. Deretter begynte oppfølgingen, og de har jevnlig kontakt enda. Koordinatoren har vært en stabil voksenperson utenfor familien som kan trøste og som er til stede for ungdom 3 når noe oppleves som utfordrende. Dette har også gjort et godt inntrykk på ungdommen, som uttrykker å være fornøyd med oppfølgingen. Ungdom 3 forteller om en koordinator som har vært hjelpsom og vist trygghet overfor ungdommen. Ungdom 3 forteller at hen ikke har behov for å snakke med koordinatoren sin når hen er voksen, «det ville vært rart», forteller hen.

For ungdom 5 er utdanning og jobb viktig, like viktig som å fullføre de resterende skoleårene på en god måte. Ungdommen sammenligner egne framtidsutsikter med bekjente som hen vet holder på med «dritt»:

Ungdom 5: Man kan bli tatt av politiet. De gjør det jo fordi de får masse penger. Da trenger de ikke å spørre mamma eller pappa om penger. Da har man det selv.

Hen forteller at venner og bekjente respekterer hverandres valg, enten det er å drive med fritidsaktiviteter eller havne i mindre heldige situasjoner. Ungdom 5 forteller at fremtiden ligger i skole og utdanning, og at etterhvert som de blir eldre og utdanningsvalg og lignende skal tas så lever de ulike hverdager. Ungdommen har beskrevet situasjoner som begrunner valget om å ikke gjøre som noen av sine jevnaldrende. Ungdommen forteller at hen ønsker utdanning, jobb og at for å få penger så «jobber man», i stedet for å drive med det hen definerer som «dritt».

For tett innpå?

Oppfølgingsteam 10-15 fikk imidlertid ikke utelukkende positive tilbakemeldinger fra ungdommene. Ikke alle er helt fornøyde med oppfølgingen, hvert fall ikke enda. Ungdom 6 har en avslappet holdning, både i forhold til oppfølgingen og fremtiden. På spørsmål om hva ungdom 6 tenker om oppfølgingen uttrykker hen seg slik:

Ungdom 6: Det er viktig at [koordinatoren] bryr seg, men [koordinatoren] trenger ikke alltid å være tett innpå.

Ungdommen forteller at det i perioder kan oppleves som irriterende å skulle bli fulgt opp i hverdagen. Koordinatoren kan til tider være masete, sier hen. Dette kommer jeg tilbake til i det siste resultatkapittelet om brukermedvirkning. På spørsmål om sin egen fremtid sier ungdom 6:

Ungdom 6: Jeg tenker ikke så mye framover, det er ikke noe jeg skal stresse med.

Det ungdommen forteller om egen fremtid er at hen føler seg trygg på oppfølgingen og på at det ordner seg senere. Ungdommen forteller at hen ikke ønsker å bruke tid på noe som hen ikke vet før dagen er der. Utfordringene og mulighetene hen har i vente, enten det er skole, fritidsaktivitet eller jobb, er noe som tas på sparket.

Ungdommene har fortalt hvordan miljøet de er vokst opp i har påvirket dem, og gjør det enda. De har også gitt uttrykk for erfaringer de sitter igjen med etter å ha blitt fulgt opp av koordinatoren sin over lengre tid. Samtidig har det ikke vært utelukkende positivt. Noen av ungdommene har uttalt seg i større grad enn andre, noe som gjenspeiles i kapittelet. Det neste kapittelet vil gå mer i dybden på relasjonene mellom koordinatorene og ungdommene.

6. Relasjoner og tillit – en viktig faktor i arbeid med barn og unge

I arbeid med barn og unge er relasjonsarbeid noe man har hatt stort fokus på i miljøterapeutisk arbeid. De siste årets fokus på barnets deltakelse innebærer at barn ikke bare skal delta på møter som tidligere, men at de skal være aktive deltagere. For at barn og unge skal være trygge på slike situasjoner er det nødvendig med en tettere relasjon med den voksne, enten det er en saksbehandler i barneverntjenesten eller en koordinator i Oppfølgingsteam 10-15. Med relasjonsarbeid mener jeg arbeidet med å bygge gode relasjoner til ungdommene og familiene, slik at de ansatte legger til rette for en positiv utvikling. I dette kapittelet vil jeg komme inn på hva de ansatte i teamet sier om viktigheten av gode relasjoner. Deretter vil ungdommene være i fokus med sine tanker om relasjoner i samarbeidet med Oppfølgingsteam 10-15.

Forebyggende relasjonsarbeid er nyttig – de ansattes perspektiv

Oppfølgingsteam 10-15 skal jobbe forebyggende med å hindre skolefravall, og bidra til at ungdommer det er bekymring rundt deltar i miljøer som legger til rette for positiv utvikling. Ifølge informantene kan teamet tilby tiltak av veldig variert karakter. Det er i teorien kun ungdommenes ønsker og behov som begrenser hva de kan oppnå. At de kan tilby nesten hva som helst handler om at det er mange ulike måter å hindre skolefravall på. Samtidig er det viktig å påpeke at Oppfølgingsteam 10-15 ikke tilbyr tiltak basert på en smørbrødtype, men kan tilby variert bistand. Mange har ønsket seg et fritidstilbud for å bli sysselsatt utenom skoletid og samtidig bli inkludert og sosialisert gjennom organisert idrett. Dette er noe Oppfølgingsteam 10-15 kan bistå med å få ungdommene med på. Videre er det flere av de eldre ungdommene som har ønsket å bedre sin egen økonomi og bli selvstendige i enda større grad. Samtidig er det noen trekk som går igjen i teamets arbeid. Koordinatorene legger blant annet stor vekt på å forebygge ved å bygge tillit og skape en god relasjon til ungdommene.

Mange av koordinatorene har arbeidserfaring som miljøterapeuter, og bruker disse erfaringene for å skape en positiv endring i ungdommers hverdag. Flere har også hatt langvarige relasjoner til ungdommene på bakgrunn av mange års arbeid fra skolene og utekontakten i bydelen. De har erfaring med oppsøkende arbeid i ungdomsmiljøene i Gamle Oslo. Dette drar de nytte av i arbeidshverdagen som koordinator på en måte som uttrykkes ved fokuset på gode relasjoner, gjennom å legge til rette for at ungdommen kan skape positive forandringer i hverdagen sin. Som en ansatt formulerte det:

Ansatt 1: I mange av sakene så hadde vi en relasjon, det hadde noe med en bakgrunn til 10-15, de som jobber. De kom fra en miljøarbeider-rolle, så bygger vi oss en relasjon. Vi prøver å skape en tillit, som kanskje også i noen tilfeller gjør at foreldrene tør å på en måte spille med åpne kort.

De ansatte forteller at de ved prosjektstart spurte ungdommer de allerede hadde en relasjon med, og som det forelå en genuin bekymring rundt, om de ønsket oppfølging fra prosjektet. De ansatte fremhever også hvordan de har fokusert på en helhetlig koordinering, hvor hele familien skal løftes fram. Dette anser de som nyttig med tanke på at barn med negative erfaringer på ulike arenaer som skolen, ofte også har opplevd dette hjemme med familien. De ansatte forteller også at i senere tid har foreldre kontaktet koordinatorene direkte og spurt om ungdommen deres kan få oppfølging. Dette er noe de ansatte setter pris på, og som støtter ønsket deres om at Oppfølgingsteam 10-15 skal oppfattes og brukes som et lavterskeltilbud i bydelen.

Oppfølgingsteamet jobber forebyggende, og de ansatte sier at dette gjør at man kan skape vedvarende endringer hos ungdommer og familier. De forteller at ved å jobbe så tett og direkte med familier, skoler og ungdommer, så blir de også vitner til positive endringer hos individet. Dette gir økt motivasjon i arbeidshverdagen og gjør også at de kan fortsette å være en støtte for ungdommene i bydelen. Nytteverdien til teamet beskrives slik av ansatt 2:

Ansatt 2: Det handler om å gi dem god støtte i riktig tid, og ikke vente til problemene kanskje blir så store at andre instanser kan koble seg på, enten det er politi, barnevern eller psykisk helse. At man har et lavterskeltilbud som kan komme inn tidlig og gi støtte i form av å forebygge fravær på skolen, styrke ungdomsdeltagelsen i fritidsaktiviteter, det tenker jeg er en kjempestor fordel.

Ansatt 2 mener at for at teamet skal nyttiggjøre seg i bydelen og være en sentral del av det forebyggende arbeidet som forekommer i bydel gamle Oslo, så er den tidlige innsatsen viktig. Slik blir barn, unge og deres familier kjent med tilbudet de tilbyr. Dermed kan de også bidra til å gjøre en forskjell enda tidligere enn de gjør i dag. Den ansatte mener også at dette kan forebygge at man havner i negative baner på grunn av manglende oppfølging fra familien eller andre i oppveksten. Hen forteller videre at det handler om å se individet og vise ungdommene en positiv mestringsarena hvor de opplever å få til noe.

De ansatte forteller at mange unge faller fra fritidsaktiviteter de har drevet med som barn av ulike grunner, enten det er krav om prestasjoner eller økonomi. Dette fører til at ungdommene henger ute fordi de bor trangt eller ikke har et eget rom. At ungdommene har en kontaktperson de kan snakke med, tenker de ansatte kan forebygge. Samtidig opplever de at ved å kjenne bydelen og ungdomsmiljøene, kan de komme tidligere inn og gi en tettere oppfølging av ungdommer som har nettverk i negative miljøer. De ansatte ønsker å være et lavterskeltilbud for unge og familier hvor de kan få hjelp når de trenger det.

Tillitsbyggende effektivitet

De ansatte har fremhevet tidsperspektivet som en fordel med denne type arbeid. Sett opp imot førstelinje barnevern, føler de ansatte at de har mulighet til å jobbe mer effektivt. En av de ansatte jeg har snakket med har en overordnet stilling i teamet og har fortalt om teamets arbeidshverdag. Fra en henvisning er mottatt til tiltak er satt i gang, kan det ha gått kun én uke. Temaet er opptatt av å jobbe effektivt og gå aktivt til verks i samarbeid med familiene. I sitatet under forteller den ansatte at nettopp dette gjør at en kan bygge tillit fortere hos ungdommen og familien.

Ansatt 1: Vi må kunne være kjappere i bevegelsene og iverksette ting sammen med ungdom og foreldre, kjappere. Og bruke mer tid sammen. Og det vil også være lettere for oss tror jeg og da, eller jeg vet. Å bygge et tillitsfullt forhold som kan brukes.

Den ansatte er opptatt av at samarbeidet og relasjonsbyggingen skal komme i gang raskt, slik at ungdommene får utnyttet tilbudet så tidlig som mulig. Teamet mener effektiviteten skaper tillit og en god relasjon, fordi ungdommene ser resultater av eget endringsarbeid fortere enn ved en barnevernssak med noe lengre byråkratisk prosess og en større avstand mellom kontaktperson og ungdom. Gjensidig tillit er noe de ansatte er stolte over å få på plass i relasjonen med ungdommene og foreldrene. For koordinatorens del handler det da om å høre og se ungdommene, for i mange tilfeller er det ungdommene som vet best.

Arbeid med flere relasjoner

For å hindre skolefravær og tilrettelegge for positiv utvikling, jobber koordinatorene aktivt med det sosiale nettverket til hele familien. Dette skal bidra til å selvstendiggjøre ungdommene, i den forstand at koordinatorene jobber for at ungdommene skal utnytte og bli selvstendige i utførelsen av tiltak de er med på.

Og at det å trygge ungdommen på at tilbudet til Oppfølgingsteam 10-15 er, slik at ungdommene lettere kan henvende seg til koordinatoren sin. Som en ansatt fortalte:

Ansatt 1: At de i større grad kan nyttiggjøre seg det systemet og de tjenestene som hver enkelt av disse koordinatorene representerer. Men det er klart det blir personavhengig, det er relasjonsarbeid, også må jo vi i størst mulig grad gjøre de til selvstendige brukere av disse tjenestene vi faktisk tilbyr da.

Parallelt med dette har Oppfølgingsteam 10-15 opprettet et godt samarbeid med blant annet skolen og læreren til ungdommen, slik at oppfølgingen skjer tverretattlig og jevnlig. Dette åpner også opp for at skolesituasjonen mellom ungdommene og skolene kan bedres hvis dette har vært en utfordring. Koordinatorene oppretter et samarbeid med instansene ungdommen kanskje allerede er i kontakt med, slik at alle parter jobber fra samme side og mot samme mål. Dermed har også ungdommen bare en kontaktperson å forholde seg til.

Samtidig mener de ansatte at det viktig å inkludere foreldrene gjennom denne prosessen slik at oppfølgingen, med tiden, kan avsluttes:

Ansatt 1: Det kan handle om at det er litt konfliktfylt i familien, om regler som disse foreldrene prøver å få på plass, som skaper en dårlig situasjon for vedkommende ungdom, som gjør vedkommende for lite konsentrert og som igjen kan påvirke vedkommende i skolegården, i det sosiale. Og da kan vi jo sammen med den beskrivelsen fra foreldrene, vedkommende ungdom, tilby de det som er tilbudet på 10-15. Og høre med dem om hva som kan være aktuelt, og da få en type koordinert hjelp.

Det har hendt at ansatte er med og bistår foreldrene ved første møte med lagledere, slik at de blir inkludert i ungdommenes aktiviteter etter skolen. Samtidig er dette viktig for at foreldrene skal kunne følge opp ungdommen videre. De ansatte erfarer også bedre relasjoner i sakene hvor de har hatt mye kontakt med foreldrene og, med tiden, lært dem å kjenne. Bruken foreldre som en ressurs er begrunnet i at dette er de sterke primærrelasjonene til ungdommen. Er de ikke det, må koordinatoren bidra til å styrke foreldrene i sin rolle, slik at de er kapable til å ta vare på ungdommen sin på en hensiktsmessig måte. Dette vil kunne føre til at ungdommene påvirkes av personene uten at de er til stede, enten det er foreldre eller noen en ser opp til.

Relasjoner og tillit gir motivasjon

Som de ansatte sier, så ser de resultatene av et godt relasjonsarbeid når tilliten blir synlig. De ansatte mener at tilliten og relasjonen de har bygd sammen med ungdommene gir ungdommene økt motivasjon og mestring i hverdagen. Dette mener de kommer til syne når ungdommen selv ser resultatene av samtalene, målene og tiltakene:

Ansatt 1: Det er jo på en måte det høydramatiske punktet i det her, å komme i den posisjonen hvor brukeren faktisk opplever koordinatoren på Oppfølging 10-15 som folk de stoler på og som de da har lyst til å samarbeide med.

Når ungdommen og koordinatoren tilegner seg kunnskap om hverandre, diskuterer behov og muligheter, så vil det kunne komme til et punkt hvor ungdommen opplever mestring, for eksempel i skolehverdagen. De ansatte forteller nemlig at når ungdommene opplever koordinatorene som genuine hjelpere, gjør de det de kan for å gjøre situasjonen bedre for seg selv, for eksempel ved å redusere fraværet sitt. Det er et viktig punkt for mange, å ikke oppleve å mislykkes i skolen. Dette er noe mange ungdommer har opplevd tidligere, og kan være en av årsakene til fravær for eksempel. Koordinatorene snur de negative erfaringene, gjennom oppfølgingen, ved å vise ungdommene at de kan ha målsettinger og mestre disse. Dette danner dermed en grobunn for videre utvikling.

Jeg har nå beskrevet de ansattes syn på arbeidet med relasjoner og tillit. Videre i kapittelet vil det andre utvalget, ungdommenes stemme, bli belyst og tolket med fokus på relasjoner til de voksne i teamet.

Relasjoner til de ansatte – ungdommenes perspektiv

For å forstå ungdommenes hverdag må en forstå de erfaringer og meninger de har tilegnet seg i oppveksten. Slik kan en bidra til å påvirke på en god måte og bidra til en positiv utvikling. For å komme i en slik posisjon vil det være viktig med tillit og gode relasjoner. Intervjuene viser at tillit er et viktig punkt i relasjonsarbeidet. Flere av ungdommene forteller at det tok tid før de kunne stole på koordinatoren sin, men at etter at tilliten var oppnådd, oppstod fortrolighet, slik ungdom 2 forteller her:

Ungdom 2: Koordinatoren er den eneste voksen-personen jeg kan stole på, fordi de andre voksne følte jeg at heller ville ha lønnen sin og fikk betalt for flere møter, ha møter med oss flere ganger i uken, og egentlig ikke brydde seg om oss. At de heller tenkte det enn at ”jeg vil hjelpe den familien”.

Sitatet viser hvordan avvisninger og negative relasjoner til andre voksne har satt sine spor. Ungdommene som har erfaring med andre instanser som barnevern eller politi, forteller om negative opplevelser og en følelse av å ikke bli hørt i tilstrekkelig grad. Ungdommen framhever at koordinatoren skiller seg fra andre voksne som ikke bryr seg om dem, men bare forholder seg til dem fordi de må og får lønn for det. Dette viser at de positive, tillitsfulle relasjonene er viktige og settes pris på av barn og unge. Oppfølgingsteam 10-15 har tillit hos ungdommene, og som sitatet forteller, er dette den eneste tillitsfulle relasjonen til ungdom 2, utenom den nærmeste familien. Dette kan tolkes som en stor tillitserklæring og som et tydelig bevis på at koordinatoren har i stor grad har lykket med relasjonsarbeidet sitt. For denne ungdommen har koordinatoren funnet en komfortabel balanse med tanke på oppfølging, og ungdommen opplever tydelig at koordinatoren bryr seg.

På spørsmål om Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo har bidratt til en bedre hverdag, svarer samme informant dette:

Ungdom 2: Veldig mye, sånn i begynnelsen, så skjønnte jeg ikke at jeg kunne stole på hen. Men når jeg skjønnte det så fikk jeg hjelp til å snakke med en person som ikke er familie, politi, eller barnevernet, og jeg føler det er så bra å ha en utekontakt, for de er en del av miljøet.

Ungdom 2 forteller om koordinatoren sin, som har bakgrunn som blant annet utekontakt. I samtalen med meg fortalte ungdom 2 om mindre positive erfaringer med andre instanser i bydelen, som bidro til en skepsis når koordinatoren kom inn i bildet. Samtlige forteller at det er viktig for dem at de ansatte som står for oppfølgingen kan relatere seg til det de går igjennom på en eller annen måte. Det viktigste for ungdommene er at koordinatorene kan forstå det de opplever i hverdagen. Noen av de har kjent til koordinatoren sin fra tidligere, som har gjort det enklere å bygge en god relasjon. At koordinatorene kan relatere seg til det ungdommene gjør i det daglige, kan slå positivt ut på relasjonen til ungdommene. Som en ungdom forteller:

Ungdom 2: Hen [Koordinatoren] spurte om ting som jeg faktisk gjør i hverdagen min. Det er som om de skjønner hva ungdommer gjør.

At ungdommene opplever koordinatorene som oppriktig interesserte i hverdagen deres betyr mye for dem. Dette er noe ungdom 2 uttrykker i sitatet ovenfor, og henger blant annet sammen med at de ansatte har kunnskap om skolene og miljøene de ferdes i. At ansatte har vært og er synlige på blant annet bydelens skoler, har gitt dem verdifull kunnskap om hva ungdommene gjør etter skoletid og i helgene.

En tillitsfull relasjon som løfter ungdommene

Majoriteten av informantene har fortalt meg hvor viktig det er med positive relasjoner i endringsarbeid. Ungdommene selv sier at for at endringen skal skje så er det viktig å ha tillit til hverandre. Ved å kommunisere seg fram til en felles forståelse over hva som må til for at ungdommene får en bedre hverdag, danner man et grunnlag for godt samarbeid.

Ungdommene forteller om koordinatorene som lytter og ønsker å møte ungdommenes behov. Dette samsvarer med metodikken teamet jobber ut ifra. For å kunne oppnå den tilliten, forteller ungdommene at det er viktig å ta tiden til hjelp og at partene ikke må gi opp på hverandre. Som ungdom 4 fortalte:

Ungdom 4: Man må vise at man kan stole på personen. For det er veldig vanskelig å stole på noen [...] Man må ikke være utålmodig.

Ungdom 4 har kjent koordinatoren sin i flere år. Ungdommen forteller at koordinatoren har vært en god samtalepartner, og at de har gjort hyggelige ting sammen etter skoletid. Dette har over tid bygd en gjensidig tillit som ungdommen nå setter pris på. Ungdom 4 illustrerer også et veldig viktig poeng, nemlig at relasjonen utvikles med tiden. Ungdommen forstod på et tidspunkt koordinatorens intensjoner med møtene og samtalene. Koordinatorene i teamet jobber blant annet med hvordan ungdommen ser seg selv utad, og hvordan dette kan påvirke i møtet med omverdenen. Og dette er noe ungdommen har tilegnet seg kunnskap om i samarbeid med koordinatoren sin.

Utviklingen av egen selvforståelse overfor egen atferd er noe alle ungdommene har, enten direkte, eller indirekte, fått hjelp til i mindre eller større grad. Dette er slik ungdom 3 velger å beskrive noe av hjelpen hen har fått fra koordinatoren sin.

Ungdom 3: [koordinatoren] sa liksom [hvilke] ting som ikke er så lurt å gjøre og ting det er lurt å gjøre [...] så jeg ble løftet opp i stedet for å synke ned hele tiden. For det var det jeg var mest god på.

De personlige relasjonene kan for mange være viktig å fremheve i samtaler med voksne. Koordinatorene snakker med ungdommene for å hjelpe dem med å bygge en forståelse av sine egne erfaringer og opplevelser, og mestre disse. Det ungdom 3 forteller her er forandringen hen har kjent på seg selv under tiden hen har vært under oppfølging. Ungdom 3 forteller om en forandring i atferden som har kommet ved hjelp av kontakten med koordinatoren. Ved å tilegne seg kunnskap om ulike måter å håndtere situasjoner på, både i og utenfor skolen, forteller ungdommen om økt mestring og en gradvis nedtrapping i oppfølgingen.

Forebygging ved hjelp av relasjoner

Ungdommene forteller at det har vært lettere å inngå et samarbeid med koordinatorene sine hvis de har møttes eller sett hverandre tidligere. De uttrykker at man kommer langt med å vite hvem hverandre er, når man bygger en relasjon med hverandre. Som jeg tidligere har nevnt har flere av koordinatorene jobbet i skoler, og de har generelt lang arbeidserfaring fra bydelen. I starten av prosjektet oppsøkte koordinatorene ungdommer det var knyttet bekymring til. Etter hvert mottok teamet henvisninger fra skolene, og slik fungerer det fortsatt i dag. De mottar henvisninger og jobber med ungdommer de tror kan dra nytte av tilbudet til oppfølgingsteamet. Oppfølgingen av ungdommene i bydelen kan foregå på ulikt vis og noen av tingene koordinatorene kan gjøre, overrasker ungdommene positivt;

Ungdom 2: Og da var det sånn: «Oi, gjør du det også, interessant!» Jeg visste ikke at hen kunne gjøre det på en måte. Jeg ble jo kjent med [koordinatoren] og var komfortabel med hen, uavhengig av jobb-posisjonen

Ungdom 2 har ikke tidligere kjennskap til koordinatoren sin. Samtidig forteller ungdom 2 og flere av de andre ungdommene om forholdet til koordinatoren sin som noe mer enn profesjonelt.

De lærer å kjenne hverandre som personer uavhengig de ansattes stilling som koordinator. Dette reflekteres også i ungdommenes fortellinger om koordinatører som tidligere kjente til søsknene deres, som dermed har fått tillit og aksept innad i den aktuelle familien på grunn av relasjonen til øvrig familie.

Ungdommene forteller om koordinatører som de har utviklet en relasjon til uten å tenke på hva de jobber som. I samtalene kom det også frem at det faktisk at foreldrene blir involvert tidlig i prosessen, åpner opp for at ungdommene får større aksept hjemmefra til å bruke mer tid på å knytte relasjoner med koordinatoren sin. Ungdommene har snakket mye om at det har vært viktig for dem å ha en voksenperson å kunne gå til, utenom lærerne eller foreldrene. For eksempel hvis ungdommen står med mye fravær og har et negativt forhold til læreren sin. I mange av sakene har koordinatorene kartlagt at dette er tilfellet. Ungdommene har fortalt meg at de setter pris på å ha en voksenperson som følger opp og som er opptatte av å lytte. Som ønsker å snakke *med* ungdommene, viser ungdommene at koordinatorene er genuint interesserte i hverdagen deres:

Ungdom 2: Så startet hen å spørre mer sånn «hvordan går det?» og jeg svarte «Det går fint». Du vet sånn man bare svarer, også skjønte jeg at hen faktisk bryr seg, så det er ikke bare for å spørre. Hen må ikke spørre liksom.

Ungdom 2 forteller om en positiv relasjon på et mer personlig nivå, som innebærer at kontakten blir jevnligere og at relasjonen også inneholder en genuin interesse fra koordinatorens side på flere elementer i ungdommens hverdag. Samtidig gjorde ektheten til koordinatoren at ungdommene satte pris på relasjonen på en annen måte enn tidligere. Ungdommen har også fortalt at det faktisk at koordinatoren nyter stor tillit i familien, har gjort det lettere å samarbeide. Sitatet viser dermed viktigheten av godt relasjonsarbeid.

Tidligere kjennskap gir økt aksept

Det er flere av ungdommene som har sagt at hvis de ikke kjente til koordinatoren sin fra tidligere, så ville de ikke vært like åpne for å inngå et samarbeid med Oppfølgingsteam 10-15. Som fortalt her av ungdom 1:

Ungdom 1: La oss si ungdommer havner i feil miljø, så merker på en måte folk fra området hva de driver med. Så kan de snakke med [koordinatorene] fordi de har kjent dem fra de var små, så de kan snakke med dem på deres måter for å få dem ut av trøbbel.

Intervjuer: Så du tenker at det at man bare vet om hverandre fra flere år tilbake, kan gjøre det lettere å høre på noen?

Ungdom 1: Jepp.

Ungdom 1 mener at man kan dra nytte av å kjenne til ungdommene fra tidligere, og veilede dem lettere enn voksen som ikke har kjennskap til livet rundt ungdommen. Mange av koordinatorene kommer fra miljøterapeutroller andre steder i bydelen og byen, og det har hjulpet på relasjonsbyggingen til ungdommene i nærmiljøet.

Ungdom 1 forteller at koordinatorene kan tilnærme seg ungdommene på en helt annen måte ettersom flere av dem vet hvordan de er vokst opp, hvem de er vokst opp rundt og skolene de har gått på. Ungdommen forteller også at det hjalp å kjenne til koordinatoren sin fra tidligere, hen husket koordinatoren og var derfor mer åpen for et samarbeid. Hen forteller at det ble mindre fremmed å skulle snakke med den voksne om det hen går gjennom i hverdagen.

En annen ungdom, ungdom 4, forteller at å ha møtt koordinatoren tidligere i oppveksten gjorde det lettere å snakke med koordinatoren, allerede på et tidlig tidspunkt i oppfølgingen. Ungdommen forteller også at de er uenige til tider, men at det alltid løses på en positiv måte:

Ungdom 4: Vi har diskutert, men vi har aldri blitt sure på hverandre.

At ungdommene diskuterer med koordinatorene sine er ingen overraskelse, og heller ikke noe annet enn man burde forvente i en slik relasjon. De kommer tett innpå hverandre, og som ungdom 4 forteller så er det aldri noen sure miner når samtalerne er over. Hen forteller også at hvis samtalerne blir så krevende at de må avslutte den, så er ungdommen alltid klar for å plukke opp telefonen senere samme dag for å skvære opp etter at partene har fått tenkt litt over diskusjonen. Ungdom 4 setter pris på hjelpen og aktivitetene hen har fått være med på og opplever at samarbeidet har fungert godt, både med hen selv, også med tanke på foreldrenes involvering i oppfølgingen.

Relasjoner til familien spiller en rolle

Oppfølgingen som i dette tilfellet handler om ungdom 5, inkluderer også foreldrene. Koordinatoren har utviklet en relasjon til foreldrene så vel som ungdommen som er nevnt over. Tidligere har det vært bekymring fra flere instanser rundt ungdom 5, men dette er ikke tilfellet etter å ha kommet i samarbeid med Oppfølgingsteam 10-15. Ungdom 5 forteller at bevisstheten rundt egne handlinger og konsekvensene av disse handlingene, er noe som koordinatoren har brukt mye tid å snakke med ungdommen om.

Ungdom 5: [Koordinatoren] kjenner faren min nå og har snakket med oss så lenge. Så hen vet jeg har det bra hjemme liksom.

Ungdom 5 har vært under oppfølging i et par år og er ifølge hen selv bra nok til at bekymringen er borte. Ungdommen selv mener at det ikke er lenge til oppfølgingen kan avsluttes. Videre uttrykker ungdom 5 å ha sett nytten av samtalene og oppfølgingsplanen. Koordinatoren har i samarbeid med ungdommen blant annet bistått i anskaffelsen av ønsket fritidsaktivitet. Dette har gjort at ungdommen, ifølge seg selv, ikke har hatt tid eller mulighet til å havne i negative miljøer i bydelen. Det er ikke nok å bare jobbe med miljøet rundt ungdommen, derfor bruker teamet tid på å ha jevnlig samtaler og møter med den aktuelle ungdommen, i tillegg til blant annet foreldrene og skolen.

Alle ungdommene har fortalt om tidligere erfaringer som har gjort dem negative til instanser i bydelen og voksne som jobber for disse instansene. De ansatte i Oppfølgingsteam 10-15 fremhever relasjonsarbeidet som den viktigste faktoren for å skape tillit mellom ungdommene og de voksne. Ungdommene viser til samtalene som noe positivt og har fortalt at utvikling av tillit i relasjonen har vært viktig for dem. Det faktum at de ser på tilliten og relasjonen som viktig, i tillegg til at ungdommene er aktive deltakere i egen sak støtter opp om at Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo jobber med brukermedvirkningen i fokus. Dette temaet kommer jeg tilbake til i neste delkapittel som handler om nettopp brukermedvirkning.

7. Brukermedvirkning

Hovedessensen i arbeidsmetodikken til Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo er brukermedvirkning. Det er en viktig faktor som i teorien skal ivaretas fra start til slutt i arbeidet med ungdommene og deres familier (Vedlegg 1, 2020, s. 3). Begrepet brukermedvirkning har mange ulike definisjoner, men arbeidsmetodikken til Oppfølgingsteam 10-15 baserer seg på «Oppfølgingsteam for unge lovbrytere», der brukermedvirkning handler om at ungdommen involveres i planleggingen, utførelsen og evalueringen av tiltaket eller hjelpen den mottar (Kvelling og Wendelborg, 2009, s. 80).

I samtalene med ungdommene og de ansatte har jeg stilt flere spørsmål om brukermedvirkning. I intervjuene med de ansatte brukte jeg begrepet brukermedvirkning eksplisitt. Teamet bruker begrepet brukermedvirkning hyppig i dokumentene sine og jobber ut ifra at brukermedvirkning utføres når man åpner opp for et samarbeid. For å ikke bruke begrepsbruken til teamet under intervjuene med ungdommene, valgte jeg begrepet samarbeid. I dette kapittelet presenterer jeg utvalgenes svar på spørsmål om samarbeid og brukermedvirkning.

Jeg vil følge strukturen som i forrige kapittel. Jeg starter med Oppfølgingsteam 10-15 sin begrunnelse for hvorfor samarbeid er viktig i arbeidet deres, før jeg ser på de ansattes uttalelser om hvordan de konkret jobber med utøvelsen av brukermedvirkning. Resultatkapittelet blir avsluttet med ungdommenes opplevelser av samarbeidet.

Brukermedvirkning i fokus – de ansattes perspektiv

I prosjektforslaget teamet jobber etter, står det som et hovedfokus at brukermedvirkningen skal utøves i praksis ved at ungdommene som er under oppfølging skal «eie» egen sak og bestemme hva og hvordan de vil motta hjelp (Vedlegg 2, 2020, s. 4).

Koordinatorene forteller at de inngår i et tett samarbeid med ungdommene fra starten. De utarbeider blant annet en oppfølgingsplan sammen med ungdommene, som skal si noe om hvilke tiltak som skal settes inn, av hvem, og hva man ønsker å oppnå med tiltaket. Oppfølgingsplanen skal følges av ungdommen, koordinatoren og eventuelt andre involverte. Det kan være en lærer på skolen eller noen andre fra andre instanser. Koordinatoren skal følge opp alle partene og se til at de utfører oppgavene sine i henhold til denne oppfølgingsplanen.

Hvis ungdommen og koordinatoren ikke opplever en forbedring, eller hvis de opplever at målene nås raskere enn forventet, så revideres oppfølgingsplanen. Uavhengig av dette skal planen evalueres jevnlig (hver 6. uke). Ungdommen skal gi tilbakemelding på hva som fungerer og ikke, og i samråd med koordinatoren påser de at planen kontinuerlig er tilpasset dagens situasjon. Slik ivaretas brukermedvirkningen på ett plan.

De ansatte opplever at de jobber med brukermedvirkning i fokus. De forteller at ungdommen er involvert i alle deler av oppfølgingen og at de bruker mye tid på å snakke *med* og ikke *om* ungdommene. Koordinatorene er opptatt av å inkludere ungdommen hele tiden. Ungdommen har ukentlig, og noen ganger daglig kontakt med koordinatoren sin. Koordinatoren tar seg av samarbeidet med instanser som er inne i bildet, og opprettholder brukermedvirkningen ved blant annet utførelsen av et digitalt spørreskjema ungdommen må fylle ut jevnlig. Dette kommer jeg tilbake til senere i delkapittelet.

Ungdommer med behov for det, skal få hjelp

Oppfølgingsteam 10-15 ønsker å hjelpe ungdom som har behov for det, men det må være yttret om en form for bekymring rundt ungdommen. Foreligger det en bekymring, kan teamet gå inn hos ungdommen og nettverket rundt for å se om bekymringen og behovet for bistand er til stede. Hjelpen kan være stort eller smått, ungdommene teamet jobber med har ulike behov og mål. Ungdommen oppfølging kommer av ulike type bekymringer. De eneste fellestrekkene til ungdommene som er med, er at de bor i samme bydel og at noen er bekymret for dem. Bekymringen kommer til syne gjennom en henvisning fra skolen eller fra foreldrene selv. Ansatt 2 forteller om noen tanker de har i begynnelsen av en oppfølging:

Ansatt 2: Det er kanskje ikke nok til en bekymringsmelding [til barneverntjenesten], men det er nok til en bekymring [som Oppfølgingsteam 10-15 får] [...] Kanskje vi kan hjelpe ungdommen litt, som en jobb, fordi vedkommende kanskje hadde et behov for penger. Få de inn i ungdomsaktiviteter. Få han eller hun i arbeid, én-to kvelder i uka.

Ansatt 2 har fortalt at koordinatorene ønsker å hjelpe med det de kan. Noen ganger må de gå kreativt til verks, og det er ikke alltid like lett å sjonglere mellom instanser og nettverk. De ansatte forteller at teamet drives av ønsket om å hjelpe ungdommene til en bedre hverdag, enten det handler om å bidra til at de får en jobb eller at de får begynt å spille fotball igjen.

De forteller at det ikke er alle som blir fanget opp av for eksempel barneverntjenesten, fordi bekymringen ikke er stor nok. Ansatt 2 forteller også at det er ungdommenes følelse av å få til noe som definerer tiltakene de går for.

De distinkte forskjellene mellom Oppfølgingsteam 10-15 og barneverntjenesten handler i hovedsak om at disse to instansene arbeider etter ulikt mandat. Oppfølgingsteam jobber i mye større grad forebyggende. Dette kan blant annet føre til færre bekymringsmeldinger til barneverntjenesten. Dette temaet er noe jeg kommer tilbake til senere i kapittelet.

Et oppfølgingsteam med økonomisk frihet

Oppfølgingsteamet stiller med høy grad av økonomisk frihet når det kommer til hva de kan gjøre for ungdommene. Prosjektteamet er finansiert av bydelen, med støtte fra områdeløft Tøyen og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. En måte for dem å kunne utvikle den metodikken de jobber ut ifra nå, har vært å gi dem økonomisk frihet med økonomisk støtte fra bydelen. Dette betyr at de kan tilby variert hjelp til både ungdom og foreldrene deres, som understreket av ansatt 2:

Ansatt 2: Jeg har jobbet med masse ulike jobber, og har ikke sett noe som er så givende som det her, og har ikke sett noe som er så kvalitativt som den jobben her. Du kan telle og se resultater daglig. Vi har saksgjennomganger hver 6.uke. «Hva har du gjort med ungdommen? Hva har fungert og hva har ikke fungert? Hvis det ikke fungerer, prøv noe nytt!». Også har vi ubegrensede midler, i forhold til økonomisk hjelp med midler til aktivitet, for eksempel. Også er vi fleksible med tiden, hvor vi kan ha litt kveldsarbeid hvis vi må dra på kino.

Ansatt 2 har fortalt en del om at de i startfasen hadde friheten til å gjøre litt som de ønsket, i forhold til den daglige driften av teamet. Ansatt 2 forteller også at variasjonen i tiltakene de tilbyr gjør at de kan måtte tilbringe tid med ungdommene på kvelden. De ansatte har begge snakket om fleksibiliteten i arbeidet som en fordel for ungdommene. Det er ikke alltid ungdommene kan møtes i kontortiden. Samtidig er det på ettermiddagene og kveldene det skjer ting i miljøene, forteller de. Den økonomiske friheten oppleves også for de ansatte som en måte å kunne møte ungdommenes behov på en god måte. Med økonomisk frihet kan de ansatte møte behovene til alle ungdommene de følger opp, uten å måtte tenke på å begrense ressursene de har til rådighet.

Ungdommene skal tas på alvor

For de ansatte har det vært viktig å vise ungdommene at de ønsker å forstå og ta ungdommene på alvor når de forteller om utfordringene de opplever i hverdagen. For at brukermedvirkningen skal fungere mener de ansatte at man må lytte og hjelpe ungdommene til å sette ord på det de erfarer. Samtidig mener de ansatte at det er viktig at ungdommene selv skal ta initiativ til hvilke typer hjelp de kunne tenke seg å få. Dermed jobber de med en balansegang mellom å ikke bestemme for ungdommen og samtidig få til noen målsettinger i samråd med ungdommen. Ansatt 1 kan fortelle mer om denne balansegangen:

Ansatt 1: Målet er å lytte godt til de og ikke legge ordene i munnen på dem [...] Få de til å forstå at dette ikke er en klassisk helper-klient relasjon, men hvor de skal få kjenne etter og faktisk kunne si noe om egen situasjon og hva de selv mener de trenger hjelp til. Og da må jo vi ta de på ramme alvor.

Noe av det viktigste koordinatorene gjør i den begynnende fasen av relasjonen og kontakten med ungdommen, er å videreformidle forståelsen av at koordinatorene kan bidra og jobber annerledes enn voksenpersoner ungdommene har møtt tidligere. Arbeidsmetodikken bygger på at ungdommene i stor grad skal legge føringene for oppfølgingen de selv er mottakere for. Som den ansatte forteller så ønsker de at ungdommene skal få muligheten til å fortelle hva de føler og tenker. Og for at brukermedvirkningen skal lykkes, er det viktig at de ansatte i teamet viser at de tar ungdommene på alvor.

Måleverktøy

Til nå har det handlet mye om samtaler og at koordinatorene er opptatt av at ungdommene skal få muligheten til å uttrykke seg verbalt og selv fortelle hva de ønsker og har behov for. Samtidig er det ikke alle ungdommer som er komfortable med å fortelle om utfordringer i skolen, i hjemmet eller med venner til voksne de har ingen eller en minimal relasjon til. For å ivareta brukermedvirkningen på flere plattformer jobber også Oppfølgingsteam 10-15 med et kvantitativt verktøy, FIT, som ungdommene som er under oppfølging skal gi tilbakemeldinger på. Ansatt 1 forteller mer om dette:

Ansatt 1: Akkurat FIT tror jeg kan være med på å styrke jobbinga vår og lytte på en kvalitetssikret måte hva som er brukernes behov. Også komme til muligheter som er aktuelle [...] Jeg tror FIT er med på å minne oss på det og er litt mer skjerpa på det.

FIT står for Feedback-Informerte Tjenester og er et kvantitativt verktøy som brukes i tillegg til det de ansatte referer til som brukermedvirkningsskjemaer. FIT er et digitalt skjema ungdommene fyller ut og som ansatt 2 fortalte så skal ungdommene score én til ti på ulike spørsmål. Slik kartlegger koordinatorene hvordan ungdommene scorer på hvordan de har det hjemme, med seg selv, med venner og på skolen.

Med FIT så har ungdommene en mulighet til å påvirke hvordan oppfølgingen skal bli og hvordan den skal fortsette. De ansatte forteller at alle ungdommene i begynnelsen ga overdrevent høye scorer på tilbakemeldingene, men at de begynte å svare mer ærlig etter hvert som de forstod at de ansatte bruker FIT aktivt for å tilpasse oppfølgingen. De ansatte har fortalt meg at det er et verktøy de ser nytten av og de opplever også at ungdommene er tilfredse med verktøyet. De ansatte mener også at FIT kan bidra til at ungdommene må reflektere og tenke over sin egen hverdag på en annen måte enn kun ved én-til-én samtaler med koordinatoren sin eller uttalelser ved stormøtene ettersom FIT er et ikke-kommunikativt verktøy og veldig direkte i spørsmålene. Som ansatt 1 forteller, så opplever de ansatte at FIT også bidrar til å skjerpe koordinatorene på aktiv lytting og sikre at ungdommenes behov blir møtt på en hensiktsmessig måte.

Nå har jeg presentert de viktigste punktene knyttet til de ansattes syn på brukermedvirkningen og hvordan den fungerer i praksis. Neste del handler om hva ungdommene sier om dette temaet.

Valgmuligheter og ønsket om hjelp – ungdommenes uttalelser

Flere av ungdommene forteller at de i perioder har slitt med høyt fravær, der de er tilstede på skolens område, men ikke i selve timen. Av ulike grunner vegrer de seg til timene. I noen tilfeller har det ingenting med skolen å gjøre, men med andre områder i livet deres.

Ungdommene jeg har snakket med opplever å ha en positiv erfaring fra samarbeidet med teamet, og en av dem forteller blant annet dette fra samarbeidet med sin koordinator:

Ungdom 2: Da jeg hadde mye fravær på skolen, viste hen [koordinatoren] ting hen kunne gjøre, så sa jeg ja takk til det og nei takk til det. Også sa hen de ulike tingene de kan hjelpe til med, som skole, og at hen kan ha en hånd i livet mitt, som andre folk ikke kan.

Ungdom 2 forteller om en tidligere skolehverdag med periodevis høyt fravær. Når Oppfølgingsteam 10-15 kom inn i bildet, fikk ungdommen informasjon om tiltak som kan iverksettes for å gjøre situasjonen bedre. Alle ungdommene forteller at de sammen med koordinatoren kommer fram til aktuelle forslag, også velger ungdommene selv hva de ønsker. Valget er basert på hva de selv tror vil ha best effekt for deres egen situasjon. At forslagene koordinatorene kommer med kun er veiledende og ikke gjeldende, styrker målet om at tilbudet som helhet i stor grad er basert på frivillighet.

Det er mange måter å forebygge skolefravall og andre negative tendenser i miljøet på. I praksis er det kun kreativiteten som setter en stopper for hjelpen koordinatorene kan tilby ungdommene i bydelen. Flere av ungdommene opplever å ha et positivt samarbeid gjennom oppfølgingen, også av familiemedlemmer, som illustrert her av ungdom 1:

Intervjuer: Hvordan har samarbeidet mellom deg og koordinatoren din fungert?

Ungdom 1: Bra, de [Oppfølgingsteam 10-15] har hjulpet masse!

Intervjuer: Du nevnte jobb og fritidsaktiviteter, har de hjulpet deg med noe mer?

Ungdom 1: Det var mest med mamma egentlig, de har kontakt med mamma og hatt møter med henne og hjulpet oss bra.

Ungdom 1 understreker at hen er fornøyd med samarbeidet. Ungdommen forteller at koordinatoren alltid redegjorde godt slik at de kunne unngå misforståelser. Dette uttrykkes også på spørsmål om dette gjaldt møtene og samtalene med foreldrene til ungdommen.

Ungdom 1 har fått deltatt på flere ulike typer aktiviteter og turer, og fått seg en liten jobb, takket være Oppfølgingsteam 10-15. Ungdommen forteller også at det viktigste for hen har vært å erfare at de er der for ungdommene som trenger det, og ikke gir dem opp.

Ungdommene forteller om koordinatorene som er ydmyke og interesserte i å gi ungdommene muligheten til å endre sin egen hverdag til det bedre. Ungdom 5 forteller at foreldrenes involvering og aksept har vært viktig for at tilliten skal vokse mellom koordinatoren og ungdom. At koordinatorene ønsker å involvere foreldrene tidlig viser at teamet ønsker å la ungdommen ha en medvirkende stemme i oppfølgingen. Hen forteller også at ydmykheten til teamet og koordinatoren er noe som settes pris på, i motsetning til tidligere erfaringer med andre instanser:

Ungdom 5: Her så har de snakket med foreldrene mine og sagt «hva kan vi gjøre bedre?», mens hos barnevernet så hjelper de egentlig ikke.

Ungdommen forteller at god kommunikasjon mellom koordinator og foreldre har bidratt til å danne et godt grunnlag for samarbeidet mellom familien og Oppfølgingsteam 10-15. At koordinatoren spør hva som kan bli bedre mener ungdom 5 er positivt, for da opplever ungdommen å være i førersetet sammen med koordinatoren sin. Dette får foreldrene med seg, og dermed øker tilliten til koordinatorens vurderinger. Ungdom 5 forteller at å bli introdusert for teamet har ført til at tilliten til hverandre innad i familien er bedre enn på lenge.

En trygg og åpen oppfølging

Alle ansatte i Oppfølgingsteam 10-15 har taushetsplikt. Dette er også noe de opplyser om i begynnelsen og underveis i oppfølgingen av ungdom. For flere av ungdommene har det vært betryggende å vite at det de forteller, ikke er noe som andre får vite noe om. Noen av ungdommene har venner som også er eller har vært under oppfølging, og selv mellom ungdommene snakkes det ikke utdypende om hvem koordinatorene er eller hva ungdommene får hjelp til. Ungdommene forteller at taushetsplikten gjør at de kan ha tillit til koordinatoren sin og kan samarbeide lettere når de får snakke fritt rundt det de gjør, både om positive og negative aspekter i hverdagen. Ungdom 4 har ikke like mye oppfølging nå som tidligere, men er glad over å ha muligheten til å snakke med koordinatoren når de møtes eller ringer hverandre. Hen sier blant annet dette:

Ungdom 4: Hvis du har havnet i en sak du ikke vet hvordan du skal håndtere, kan du snakke med de her [Oppfølgingsteam 10-15].

Tryggheten mange av ungdommene kjenner på gjennom samarbeidet med koordinatoren sin har ungdom 4 opplevd, og en av uttalelsene er illustrert i sitatet over. Hen forteller at det er helt annerledes å snakke med koordinatoren sin, enn å skulle snakke med sine egne foreldre. Som ungdom 4 også forteller, så er det ikke alt en vil ta med seg hjem og drøfte med foreldrene sine, fordi man ikke ønsker å såre dem. Ungdommen forteller at ærlighet er viktig og at det er positivt at det er en voksen utenfor familien som man kan samarbeide med om utfordrende ting en opplever.

Informasjonsflyt mellom koordinator og ungdom

Til nå har vi sett at ungdommene jevnt over har hatt positive tilbakemeldinger til prosjektet. De hadde imidlertid også noen mer kritiske kommentarer å komme med, som jeg nå vil rette lyset mot. Noen av ungdommene opplevde at det var vanskelig å forstå hva de er med på og hvem koordinatorene faktisk er. Forstår ikke ungdommene rekkevidden av det de er med på, kan det gå utover deres evne til å ha reell evne til å medvirke i egen sak. Dette kan også gå utover tillitsforholdet mellom koordinator og ungdom. For flere av ungdommene tok det tid å forstå hva de sa ja og nei til, og hvorfor. Som ungdom 2 sier:

Ungdom 2: Ja, det var litt sånn, jeg skjønnte ikke helt hva hen [koordinatoren] jobbet som [...] Jeg tror hen forklarte det når jeg var yngre, men jeg skjønnte det nok ikke helt. Så vi kunne nok fått noe mer [informasjon]. Som barn så vet du ikke hva du vil selv, så når noen sier at de kan hjelpe, så er det litt sånn, «med hva?» «Jeg vet ikke hva jeg vil selv, hvordan kan du hjelpe meg?» Så det hadde vært fint med en sånn; «Hvis du trenger dette, så kan jeg gjøre det eller det, hvis det ikke passer, kan jeg gjøre det.»

Ungdom 2 opplever å ha fått informasjon på et tidlig tidspunkt, men sier samtidig at det er først nylig at ungdommen virkelig har skjönt hva koordinatoren gjør for hen og andre.

Ungdom 2 etterlyser mer informasjon tidlig, men vet samtidig ikke om det hadde utgjort en forskjell på refleksjonene hen kommer med nå. Flere av ungdommene, inkludert ungdom 2, opplever altså at tiltakene de fikk fra starten av, er noe de har samtykket til, men kanskje ikke helt har forstått nytten av før senere. Det langsiktige perspektivet som en koordinator kanskje ser for seg, er ikke alltid like lett for ungdommene å se.

Noen av ungdommene forteller at oppfølgingen i perioder har vært i overkant mye, og at de dermed har opplevd koordinatoren sin som masete. Flere forteller også at da de fikk tilbud om å være med på prosjektet og få hjelp, så de en mulighet til å motta noe ikke alle andre får muligheten til. En av ungdommene opplever å ha dratt nytte av å få et aktivitetstilbud hvor belønninger gis når målsettingene oppnås. Dette kan for eksempel gjelde oppmøte eller aktiv deltakelse. Slik kan ungdommen få økt motivasjon i tiltaket som mottas, og denne motivasjonen kan overføres til andre arenaer de deltar på, som på skolen eller i hjemmet. Ungdom 6 deler imidlertid ikke samme opplevelse som noen av de andre ungdommene – her har kommunikasjonen ikke alltid vært like positiv:

Ungdom 6: Noen ganger når hen [koordinatoren] spør om jeg vil snakke, snakke, snakke. Og jeg har ikke lyst til å snakke! Det er ikke alltid det passer for meg at de ringer og spør.

Ungdom 6 er usikker på hvor lenge hen har hatt kontakt med teamet. Ungdommen uttrykker frustrasjon over at koordinatoren ønsker å ha møter og samtaler med hen. Som ungdommen sier i sitatet over er det ikke alltid det passer å prate, og det er ikke sikkert hen føler hen har tid eller motivasjon. Ungdommen forteller om en frustrasjon over å bli ringt jevnlig, og forteller at “det ødelegger tiden min”. Ungdom 6 forteller at samarbeidet har fungert, til tross for at følelsen av å bli mast jevnlig er til stede. Den samme ungdommen forteller også at hen ikke er helt komfortabel innblandingene Oppfølgingsteam 10-15 har i livet til ungdommen:

Ungdom 6: Det er bra å ha sånne voksne, men det er ikke alltid de trenger å bry seg om hvordan andre har det. De kan passe på seg selv også.

Ungdommen synes tilbudet er veldig bra og positivt for ungdommene som har behov for hjelp, men opplever ikke helt at hen faller under samme kategori. Ungdom 6 føler i perioder at koordinatoren prøver å komme for tett innpå, og dette gjør at ungdommen får behov for å skyve seg lenger unna koordinatoren. Dette kan gå utover følelsen av å medvirke. Ungdommen kan føle seg presset, som kan påvirke avgjørelser og endringsarbeidet. Ungdommen synes ikke noe om dette og det er grunnen til at hen ikke har utelukkende positive tilbakemeldinger å komme med.

Informasjonsflyten mellom koordinator og ungdom ikke er perfekt, dette er noe flere ungdommer forteller om. Det er viktig for ungdommene å føle seg inkludert, men det er ikke alltid ungdommene får vite ting om egen sak heller. Dette er en vanskelig balansegang. Den uvitenheten og følelse av frustrasjon har noen av ungdommene opplevd og fortalt om. Det er ikke alltid koordinatoren kan gi svarene ungdommene håper eller ønsker seg. Ungdommer har gjerne flere instanser inne i livene sine samtidig, enten det er skole, politi, barnevern eller idrettslag. Det er viktig at koordinatoren viser at de ikke har svar, når de ikke har det, forteller ungdommene. Ungdommene opplever at koordinatorene gjør alt i sin makt for å hjelpe og svare på spørsmålene ungdommen måtte ha.

Det har likevel vært stunder hvor ungdommene har vært usikker på om de voksne i livene deres gjør alt de kan for å hjelpe. En slik følelse kan bidra til å svekke tilliten og følelsen av å bli lyttet til av koordinatoren. Føler ungdommen seg usikker i egen sak kan det påvirke følelsen av å "eie" sin egen sak.

Jeg har nå presentert funnene mine og sett Oppfølgingsteam 10-15 fra både ungdommenes og de ansattes perspektiv, med vekt på brukermedvirkning, arbeid med relasjoner og hva ungdommene sitter igjen med.

8. Diskusjon og avrunding av studien

Denne studien har undersøkt ungdommers og ansattes erfaringer og opplevelser med Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo. I dette kapittelet skal jeg oppsummere de viktigste punktene ved ungdommenes erfaring med Oppfølgingsteam 10-15, og diskutere resultatene ved hjelp av teoriene som er nevnt i kapittel 3.

Oppsummering av hovedfunn

Miljøterapi

Perspektivet for denne studien er en miljøterapeutisk retning. Funnene mine forteller om ungdommer som er vokst som individer den tiden de har vært under oppfølging. Mange av ungdommene forteller at de opplever å ha fått struktur i hverdagen på grunn av hjelp fra koordinatoren sin. Dette har gjort at ungdommene kan se tilbake på seg selv og, ikke bare være stolt over personen de har blitt, men også sette ord på hva som har ført til en positiv endring i livene deres. Ungdommene har fortalt om koordinatorene som har bidratt til å gjøre ungdommene motiverte og systematiserte i hverdagen. Noen av ungdommene har sagt at de på bakgrunn av dårlige erfaringer som barn, har hatt liten tillit til utdanningssystemet og byråkratiet. Koordinatorene har bidratt til å øke den tilliten, forteller mange av ungdommene.

Forebygging og relasjoner

For de ansatte så har det vært viktig å jobbe forebyggende ved at ungdommene som blir fulgt opp kan oppleve mestring. Ansatte som har blitt intervjuet forteller at det forebyggende arbeidet handler om å gi støtte til ungdommene tidlig, før bekymringen vokser og må håndteres av andre instanser som politi eller barnevern. Opplever ungdommene støtte i det de gjør, så vil det kunne føre til mestring og en positiv hverdag. Ungdommene har snakket om koordinatorene som viser at de kan stoles på, dette har vært viktig for at ungdommene skal ha tillit til dem. Flere har fortalt at relasjonen til koordinatoren ikke kan sammenlignes med relasjoner de tidligere har vært borti. Ungdommene uttrykker også at den gode relasjonen med koordinatoren sin har gjort at de i større grad enn tidligere klarer å reflektere over hvordan de bør håndtere utfordringer de står overfor i hverdagen.

Aktiviteter som tiltak

De ansatte i Oppfølgingsteam 10-15 har fortalt at det å kunne tilby ungdommene under oppfølging aktiviteter som tiltak, enten det er en deltidsjobb, en fritidsaktivitet eller lignende er en viktig del av arbeidet. Dette kan gjøre at ungdommene opplever å kunne mestre noe. Ungdommenes behov og ønsker utgjør grunnlaget for tiltaket de går for. Noen av ungdommene gir idrettsaktiviteten hen fikk tilbud om tidlig i oppfølgingen som en stor bidragsyter til strukturen hen har i hverdagen nå. Flere av ungdommene uttrykker å ha tilegnet seg positive erfaringer gjennom fritidsaktiviteter temaet har tilbudt dem, enten det er organiserte turer eller idrett. Ungdommene forteller at dette har hjulpet dem i utviklingen deres.

Brukermedvirkning

Funnene mine viser at brukermedvirkning er et sentralt tema. De ansatte forteller at de opplever arbeidet som betydningsfullt, og at evalueringene gjør at de ansatte kan se resultatene av arbeidet deres jevnlig. Videre har de fortalt at de har fokus på å ta ungdommene på alvor, når de forteller om situasjonene de står i. Teamet evaluerer ungdommene og seg selv kvantitativt gjennom brukermedvirkningsskjemaet FIT. Ungdommene jeg har snakket med har fortalt at koordinatorene har snakket og lyttet til både ungdommene og foreldrene deres. Flere av ungdommene uttrykker at de opplever koordinatoren som en tillitsperson de kan gå til hvis de har behov for å snakke ting de ikke ønsker å ta opp i hjemmet. Samtidig opplever en av ungdommene at det kan bli for mye og tett oppfølging. Koordinatorene har latt ungdommene ha det siste ordet i forhold til tiltaket ungdommen kan dra mest nytte av.

Resiliens og salutogenese

De ansatte forteller at arbeidet deres går ut på å gjøre ungdommene selvstendige gjennom tiltakene teamet kan tilby. Videre sier de at de ønsker å styrke ungdommens ressurser og hverdag gjennom foreldrene deres og skolen, det er også her den helhetlige tanken kommer inn. At ungdommene skal oppleve å mestre ulike arenaer ved hjelp av koordinatoren er noe de fokuserer på, sier de ansatte. Ungdommene forteller selv at koordinatorene har brukt tid med dem og bidratt til at ungdommene løfter seg selv opp. Noen av ungdommene sier også at koordinatoren har hjulpet foreldrene deres slik at hjemmesituasjonen blir bedre.

Mine funn vs. annen forskning

Kvello og Wendelborg (2009) har i sin prosessevaluering kartlagt effekten av spesifikke team som følger opp unge lovbyggere i fare for å begynne på en kriminell løpebane. Metoden de jobber etter ble utprøvd i kommunene Trondheim, Oslo, Kristiansand og Stavanger. Dette er også metodikken Oppfølgingsteam 10-15 hadde som grunnlag for utvikling av egen arbeidsmetodikk.

Resultatene fra deres forskning viser at ungdommene opplever å ha dratt størst nytte av å ha tett oppfølging, dette har vært den største bidragsyteren til å bedre hverdagen, forteller dem (Kvello, & Wendelborg, 2009, s. 120). Kvello & Wendelborg (2009, s. 121) kan også fortelle at ungdommene erfarer at oppfølgingen har ført til en positiv selvutvikling som også slår positivt ut i forhold til nettverket deres. De opplever også i stor grad å være optimistiske om egen framtid, på grunn av oppfølgingen de har mottatt.

Forfatterne skriver videre at en suksessfaktor handler om at teamene har jobbet tett og på flere arenaer i ungdommens liv. Dette for å minske faktorene som medfører risiko og styrke eller etablere ressursene til den enkelte ungdom. De ser også på det som en positiv tendens at ungdommene drar positiv nytte av tiltakene de har blitt tilbudt (Kvello & Wendelborg, 2009, s. 124). Ungdommene uttrykker også at de føler seg sett og hørt. Evalueringen deres viser også at deltagerne har blitt inkludert (Kvello & Wendelborg, 2009, s. 120).

Et annet relevant forskningsbidrag er artikkelen til Elvis Chi Nwosu (2005, s. 285). Denne artikkelen har sett på et utviklingsprosjekt som skal fange opp ungdom i Oslo som har falt ut av organisert aktivitet og som kan dra nytte av et lavterskeltilbud. Dette prosjektet jobbet etter begrepene resiliens, brukermedvirkning og aktiviteter for utsatt ungdom. Derfor er den også særlig relevant å se i lys av min studie.

Resultater fra dette prosjektet viser at ungdommene er opptatte av å vise frem ressursene sine og at kontinuitet i oppfølgingen er en fordel. I tillegg viser resultatene at ungdommene opplever stor mestring når de opplever tillit og at noen har tro på deres ferdigheter (Nwosu, 2005, s. 291). Forfatteren formidler også at de har jevnlig kontakt med ungdommene utenom gruppeaktivitetene artikkelen handler om, dette kan øke følelsen av tilhørighet (Nwosu, 2005, s. 290). Avslutningsvis forteller artikkelen at det miljøterapeutiske arbeidet førte til økt følelse av tilhørighet hos ungdommene som tok del i prosjektet (Nwosu, 2005, s. 293).

Denne studien finner lignende tendenser som i de to ovennevnte bidragene.

Prosessevalueringen forteller om tett oppfølging som et suksesskriterium, noe som kan relateres til uttalelsene til flere av informantene jeg har intervjuet, som forteller om samtalene og oppfølgingen som en viktig faktor i endringsarbeidet deres.

Artikkelen til Elvis Nwosu (2005) nevner ikke den tette oppfølgingen eksplisitt, men det kan antydes at den tette oppfølgingen er en faktor som bidrar til å skape gode relasjoner. Fra et relasjonsmessig perspektiv kan det se ut til at den tette oppfølgingen har ført til gode relasjoner, som har muliggjort og realisert positivt endringsarbeid i ungdommenes hverdag. Dette kan igjen knyttes til min studie hvor flere ungdommer har uttrykt viktigheten av den gode relasjonen til koordinatoren sin.

Videre viser tidligere forskning at brukermedvirkning har vært i fokus i deres prosjekter. Aktiv medbestemmelsesrett har vært en bidragsyter i suksessen til prosjektet beskrevet av Nwosu. Det er ungdommene som selv har gitt uttrykk for hva de ønsker å delta på, og de voksne i prosjektet har også hjulpet med å realisere kurs ungdommene har ønsket å skape, og selv lede. Samtidig har prosessevalueringens kartlegging vist at ungdommene i kommunene sitter igjen med en opplevelse av å bli sett og hørt. Dette samsvarer med mine funn, hvor majoriteten av ungdommene jeg har snakket med uttrykker at koordinatorene deres har lyttet til dem og samarbeidet med å utarbeide et felles mål for ungdommen.

Det siste punktet jeg vil trekke frem fra den tidligere forskningen handler om resiliens og bruken av aktiviteter. Prosessevalueringen viser at tiltakene har hatt en god effekt på ungdommene, samtidig er tiltakene som de unge lovbryterne fikk tilbud om og benyttet seg av, ikke tiltak som kan direkte relateres til tiltakene ungdommene jeg har snakket med har fått benyttet seg av. Dette fordi teamene i prosessevalueringen i stor grad benyttet seg av rus og kriminalitetsforebyggende tiltak som urinprøver blant annet. Artikkelen om å gi håp til ungdommer forteller om et stort fokus på resiliens. De voksne i prosjektet så etter ressursene til ungdommene og kan vise til en aktiv bruk av aktiviteter innenfor musikk og teater for å legge til rette for motivasjon og endringsarbeid hos ungdom. Nettopp dette elementet kan direkte knyttes til mine funn. Ungdommene i Oppfølgingsteam 10-15 har mottatt ulike former for tiltak, enten det er organiserte fritidsaktiviteter, hjelp til å skaffe deltidsjobb, eller andre ting som turer eller reiser. Spesielt ungdom 5 har uttalt seg varmt om aktivitetstilbudet hen har mottatt gjennom oppfølgingen.

Tanken om resiliens kan vi trekke både gjennom prosessevalueringen, artikkelen til Elvis Nwosu (2005) og gjennom funnene i denne studien. Tidligere forskning viser at å aktivt se etter ressursene og å bygge utsatt ungdom opp til å oppleve å kunne se sin egen framtid og være motivert, fungerer og bidrar som en positiv innvirkning på ungdommers hverdag. Denne parallellen kan vi også se tendensen av i Oppfølgingsteam 10-15.

Ungdommene, for eksempel ungdom 1 og 2, har uttrykt at takket være Oppfølgingsteam 10-15, opplever de å ha fått en forståelse for egen framtid, som gir økt motivasjon og følelse av mestring. Denne mestringsfølelsen kommer av at koordinatorene har, gjennom mange samtaler og en intens oppfølging, sett ressursene deres og bidratt til at ungdommene kan reflektere over egen hverdag og utfordringene de møter i det daglige.

Studiens funn i lys av teorien

Mine funn viser at ungdommene må føle seg trygg i relasjonen med koordinatoren sin fra Oppfølgingsteam 10-15 i bydel Gamle Oslo, for at det skal oppleves som nyttig. Dette samsvarer med at de ansatte forteller den gode relasjonen til ungdommene og familiene gjør at de lettere kan legge til rette for en positiv utvikling. Tilliten gjør også at de ansatte kan komme i posisjon til å hjelpe ungdommene med å skape disse endringene. Mange av ungdommene i denne studien har fortalt om dårlige erfaringer knyttet til skole. Skapelsen av gode relasjoner og mestring er noe blant annet Kari Killén (2019) og Säfvenbom (2005) skriver om, som er nevnt i kapittel 3.

Koordinatorene snur de negative erfaringene gjennom oppfølgingen, ved å vise ungdommene at de kan ha målsettinger og mestre disse. Ungdom 4 har for eksempel fortalt at oppfølgingen gjør at hen har en person utenfor familien som kan hjelpe og støtte hen i det som foregår i hverdagen. Den tette oppfølgingen med fokus på at ungdommene skal mestre arenaene de ferdes på kan også føre til økt motivasjon gjennom tiltaket som mottas, og kan overføres til andre områder i ungdommens liv. Dette samsvarer med Haldor Øvreeide (2009, s. 171) som nevner at samtaler er en måte å forstå ungdommer på og bidra til trygghet. Uttalelsene til de ansatte viser at de jobber strukturert, med faste evalueringer og en jevn kommunikasjonen mellom koordinator og ungdom. Strukturen i arbeidet kan knyttes til Antonovsky (2012) hvor blant annet struktur er en faktor som kan føre til økt mestring blant ungdom. Dette synliggjør fokuset på oppfølgingen av ungdommen i det daglige, noe som tilnærmet samtlige ungdommer setter pris på.

Tiltakene som settes inn er noe ungdommen bør kjenne seg igjen i, og er avhengig av god koordinering (Kvelling, 2007, s. 329). Forebygging handler om å hjelpe barn og unge helhetlig slik kan man bidra til å hindre eller endre en negativ utvikling i hverdagen til individet, fram til grunnlaget for bekymringen ikke er gjeldende lenger (Gjertsen, 2012, s. 23). Forebygging innebærer også gode relasjoner. Utvikling av gode relasjoner gjør at relasjonen og samarbeidet mellom voksen og ungdom tåler motstand (Kinge, 2012, s. 31). Både teorien og informantene gjør at vi kan se tendenser til at Oppfølgingsteam 10-15 jobber forebyggende etter en metodikk som fungerer.

Ungdommene er selv fornøyde med oppfølgingen de får og har fått. I tillegg forteller samtlige informanter at koordinatorene tidlig opprettet kontakt med foreldrene til ungdommene, i tillegg til at de snakker med skolene og idrettslag der det er aktuelt. Dermed viser også resultatene at teamet jobber helhetlig og går bredt ut i oppfølgingsarbeidet. Sett fra et miljøterapeutisk perspektiv så skal teamet, ifølge teorien, jobbe med organisering av endringsarbeid. Som Erik Larsen (2015, s. 23) skriver så bør hovedfokus være på å skape muligheter for at ungdommer kan jobbe med endring og selvutvikling. Man kan sikre dette ved å skape gode strukturer og la ungdommene fokusere på selvutvikling ved hjelp av gode relasjoner (Larsen, 2015, s. 26). Dette kan gjøres ved hjelp av aktiviteter som et verktøy i tilretteleggelsen av gode erfaringer for barn og unge. Ungdommene kan også motta belønning i idretten eller tiltaket, som nytt utstyr, ved aktiv deltakelse i skolen. Dette kan føre til mindre fravær og økt motivasjon hos ungdommene. Slik kan man også bygge opp ungdommene ved å se på deres ressurser og egenskaper, og utfordre disse slik at de kan oppleve mestring. (Kvaran & Holm, 2012, s. 76).

Resultatene av intervjuer med ungdommer og ansatte i Oppfølgingsteam 10-15 kan blant annet fortelle oss at de i mange av sakene jobber ut i fra et miljøterapeutisk perspektiv, ettersom de er tydelige på å se etter ressursene og behovene til ungdommene, som også teorien krever. Både Larsen (2015) og Kvaran & Holm (2012) skriver om viktigheten av å legge til rette for mestring hos ungdom. De ansatte har fortalt at de jobber for å minske maktforholdet mellom dem selv og familiene de jobber med, nettopp ved hjelp av relasjonene. Som jeg har nevnt i teorikapittelet, kan en tilnærming som viser åpenhet og inkludering overfor ungdommene, føre til økt selvutvikling, samtidig som det åpner opp for et positivt samarbeid. Ifølge ungdommene har koordinatorene i teamet lyktes med dette i stor grad.

De ansatte har fortalt hvor viktig det er for disse ungdommene å få struktur i hverdagen, og opplevelsen av mestring. Dette har blitt bekreftet av ungdommene som forteller at koordinatorene har hjulpet dem med å gjøre hverdagen bedre, både skolemessig og privat. Fra et teoretisk perspektiv kan uttalelsene knyttes til både Borge (2018) og Antonovsky (2012) som skriver om mestring og en opplevelse av sammenheng. Flere av ungdommene har uttalt at aktiviteten koordinatoren kunne tilby er hovedgrunnen til hvorfor hverdagen har forbedret seg. De har også uttalt at det er takket være oppfølgingen at skolehverdagen er bedre og de er tilfredse med utviklingen de har hatt under oppfølgingen. Ungdommene som får tilbud om oppfølging har blant annet fått tilbudet om oppfølging på bakgrunn av bekymring fra skolen de går på. Dette betyr at ungdommen lever i en eller annen form for risiko. Med kunnskap om risikofaktorene i ungdommers liv kan en koordinator jobbe etter å se ressursene hos ungdommen og familien (Kvelling, 2015, s. 246).

Resultatene fra studien viser at ungdommene er fornøyde med dit de har kommet i dag. Oppfølgingsteam 10-15 sier at de hjelper ungdommene med å håndtere situasjoner de står i. Ungdommene forteller om koordinatorene som har hørt og sett dem, og at de har aktivt jobbet med å sette ungdommene i situasjoner de mestrer. Det kan derfor antas at koordinatorene har vist en brukermedvirkende holdning overfor ungdommene og deres familier (Slettebø & Seim, 2007, s. 45). Dette har ført til at ungdommene opplever at de får til noe, noe som viser positive tendenser når det gjelder ungdommenes utvikling gjennom oppfølgingen. Dette forteller oss også at teamet i stor grad bidrar til å skape en opplevelse av sammenheng i ungdommenes liv. At ungdommene opplever mestringen, enten det er i deltidsjobben eller skolen, er viktig fordi det fører til en økt opplevelse av sammenheng. Dette vises i teorien hvor et salutogent perspektiv kan bidra til en økt følelse av mestring og sammenheng (Antonovsky, 2012, s. 44). Funnene i studien viser at ungdommene opplever å mestre skolen i større grad enn tidligere. De ansatte har fortalt at de jobber med skolene for å bedre hverdagen deres. I følge Antonovsky (2012, s. 42) vil denne mestringsfølelsen føre til en bedre hverdag for den enkelte, samtidig kan overføres til andre arenaer i individets liv. Dermed kan vi også si at Oppfølgingsteam i stor grad har lyktes i arbeidet med å se ressurser og skape mestringsarenaer for ungdommene.

Studien sett i et større perspektiv

Sett i et større samfunnsperspektiv utenfor Oppfølgingsteam 10-15 så er funnene interessante på flere måter. At ungdom faller utenfor på skolen og ikke opplever mestring er negativt for samfunnet generelt. Samtidig vil det kunne føre til en fremtidig belastning for samfunnet hvis ikke tilbudet om bistand er der for barn og unge. Studien viser at dette teamet som jobber forebyggende for å hindre fremtidig kriminalitet, marginalisering og utenforskap, oppleves som samfunnsnyttig for både ungdommene og ansatte. Studien viser også at den økonomiske friheten de ansatte har hatt, har vært en bidragsyter i å kunne tilby ungdommene det de har hatt behov for. Teamet kan sees på som samfunnsnyttig og bærekraftig ettersom de forhindrer potensielle fremtidige utfordringer for bydelen. Det er ikke gitt at ungdommene i teamet hadde fortsatt en negativ utvikling, men studien viser at den positive utviklingen koordinatorene har bidratt med i ungdommenes liv, har ført til at ungdommene selv opplever å mestre hverdagen. Dette er nyttig for bydelen og samfunnet i seg selv. Dette samsvarer også med bekymringen som illustrert i trendrapporten til politiet i Oslo, hvor det blant annet knyttes bekymring til marginalisering i og utenfor skolen blant ungdommer i Oslo (Sætre, Hofseth og Kjenn, 2018, s. 125).

Studiens svakheter

Studien har noen begrensninger som også er nevnt i metodekapittelet. Ungdommene jeg har intervjuet ble valgt ut av Oppfølgingsteam 10-15. Jeg opprettet også bedre kontakt med noen informanter enn andre, som også gjenspeiles i resultatkapitlene. Jeg har også snakket med et begrenset antall ungdommer sett i et helhetsperspektiv, samtidig er antallet begrenset av omfanget til denne studien. Studien viser hvordan ungdommer i bydel Gamle Oslo opplever å være under tett oppfølging. Likevel opplever jeg å ha snakket med ungdommer som har erfart ulike ting og har hatt ulike tilnærminger til skole, familie og oppfølgingen. At det er begrenset med tidligere forskning på denne måten å jobbe på, viser at det er behov for kvalitativ forskning på tematikken, som denne studien. Likevel er det en styrke i at resultatene viser at den arbeidsmetodikken teamet har utviklet, fungerer i bydelen.

Forslag til videre forskning på feltet

Det er mange måter man kan bygge videre på denne studien. Det kan være fordelaktig å utføre en oppfølgingsstudie av ungdommer som mottar denne type hjelp, en lengre periode etter at de har avsluttet oppfølgingen, for å kunne se langtidseffekten av denne måten å jobbe på. Slik kan man også anslå metodens effekt i større grad enn denne studien kan.

Samtidig kan det være nyttig å prøve ut samme metodikk i andre bydeler/kommuner, for å hindre marginalisering og utenforskap blant ungdommer mellom 10-15 år. Videre vil det kunne være nyttig å forske mer på lignende arbeidsmetodikk, som kan bidra til å se nytteverdien av denne type tiltak. Det kan også gi svar på om denne måten å jobbe på har en overføringsverdi til passende tjenester i andre bydeler eller kommuner.

Avrundning

Man kan se store tendenser til at Oppfølgingsteam 10-15 har en nyttig funksjon i bydel Gamle Oslo. Denne kvalitative studien har sett på både ansatte og ungdommers erfaringer av Oppfølgingsteam 10-15 i bydelen. På bakgrunn av denne studien kan det være hensiktsmessig å antyde at teamet og arbeidsmetodikken de har utviklet over tid blir en fast del av bydelens tjenester, slik at flere ungdommer og familier kan dra nytte av denne type oppfølging.

9. Litteraturliste

- Antonovsky A., (2012) *Helsens mysterium – den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2012
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Forebyggende innsats for barn og unge*, (Rundskriv Q-16/2013). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/forebyggende-innsats-for-barn-og-unge/id735078/>
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. (2019, 26. november). Hjelpetiltak i hjemmet. Hentet fra: https://bufdir.no/Barnevern/Tiltak_i_barnevernet/Hjelpetiltak_i_hjemmet/
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester av 17.07.1992 nr. 15. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernloven>
- Borge, A. I. H., (2018). *Resiliens – risiko og sunn utvikling*. 3. Utgave. Oslo: Gyldendal Akademiske Forlag AS 2018.
- Brottveit, G. (red.). (2018). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder - om å arbeide forskningsrelatert*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Bø, I. (2012). *Barnet og de andre - Nettverk som pedagogisk og sosial ressurs*. (4. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eide, G. & Rohde, R. (2009). *Sammen så det hjelper – metoder i samtaler med barn, ungdom og familier*. Bergen: Fagbokforlaget
- Follesø, R. (2019). Risiko, sjev og tilhørighet. Hvilken betydning har ordene vi bruker i en barnevernsfaglig sammenheng?. I K, Mevik (red.), *Barnevernspedagog – en grunnbok* (s. 113-121). Oslo: Universitetsforlaget.
- Flaten, K. (2016). Individuelle forhold. I K, Flaten & T, Sollesnes (red.), *Oppvekst og miljø – barn og unges utvikling* (s. 63-80). Oslo: Cappelen Damm AS
- Frønes, I. & Strømme, H., (2014). *Risiko og marginalisering: Norske barns levekår i kunnskapssamfunnet*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Gjertsen, P. (red.). (2007). *Forebyggende barnevern - samarbeid for barnets beste*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hanson, A. (2012). *Salutogent lederskap – for helse og framgang*. Stockholm: Fortbildning AB.
- Halvorsen, T. (2012). *Miljøarbeid i institusjoner for utsatte unge*. Bergen: Fagbokforlaget
- Helgesen, T. & Kruse, E., (2013). Med skolen som arena. *Rus & samfunn 2013*(04), s. 34-37
- Helland, H., & Øia, T., (2000). *Forebyggende ungdomsarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Jenssen, A. G. (2012). Brukermedvirkning – hva er så det?. I I., M., Tronvoll (red.), *Brukermedvirkning – likeverd og anerkjennelse* (s. 42-51). Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, L., E., F., Rafoss, T., W. & Rasmussen, E., B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Killén, K. (2019). *Sveket II. Ansvar og (be)handling*. (5. Utg.). Oslo: Kommuneforlaget.
- Kinge, E. (2012). *Tverretattlig samarbeid omkring barn – en kilde til styrke og håp?*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvaran, I. & Holm, J. (2012). *Barnevernsfaglig miljøterapi*. (1. Utg.). Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Kvello, Ø. (2007). *Utredning av atferdsvansker, omsorgssvikt og mishandling*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko – skadelige omsorgssituasjoner*. (2. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Ø & Wendelborg, C. (2009). *Prosessevaluering av det treårige prosjektet: "Oppfølgingsteam for unge lovbrytere" i Kristiansand, Oslo, Stavanger og Trondheim*. Hentet fra: <https://samforsk.no/Sider/Publikasjoner/Prosessevaluering-Oppf%C3%B8lgningsteam-for-unge-lovbrytere.aspx>
- Larsen, E. (2015). *Miljøterapi med barn og unge. Organisasjonen som terapeut*. (2. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Nwosu, E. C. (2005). Å holde håpet levende – om ungdom, livskraft og mangfold. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid* 2(03), s. 285-293. Hentet fra: https://www.idunn.no/file/pdf/33203897/a_holde_hapet_levende_om_ungdom_livskraft_og_mangfold.pdf
- Paulsen, V. & Studsrød, I. (2019). Barnet i sentrum for barnevernspedagogens yrkesutøvelse. I K., Mevik (red.), *Barnevernspedagog – en grunnbok* (s. 25-36). Oslo: Universitetsforlaget.
- Rosenthal, G. (2018). *Interpretive Social Research – an introduction*. Hentet fra: https://www.univerlag.uni-goettingen.de/bitstream/handle/3/isbn-978-3-86395-374-4/rosenthal_interpretive.pdf?sequence=1&
- Røkenes, O. H. & Hanssen, P-H. (2012). *Bære eller briste – kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. (3. Utg.). Oslo: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Slettebø, T. (red.), & Seim, S. (2007). *Brukermedvirkning i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget

- Simensen, H. (2013). Aktiviteter i en miljøterapeutisk kontekst. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 90(2), s. 100-109. Hentet fra: https://www.idunn.no/tnb/2013/02/aktiviteter_i_en_miljoeterapeutisk_kontekst
- Sollesnes, T. (2016). Miljøarbeid blant ungdom. I K, Flaten & T, Sollesnes (red.), *Oppvekst og miljø – barn og unges utvikling* (s. 168-190). Oslo: Cappelen Damm AS
- Studsrod, I. & Mevik, K. (2019). Foreldresamarbeid – muligheter og utfordringer. I K, Mevik (red.), *Barnevernspedagogen – en grunnbok* (s. 231-243). Oslo: Universitetsforlaget.
- Sætre, M., Hofseth, C. & Kjenn, B., L. (2018). *Trender i kriminalitet (2018-2021) – digitale og globale utfordringer*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/kriminalitetsutvikling/trendrapport-oslo-2018---2021.pdf>
- Säfvenbom, R. (red.). (2005). *Fritid og aktiviteter i moderne oppvekst – grunnbok i aktivitetsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Vandvik, I. H., (2019, 30. Juli). Miljøterapi. Hentet fra: <https://sml.snl.no/milj%C3%B8terapi>
- Øvreide, H. (2009). *Samtaler med barn. Metodiske samtaler med barn i vanskelige situasjoner*. (3. Utg.) Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget

Vedlegg 1: Styringsdokument

1. BAKGRUNN OG BEGRUNNELSE FOR PROSJEKTET

Idé til prosjekt sprang ut av en kartlegging av utsatt ungdom under 14 år som Ungdomsteamet, i samarbeid med forebyggende politi, gjorde våren 2016. Med bakgrunn i denne kartleggingen ble det påbegynt et arbeid med tverrfaglige miniteam rundt flere av ungdommene for å få dem inn i aktiviteter i sommerferien og gi dem alternative oppholdsarenaer til gata. Dette var svært positivt og mange opplevde nye arenaer for utfoldelse og mestring. Da sommerferien var over var de fleste dessverre tilbake i gamle spor. Konklusjonen var at de må følges opp tett over en lengre periode og på flere arenaer (skole, fritid, familie, psykisk helse) for å skape varig endring og en bedre livssituasjon.

Høsten 2016 var det til sammen 25 unge i aldersgruppen 10 – 15 år i Bydel Gamle Oslo som var anmeldt for noe straffbart. Disse hadde tilsammen 45 saker hos politiet. Det er kartlagt rundt 40 barn mellom 10 og 15 år i bydelen som det er stor bekymring for med tanke på fremtidig kriminell atferd og marginalisering. Noen har straffbare forhold, mange står i fare for å bli rekruttert til rus og kriminelle miljøer, og mange er i risiko for å bli marginalisert og leve i utenforskap. Disse barna har mange risikofaktorer, deriblant kriminelle søsken, manglende oppfølging fra foreldre eller verge, vanskelig skolesituasjon, utfordrende bomiljø og tilknytning til likesinnede.

Det er stor bekymring for at disse barna ikke blir tilstrekkelig fulgt opp og at det kan føre til ytterligere negativ påvirkning og marginalisering. Dette er problemstillinger som er løftet frem av flere tjenester i Bydel Gamle Oslo, deriblant Utekontakten, Politi, skoler og barnevern. Tverrfaglig og –etatlig samarbeid har hatt positiv effekt på arbeidet med ungdom fra 15 år og oppover. SaLTos årsmelding fra 2015 viser at kriminaliteten for ungdom mellom 15 og 18 år i Bydel Gamle Oslo har sunket med 30 % det siste tiåret, og det kan forklares gjennom godt tverrfaglig samarbeid. Det er derfor stor grunn til å tro at dette også vil ha en positiv effekt på arbeidet med de mellom 10 og 15 år. Med bakgrunn i bekymringene som det er redegjort for gikk bydelen og politiet inn i et samarbeid i prosjektet «Oppfølgingsteam 10 – 15» med oppstart i september 2017. Etter fire måneder ble det foretatt en evaluering som konkluderte med at det var viktig at Utdanningsetaten ble involvert i samarbeidet.

Før prosjektets oppstart er det mangel på et godt koordinert og strukturert tverrfaglig samarbeid blant de involverte parter som jobber med de mest utsatte barna. Det er blitt forsøkt å samarbeide tidligere, men erfaringen viser at uten en tydelig struktur og koordinator blir effekten av et slikt samarbeid dårligere enn ønsket. Prosjektets hensikt er å tilrettelegge for, og etablere, et godt tverrfaglig samarbeid til det beste for den enkelte ungdom. Ønsket konsekvens av et slikt strukturert tverrfaglig samarbeid er å hindre marginalisering og utenforskap blant barn og ungdom mellom 10 og 15 år. Metoden prosjektet skal bruke er «Oppfølgingsteam» og har et sterkt fokus på brukervedvirkning. Hensikten er dermed også å la ungdommene selv definere hva slags oppfølging de har behov for. Brukervedvirkning er således et svært sentralt begrep i dette prosjektet.

Prosjektet skal ha fokus på å jobbe med hele familien. Effekten av tiltak utenfor familien vil svekkes dersom barnet eller ungdommen kommer hjem til en dysfunksjonell familie. Det må jobbes på alle nivåer i barnets liv og barnets oppvekstmiljø må sees på som sammenhengende strukturer. Oppfølgingsteam som metode har et helhetlig fokus som involverer, og søker etter ressurser, på alle arenaer i ungdommens liv. Tiltaket skal gi tett oppfølging over tid, men skal også ha et sterkt fokus på å selvstendiggjøre og styrke familien slik at de kan stå på egne ben.

2. PROSJEKTETS MÅL

Nivå	Beskrivelse	Suksesskriterier
Virksomhetsmål - Ønsket fremtidig situasjon etter at gevinstene er realisert.	Økt kunnskap og kompetanse blant de som jobber med målgruppen	Prosjektleder må sammen med prosjektgruppa identifisere behov for kompetanseøkning og tilrettelegge for dette.
	Oppfølgingsteam som permanent tilbud i linja.	Prosjektgruppa må få god opplæring i metodikken slik at denne måten å jobbe på blir en produktiv, systematisk og foretrukket arbeidsmetodikk som kan vise til gode resultater.
	Tjenesteutvikling gjennom samskaping mellom aktører i feltet.	
Effektmål - Hvilke konkrete endringer skal prosjektet føre til?	Nedgang i kriminaliteten blant barn og unge i alderen 10 – 15 år i Bydel Gamle Oslo.	Finansiering til å drifte prosjektet over tid, samt godt lederskap og gode koordinatører som sørger for god oppfølging av enkeltungdommene.
	Redusere rekruttering til negative miljøer med tanke på marginaliserende aktivitet som vold og ekstremisme.	
	En bedre livssituasjon for den enkelte.	
	Bidra til å styrke foreldrerollen og selvstendiggjøre familien.	
	Formalisert tverrfaglig samarbeid og etablert oppfølgingsteam for målgruppen.	
	Bedre, mer målrettede og brukerstyrte tjenester på oppvekstfeltet.	
Resultatmål / Prosjektprodukt - Hva skal prosjektet levere? - Hva er hovedproduktene?	Arbeidsmetodikk, herunder: <ul style="list-style-type: none"> - Strukturert tverrfaglig samarbeid. - Individuell oppfølging. - Brukermedvirkning. 	Forpliktende samarbeid med ulike tjenester i hjelpeapparatet ledet av en koordinator.
		Ny metode for oppfølgingsarbeid implementeres; Oppfølgingsteam.
		Ungdom som deltar i prosjektet får egen oppfølgingsplan og følges tett opp.
		Ungdom som følges opp skal selv definere hvilke behov de har for hjelp og hvordan den skal gis.

4. INTERESSEENTER

4.1. Interessentoversikt

Organisasjon/ Enhet/Gruppe	Tilknytning/relasjon til prosjektet	Forventning og holdning til prosjektet	Interesse og vilje/evne til samarbeid	Innflytelse og makt/vilje til påvirkning
Ungdommer 10-15	Bruker/klient Definerer behovet Samarbeidspartner	Positiv holdning blant ungdom som er tatt inn i prosjektet. Forventing om å bli tatt på alvor, hørt og inkludert i beslutninger.	Sterk vilje til samarbeid.	Stor grad av innflytelse/brukermedvirkning.
Foresatte/verge	Bruker/klient Definerer behovet Samarbeidspartner	Positiv holdning blant foresatte/verge som har barn i prosjektet. Forventing om å bli tatt på alvor, hørt og inkludert i beslutninger.	Sterk vilje til samarbeid.	Stor grad av innflytelse/foreldremedvirkning.
Politiet	Prosjektmedeier Samarbeidspartner	Positiv holdning til prosjektet. Idé til prosjekt ble utarbeidet sammen med politiet	Stor interesse for prosjektet. Sterk vilje til samarbeid med fastsatte møter.	Stor grad av innflytelse som prosjektmedeier.
Utdanningsetaten	Prosjektmedeier Samarbeidspartner	Positiv holdning til prosjektet. Forventing om tett oppfølging over tid. Ønske om tett oppfølging helt fra overgang fra barnehage til barneskole.	Stor interesse for prosjektet. Samarbeidet på eiernivå er per d.d. ikke påbegynt. Samarbeid med skolene i enkeltsaker oppleves som solid.	Stor grad av innflytelse og sterk vilje til påvirkning.
Barneverntjenesten	Samarbeidspartner	Positiv holdning til prosjektet. Forventning om å kunne bruke Oppfølgingsteam som tiltak i familier.	Stor interesse for prosjektet og ønske om å kunne bruke det som et tiltak i barnevernet. Sterk vilje til samarbeid med løpende kommunikasjon både på overordnet nivå og i enkeltsaker.	Viktig samarbeidspartner som har middels grad av innflytelse og makt til påvirkning på overordnet nivå, men stor innflytelse i enkeltsaker.

4.2. Kommunikasjonsstrategi

Interessent (navn)	Mål med kommunikasjonen	Budskap	Kommunikasjonsform	Når?	Ansvarlig
Ungdommer 10-15	Rekruttering. Brukermedvirkning. Sørge for et kontinuerlig og godt samarbeid.	Prosjektet kan bidra med det den unge ønsker hjelp til, eller har behov for, for å bedre den enkeltes livssituasjon.	Sosiale medier, e-post, telefon, møter Brukerundersøkelser. Informasjonsbrosjyre.	Kontinuerlig	Prosjektleder og prosjektmedarbeidere.
Foresatte/verge	Gjøre foresatte interessert i å delta i prosjektet. Foreldremedvirkning. Sørge for et kontinuerlig og godt samarbeid.	Prosjektet kan bidra med det den enkelte familie ønsker hjelp til, eller har behov for, for å bedre livssituasjonen for barna og familien.	E-post, telefon og møter. Foreldreundersøkelser. Informasjonsbrosjyre.	Kontinuerlig	Prosjektleder og prosjektmedarbeidere.
Politiet	Sørge for et kontinuerlig og godt samarbeid. Felles kompetanseheving og informasjonsspredning. Oppdatering på prosjektets utvikling.	Informere om status på oppfølgingsarbeidet. Fordeling av oppfølgingssaker.	E-post, telefon, møter og fagdager. Ønske om felles digitalt kommunikasjonssystem.	Kontinuerlig. Faste møter én torsdag i måneden	Marie Staven Lundereng.
Utdanningsetaten	Sørge for et kontinuerlig og godt samarbeid. Involvere i utformingen av prosjektet. Informasjon om status på felles oppfølgingssaker. Oppdatering på prosjektets utvikling.	Informere om status på oppfølgingsarbeidet. Informasjon om tiltaket.	E-post, telefon, møter og fagdager Presentasjoner, informasjonsbrosjyre, henvisningsskjema. Ønske om felles digitalt kommunikasjonssystem.	Kontinuerlig. Informasjonsmøte med ledelsen på de ulike skolene i april	Marie Staven Lundereng og Lars Høgmo.
Barneverntjenesten	Involvere i enkeltsaker. Rekruttering. Sørge for et kontinuerlig og godt samarbeid.	Informasjon om tiltaket. Samarbeid vedrørende enkeltsaker.	Felles møter vedrørende samarbeid. Presentasjoner, informasjonsbrosjyre, henvisningsskjema.	Kontinuerlig. Informasjonsmøte i mars.	Marie Staven Lundereng og Lars Høgmo.

			Ønske om felles digitalt kommunikasjonssystem.		
Øvrige tjenester i	Rekruttering.	Informasjon om tiltaket.	Felles møter, presentasjoner	Kontinuerlig.	Marie Staven Lundereng

Difis mal for Styringsdokument, versjon 3.0.1 – <http://www.prosjektveiviseren.no>

7

Prosjektleder

Navn	Relevant erfaring, kompetanse og eventuell sertifisering
Marie Staven Lundereng (Permisjon)	Utdannet barnevernspedagog med master i sosialt arbeid. Har gjennomført Prosjektleder 1 på BI og gått prosjekteierkurs hos UKE. Fire års erfaring fra arbeid med forebyggende ungdomsarbeid og samarbeid med relevante aktører. Har jobbet som oppsøkende miljøterapeut i Ungdomsteamet i Bydel Gamle Oslo. God kjennskap til bydelens befolkningssammensetning, utfordringer og muligheter.
Jamal Elmi Diriye (Midlertidig prosjektleder)	Utdannet barnevernspedagog og norsk-somali tolk. Er sertifisert som ICDP-familieveileder av Barne-, ungdoms- familiedirektoratet (Bufdir). Åtte års erfaring som miljøterapeut på Jordal skole, og har en kombinasjon av fagkompetanse, kulturell bakgrunn og lang erfaring og kjennskap til bydelens oppvekstmiljø.

Øvrige prosjektroller og bemanning

Rolle	Navn
Koordinator, bydel	Therese Vågane
Koordinator, bydel	Raisa Rehman
Koordinator, bydel	Dzemadin Neziri
Koordinator, bydel	Jamal Elmi Diriye, fungerer som prosjektleder i perioden april 2019 – mars 2020.

Rolle	Navn
Prosjektleder, Politiet	Geir Anthonessen
Koordinator, Politiet	Frode Mørch

Behov for annen støtte og kompetanse utenfor prosjektgruppen

Behov / kompetanse	Navn
Veiledning på prosjektstyring	Vurderes etter behov

7. STRATEGI FOR GJENNOMFØRING

Konkurransestrategi – anskaffelser

Det kreves ingen anskaffelser utenom ansettelse av prosjektmedarbeidere. Prosjektmedarbeiderne hentes internt i organisasjonen.

Utviklingsstrategi/valg av metode

Strategi for utvikling av tjenesten og prosjektet vil være en gradvis utvikling som evalueres underveis og vil kunne endre seg etter hvert som prosjektet tar form. Dette er således en *smidig utviklingsstrategi*. Her er det fokus på stadig læring og at utviklingen skjer i tverrfaglige team. Prosjektet evalueres underveis og utvikles videre i tråd med evalueringene. Arbeidsmetodikken 'Oppfølgingsteam' er inspirert av den metodikken politiet bruker som alternativ til straff for unge lovbrøyttere og vil gjennom hele prosjektperioden tilpasses dette prosjektet. I en prosessevaluering av det treårige prosjektet «Oppfølgingsteam for unge lovbrøyttere» utarbeidet at Øyvind Kvello og

Christian Wendelborg konkluderes det med at metodikken har god effekt på målgruppen og den anbefales videreført og videreutviklet (Kvello og Wendelborg, 2009). Metodikken innebærer tett oppfølging der det utarbeides en oppfølgingsplan/ungdomsplan med mål og tiltak i samarbeid med ungdommen og foreldrene. Hver ungdom får en koordinator som har ansvar for å utarbeide planen og sette sammen et oppfølgingsteam bestående av relevante aktører med samtykke fra foreldrene. Koordinatoren har fokus på å bygge en god relasjon med ungdommen og foresatte for å skape tillit. Koordinatoren aktiverer hjelpeapparatet, kaller inn til samarbeidsmøter og følger opp medlemmene i oppfølgingsteamene for å påse fremdrift. Målet med oppfølgingsteamet skal være å bidra til positiv utvikling i ungdommens liv og forhindre marginalisering og utenforskap.

Videre vil prosjektet utvikles i tråd med tilbakemeldinger fra brukerne gjennom bruker- og foreldreundersøkelser. Prosjektet vil også justeres ved analyse av kvantifiserte data som samles inn kontinuerlig og gjennomgås en gang i måneden.

Strategi for implementering og overføring til linjen

Resultatene av prosjektet må synliggjøres og settes verdi på slik at overføring til linjen anses som nødvendig og verdifullt. Verdien av metodikken må formidles til ungdomsenhetene og organisasjonen må ta en beslutning om valg av metodikk for framtiden. Dette innebærer presentasjoner i ulike samarbeidsfora, som områdeteamene, tverrfaglig seminar, personalmøter i enheten, SaLTo tverrsektorielt forum, Fagforum for utekontakter og lignende. Annen type markedsføring av prosjektet og dets gevinster blir også en viktig del av strategien, herunder, animasjonsfilm, brosjyrer og bruk av sosiale medier. Strategien innebærer også å vise organisasjonen hva ungdommene selv har erfart. Videre må det tilrettelegges for opplæring i metodikken «Oppfølgingsteam» i linjetjenesten. Til slutt vil en avgjørende del av strategien for overføring til linjen være å forankre metodikken på politisk nivå (bydelsutvalget) og hos ledelsen i bydelen (bydelsdirektør, avdelingsdirektør og enhetsleder).

Gjennomføringsstrategi/endringsledelse

Prosjektveiviseren skal brukes som styringsmodell for å sikre at alle ledd i prosjektprosessen blir ivarettatt. En viktig del av denne strategien er også å legge til rette for god innføring i nye arbeidsprosesser, noe betyr opplæring i metodikken «Oppfølgingsteam». Læring er en essensiell del av denne strategien og det skal være fokus på den indre motivasjonen hos prosjektmedarbeiderne. De ansatte skal være med på endringen og planleggingen er eksperimentell. Denne type strategi kalles strategi O (organizational), og preges av at man har tid til å gjennomføre endringen, samarbeid og liten motstand mot endringen, samt kulturell aksept av deltakende prosesser.

8. PROSJEKTETS AVHENGIGHETER OG FORUTSETNINGER

Avhengigheter og forutsetninger	Kort beskrivelse av avhengighet	Prosjekteier/ systemeier	Håndtering av avhengighet
Forpliktende tverrfaglig samarbeid på overordnet nivå	Prosjektet er et samarbeid mellom bydel, politi og skoler og dette samarbeidet må være formalisert for å utvikles i den retningen som er ønsket. Metodikken	Enhet for forebyggende tjenester/ Avdeling barn og	Strukturert møteplan, avklaring av forventninger og ansvar.

	«Oppfølgingsteam» er opprinnelig brukt av politiet og konfliktrådet og prosjektet er avhengig av et samarbeid med dem for å få god kompetanse på metodikken.	unge/SaLTo	
Forpliktende tverrfaglig samarbeid i de ulike oppfølgingsteamene	Arbeidsmetodikken «Oppfølgingsteam» forutsetter et formalisert tverrfaglig samarbeid. Prosjektet er avhengig av at andre aktører forplikter seg til et slikt samarbeid for å kunne gjennomføre tiltak og nå mål i ungdommenes oppfølgingsplan.	Enhet for forebyggende tjenester/Prosjektleder/koordinatorer	Samarbeid, gjensidig forståelse for hverandres roller og ansvar, informasjonsformidling og skriftlige avtaler.
Dedikert og kompetent prosjektgruppe	For at prosjektet skal være vellykket må det ha en involvert prosjekteier, og en styringsgruppe som er oppdatert og engasjert i prosjektets suksess. Prosjektstyret må settes i stand til, via prosjekteier og prosjektleder, og ta de riktige beslutningene for å oppnå langsiktige gevinster av prosjektet. Prosjektleder og prosjektmedarbeidere må ha dedikasjon til gjennomføring og løsning. En forutsetning for at prosjektet skal nå sine mål er også fokus på kompetanse hos prosjektgruppa.	Enhet for forebyggende tjenester/Prosjektleder/koordinatorer	Det må avsettes tid for prosjektleder og prosjektmedarbeidere slik at prosjektet får nødvendig fokus, samt at det oppnås tilstrekkelig med kunnskap og erfaringer for å utføre et vellykket prosjekt. Det må sørges for kompetanseheving på arbeidsmetodikk og relevant tematikk i form av kurs, seminarer og veiledning.
Områdeløftene Tøyen og Grønland	Prosjektet er en del av Områdeløftene Tøyen og Grønland og er således avhengig av å formidle resultater og vise at prosjektet er levedyktig, samfunnsøkonomisk effektivt og viktig for bydelens mest utsatte barn og ungdom.	Kjersti Grut/Byrådsavdeling	Samarbeid, rammer og kontinuerlig dialog.
Digital kommunikasjonsform	Prosjektets vilkår om tverrfaglig samarbeid er utfordrende med svært mange ulike aktører. Prosjektet er derfor avhengig av en digital kommunikasjonsform som letter dette samarbeidet.	Avdeling barn og unge	Utforske muligheten for implementering av ny digital kommunikasjonsform. Ta kontakt med bydelens IT-konsulenter.
Brukermedvirkning FIT (Feedbackinformerte tjenester)	Brukermedvirkning anses som et svært viktig moment for at prosjektet skal lykkes og det er sentralt i metodikken som prosjektet bygger på. En usikkerhet er således at dersom brukeren ikke blir inkludert, eller ønsker å være inkludert, i utvikling av tjenesten så er det mindre sannsynlig å treffe målgruppen. Dette vil føre til at prosjektet ikke lykkes. Prosjektet er helt avhengig av å ha med ungdommene, foreldrene og andre samarbeidspartnere for å kunne lykkes. I denne sammenheng bruker vi i Oppfølgingsteam 10-15 tilbakemeldingsverktøy FIT hvor vi tilpasser hjelpen etter brukens tilbakemeldinger, utvikle koordinatorernes gjennomføringsevne og styrke Oppfølgingsteam 10-15 som metodikk.	Prosjektleder/koordinatorer	Prosjektet må kunne vise til gode resultater og er avhengig av å kunne produsere kvantifiserte data. Brukerundersøkelser vil være en svært viktig del av resultatformidlingen, samt bruke FIT (Feedbackinformerte tjenester) i hver samtale med ungdommen.
Tillit/relasjon	Tillit hos målgruppa og foresatte er grunnleggende for oppfølgingsarbeid og oppnås gjennom godt relasjonsarbeid.	Koordinatorer	Fokus på relasjonsbygging, dialog og forståelse.

9. PROSJEKTPLAN

9.1. Faser og hovedleveranser

Fase	Tidsrom (fra-til)	Hovedleveranser i fasen	Referanse til hovedproduktene i kapittel 3
1. Utarbeidelse	November 2017 – august 2018	Innføring av ny metodikk for oppfølgingsarbeid	Arbeidsmetodikk «Oppfølgingsteam»
		Etablere et strukturert tverrfaglig samarbeid	Strukturert tverrfaglig samarbeid
		Innlemme prosjektet i Prosjektportalen	
		Utarbeide prosjektbegrunnelse, prosjektforslag, styringsdokument, gevinstrealiseringsplan, faseplan for planleggingsfasen og faseplan for gjennomføring.	Individuell oppfølging
2. Evaluering	September 2018 – mars 2019	Omfattende evaluering av prosjektet sammen med prosjektgruppa (Ungdomsteamet og politiet), styringsgruppa og prosjekteier.	Strukturert tverrfaglig samarbeid
		Studietur	Brukermedvirkning Individuell oppfølging
		Evaluering i enkeltsaker sammen med ungdommen og foreldre.	
3. Justering	April 2019 – desember 2019	Tjenestedesigner	Brukermedvirkning
		Workshops med ungdommen.	Individuell oppfølging
		Workshops med interessenter og samarbeidspartnere.	Strukturert tverrfaglig samarbeid
4. Videreutvikling	Januar 2020 – september 2020	Sluttrapport	Arbeidsmetodikk «Oppfølgingsteam»
		Prosjektet blir en permanent tjeneste i linjen.	

9.2. Relevant informasjon og erfaringer fra tidligere prosjekter

Det ble etablert tverrfaglige miniteam rundt enkeltungdom under 15 år som var mye på drift i 2016 for å få de inn i aktiviteter i sommerferien. Da sommerferien og aktivitetene var over var de fleste på nytt i drift. Konklusjonen var at de må følges opp tett over en lengre periode og på flere nivå (skole, fritid, familie, psykisk helse) for å skape varig endring og en bedre livssituasjon. Det er nettopp dette arbeidsmetodikken «Oppfølgingsteam» kan tilby.

9.3. Prosjektbudsjett

Inntekt Områdeløft Tøyen	2 200 000,-
Lønn og sosiale utgifter	2 150 000,-
Driftsutgifter, møtevirksomhet, telefon etc.	50 000,-
Sum utgifter	2 200 000,-
Driftssaldo	0

Vedlegg 2: Prosjektbegrunnelse

1. OPPSUMMERING

Prosjektets formål er å forhindre radikalisering og ekstremisme blant barn og ungdom mellom 10 og 15 år, samt å etablere et godt tverrfaglig samarbeid. Det skal være fokus på brukermedvirkning og å jobbe helhetlig på alle nivåer i barnets liv. Kostandene for prosjektet vurderes som lave sammenlignet med de gevinster prosjektet kan hente.

3. BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

Høsten 2016 var det til sammen 25 unge i aldersgruppen 10 – 15 år i Bydel Gamle Oslo som var anmeldt for noe straffbart. Disse hadde til sammen 45 saker hos politiet. Det er kartlagt rundt 40 barn mellom 10 og 15 år i bydelen som det er stor bekymring for med tanke på fremtidig kriminell atferd og marginalisering. Noen har straffbare forhold, mange står i fare for å bli rekruttert til rus og kriminelle miljøer, og mange er i risiko for å bli marginalisert og leve i utenforskap. Disse barna har mange risikofaktorer, deriblant kriminelle søsken, manglende kvalitativ oppfølging fra verge, vanskelig skolesituasjon, utfordrende bomiljø og tilknytning til likesinnede.

Det er stor bekymring for at disse barna ikke blir tilstrekkelig fulgt opp og at det kan føre til ytterligere negativ påvirkning og marginalisering. Prosjektet skal sørge for et bedre samarbeid mellom aktører som jobber med målgruppa med den hensikt å fange opp og hjelpe barn og ungdom som ikke blir tilstrekkelig fulgt opp i dag og som står i fare for å bli marginalisert. Dette er problemstillinger som er løftet frem av flere tjenester i Bydel Gamle Oslo, deriblant Utekontakten, Politi og barnevern.

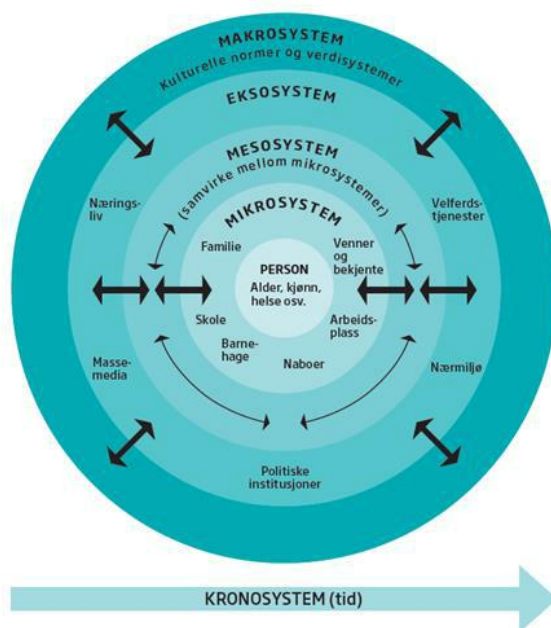
Tverrfaglig og –etatlig samarbeid har hatt positiv effekt på arbeidet med ungdom fra 15 år og oppover. SaLTos årsmelding fra 2015 viser at kriminaliteten for ungdom mellom 15 og 18 år i Bydel Gamle Oslo har sunket med 30 % det siste tiåret, og det kan forklares gjennom godt tverrfaglig samarbeid. Det er derfor stor grunn til å tro at dette også vil ha en positiv effekt på arbeidet med de mellom 10 og 15 år.

5. PROSJEKTETS HENSIKT

Før prosjektets oppstart er det mangel på et godt koordinert og strukturert tverrfaglig samarbeid blant de involverte parter som jobber med de mest utsatte barna/ungdommene. Det er blitt forsøkt å samarbeide tidligere, men erfaringen viser at uten en tydelig struktur og koordinator blir effekten av et slikt samarbeid dårligere enn ønsket. Et godt tverrfaglig samarbeid har vist seg å ha god effekt i arbeidet med de eldre ungdommene og det foreligger en sterk overbevisning om at denne måten å jobbe på lar seg overføre i arbeidet med de yngre ungdommene.

Prosjektets hensikt er å tilrettelegge for, og etablere, et godt tverrfaglig samarbeid til det beste for den enkelte ungdom. Ønsket konsekvens av et slikt strukturert tverrfaglig samarbeid er å hindre marginalisering og utenforskap blant barn og ungdom mellom 10 og 15 år.

Metoden som er ønsket å bruke i prosjektet kalles Oppfølgingsteam og har et sterkt fokus på brukermedvirkning. Hensikten er dermed også å aktivere den enkelte ungdom og la ungdommen «eie» sin egen sak. Prosjektet skal ha den holdning at ungdommene selv er eksperter på sine egne liv og for å lykkes med å gi dem den hjelpen de trenger må ungdommene selv på banen. Erfaring viser at arbeid som blir gjort over hodet på den som skal hjelpes, der vedkommende ikke blir inkludert, har liten effekt. Brukermedvirkning er dermed et svært sentralt begrep i dette prosjektet. Prosjektet skal også ha fokus på å jobbe med hele familien og eventuelle verger. Effekten av tiltak utenfor familien vil svekkes dersom barnet eller ungdommen kommer hjem til en dysfunksjonell familie. Det må jobbes på alle nivåer i barnets liv og barnets oppvekstmiljø må sees på som sammenhengende strukturer. Oppfølgingsteam som metode har et helhetlig fokus som involverer, og søker etter ressurser, på alle arenaer i ungdommens liv. Det er essensielt å identifisere forhold på mikro-, meso-, ekso- og makronivå som kan påvirke barnet og et teoretisk grunnlag som kan gi økt forståelse for denne måten å jobbe med ungdom på må på plass. Elementer av dette kan vi blant annet finne igjen i Urie Bronfenbrenners sosialøkologiske utviklingsmodell. Dette er et verktøy som kan brukes til å få en mer helhetlig forståelse av situasjonen til barnet. Den kan hjelpe oss med å forstå på hvilket system eller nivå det bør settes inn tiltak. Det er en modell hvor alle innvirkende faktorer i en persons oppvekstmiljø er sammenfattet. For Bronfenbrenner et miljøet et sett av sammenhengende systemer hvor det ene utgjør kjernen i det andre. Disse systemene kaller han mikro-, meso-, ekso- og makrosystemer (se modell 1).

3.1. NÅVÆRENDE SITUASJON

På nåværende tidspunkt finnes det flere fora og arenaer hvor bydelens ulike tjenester som jobber med samme målgruppe møtes. På disse foraene diskuteres det kun på generell basis og det informeres om de ulike tjenestene. Disse foraene er ikke et egnet sted å drøfte enkeltpersoner og fremlegge sensitiv informasjon. Det mangler et tydelig koordinert og strukturert samarbeid

rundt enkeltungdommer og konsekvensen av det er at flere faller ut. Prosjektet skal etablere et godt tverrfaglig samarbeid og bringe relevante aktører på banen for å møte disse utfordringene.

3.2. ØNSKET FREMTIDIG SITUASJON

Det er ønskelig at prosjektet fører til et godt etablert og strukturert tverrfaglig samarbeid rundt enkeltungdom som resulterer i at flere ungdommer fanges opp og færre marginaliseres. Det ønskes mer brukermedvirkning både i selve oppfølgingsarbeidet og i utarbeidelse og tilpasning av metode som følge av dette prosjektet. Ungdommene som følges opp skal være sentral i utformingen av metoden, da de selv vet best hva de trenger hjelp til og hvordan den hjelpen best gis. Det er også nødvendig med en nedgang i kriminell aktivitet blant barn og unge mellom 10 og 15 år i Bydel Gamle Oslo. Det er bred enighet om disse behovene blant tjenestene som jobber med barn og unge.

3.3. SITUASJONEN HVIS IKKE PROSJEKTET GJENNOMFØRES

Dersom prosjektet ikke gjennomføres risikeres det at flere barn og ungdom blir marginalisert og må leve i utenforskap. I verste fall kan det føre til sosial eksklusjon. Kriminaliteten blant ungdom i bydelen kan øke, og i et samfunnsøkonomisk perspektiv være svært kostbart. Dette er en gruppe vi har all mulighet til å fange opp tidlig og forebygge negativ utvikling, så lenge arbeidet blir prioritert. Ungdom som bedriver kriminell aktivitet skaper også utrygghet i nærmiljøet og erfaringen er at de kan ha en negativ påvirkning på yngre sårbare barn. Ved å prioritere denne gruppa, fange dem opp på et tidlig stadium og gi den hjelp de trenger for å få en bedre livssituasjon vil det spare både bydel og samfunnet for kostbare konsekvenser.

3.4. HVILKEN VIRKNING SKAL PROSJEKTET HA PÅ ORGANISASJONEN?

Prosjektet skal føre til varig endring av måten tjenesten jobber med forebyggende ungdomsarbeid. Ved å etablere en struktur og kultur på tverrfaglig samarbeid med en tydelig koordinator som sørger for at det blir jobbet i alle ledd vil kvaliteten på oppfølgingsarbeidet bli vesentlig høyere. Dersom prosjektet ved prosjektslutt kan vise til de ønskede virkningene vil det ha betydning for hvordan linjetjenesten kommer til å jobbe med forebyggende ungdomsarbeid i fremtiden. Det er også ønskelig at denne måten å drive tverrfaglig samarbeid på vil implemen-teres i andre deler av organisasjonen. Kompetansenivået i Ungdomsteamet vil heves både når det gjelder tematikk som preger oppfølgingssakene og arbeidsmetodikk. Prosjektet vil gi or-ganisasjonen en ny arbeidsmetodikk og dette er en kompetanse som andre i Ungdomsteamet og i bydelen for øvrig vil kunne dra nytte av.

3.5. HVA ER DE VIKTIGSTE BEHOVENE SOM PROSJEKTET MÅ RETTES MOT?

Koordinator

Prosjektet trenger tydelige koordinatorene som jobber strukturert og involverer relevante aktører, barnet og foreldrene. Koordinatorene må følge opp de ulike aktørene og sørge for at de gjør det de skal gjøre. Det vurderes som mest hensiktsmessig at koordinatorene er plassert i Ungdomsteamet, Enhet for forebyggende tjenester. Dette fordi det allerede jobbes med målgruppa der og Ungdomsteamet sitter med viktig kunnskap om målgruppa som prosjektet trenger.

Tverrfaglig samarbeid

Prosjektet må sørge for at ulike tjenester inngår i et forpliktende og strukturert samarbeid. Prosjektgruppa i bydelen og prosjektgruppa i politiet må inngå en avtale om hvordan samarbeidet skal foregå og hvordan fordeling av saker skal skje. Videre er det sannsynlig at det er behov for et forpliktende samarbeid med barneverntjenesten, Råd- og veiledningstjenesten, NAV Familieteam, bydelens skoler, skolehelsetjenesten og fritidstiltak.

Kartlegging

I samarbeid med andre aktører, som de ovennevnte, må det kartlegges ungdommer som er i målgruppa og som kan ha nytte av oppfølging gjennom prosjektet.

Informasjonsspredning

Prosjektet må gjøres kjent blant bydelens tjenester slik at de kan henvise ungdommer til prosjektet. Det må utarbeides et henvisningsskjema som kan benyttes til dette. Det er behov for 8. lage en god presentasjon som kan brukes for å gjøre

prosjektet kjent. Det er viktig å starte med

9.gjøre prosjektet kjent blant ledere i Avdeling for barn og unge slik at de kan spre dette videre til sine ansatte.

Brukermedvirkning

Prosjektmedarbeidernes holdning skal være at barn og ungdom selv er eksperter i egne liv. Brukermedvirkning skal være elementært i oppfølgingsarbeidet og de skal etterstrebe at hvert barn/ungdom opplever å bli inkludert, lyttet til og tatt på alvor. For å få til dette må det stadig settes fokus på brukermedvirkning fra ledelsen. Ungdommene som følges opp skal inkluderes i utformingen av oppfølgingsarbeidet og være med å bestemme hvilken hjelp de trenger og hvordan hjelpen skal gis. De skal så være med på å lage sin egen oppfølgingsplan.

Foreldresamarbeid

Foreldre må inkluderes i oppfølgingsarbeidet og henvises til de rette instanser hvis det vurderes at de har behov for det. Tiltak utenfor hjemmet vil ha svekket funksjon dersom barnet må dra hjem til en dysfunksjonell familie. Det er derfor viktig å jobbe med hele familien når det jobbes med barn. Foreldrene må være med fra starten og må jobbe mot de samme målene som oppfølgingsteamet. Foreldrene skal være med på å lage oppfølgingsplan med mål og tiltak sammen med oppfølgingsteamet og barnet.

Kompetansesikring

Barn og ungdom som deltar i prosjektet har ulike utfordringer og problemstillinger som koordinatorene må forholde seg til. Selvmordstanker, atferdsproblemer, kriminalitet, depresjoner, vold, overgrep, radikaliserings og rus er eksempler på tematikk som kan prege en

del av oppfølgingssakene og som koordinatorene bør ha grunnleggende kompetanse innenfor. Det vil derfor sørges for kompetanseheving på de områder hvor det vurderes nødvendig.

3.6. STRATEGISK FORANKRING

Bydel Gamle Oslos strategiske plan

For å forsikre en forankring i bydelens mål og tiltak vil prosjektet påse at arbeidet er i tråd med bydelens strategiske plan som sier at «Gamle Oslo skal være et trygt og utviklende sted å vokse opp for barn og ungdom. (...) Alle barn skal oppleve gode framtidsutsikter. Derfor skal ingen barn vokse opp i fattigdom og forskjellene i levekår utjevnes. Prosjektet skal også jobbe for å nå de mål som er nedskrevet i bydelens budsjettforslag for 2017:

Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle.

Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning.

Mål/føringer Områdeløft Tøyen

Prosjektet skal møte Områdeløft Tøyens visjon om at Tøyen skal oppleves som et trygt, inkluderende sted med en aktiv befolkning som ønsker å bli boende, herunder hovedmål 1 som sier at Tøyen har et trygt bo- og oppvekstmiljø i 2019 (Bydel Gamle Oslo, 2016).

Regjeringens handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme

Prosjektet skal møte Regjeringens mål om å fange opp personer i risikozonen så tidlig som mulig og møte dem med tiltak som virker. Dette skal forebygge tilvekst til ekstreme miljøer (Justis- og beredskapsdepartementet).

9. MULIGE ULEMPER

Prosjektet anses som et viktig ledd i arbeidet for bedre tverrfaglig samarbeid og oppfølging av ungdom i risiko. Det er likevel hensiktsmessig å belyse eventuelle ulemper og fallgruver prosjektet kan komme over.

Mulige negative virkninger

10. Mindre fokus på ordinære linjeoppgaver.
11. Medarbeiderne har ikke mulighet til å følge opp like mange som tidligere fordi de skal jobbe tettere med de som tas inn i prosjektet.
12. Kan skape usikkerhet og forvirring blant samarbeidspartnere og ungdommer når det gjelder medarbeidernes roller

Tross de nevnte ulempene belyst over, er det prosjektets oppfatning at det er flere positive enn negative elementer ved prosjektet. I hovedsak ser prosjektet følgende positive elementer:

residiv blant deltakerne, det er få vilkårsbrudd og det er indikasjoner på klart bedret psykisk helse hos de unge i pro-sjuktperioden. (Kvello og Wendelborg, 2009).

6. FINANSIERING

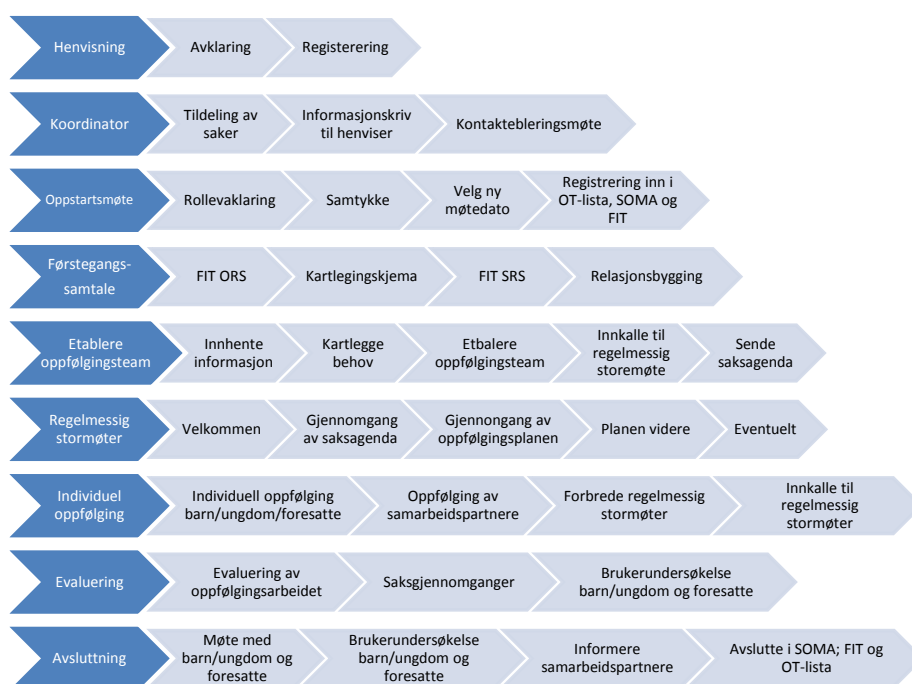
Finansiering av prosjektet ligger hos bydelen, med støtte fra Områdeløft Tøyen og Integrerings-og mangfoldsdirektoratet. Midlene fra IMDi er øremerket tverrsektorielt oppfølgingsteam for barn og ungdom og det forutsettes et godt og tett samarbeid med øvrige kommunale og statlige innsatser i området som styrker bydelens øvrige arbeid med å forebygge kriminalitet og fremme bedre levekår.

Henvisninger:

- ☐ Mandat for konseptfasen
- ☐ Prosjektforslag

Vedlegg 3: Illustrasjon - Arbeidsmetodikk

Arbeidsmetodikk

NSD sin vurdering**Prosjekttittel**

Erfaringer med "Oppfølgingstjenesten 10-15" i bydel Gamle Oslo

Referansenummer

283455

Registrert

19.07.2019 av Jonas Idriss Zeggag Karlsen - s330160@oslomet.no

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet - storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Lars E. F. Johannessen, lars.johannessen@oslomet.no, tlf: 48293782

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Jonas Idriss Zeggag Karlsen, s330160@oslomet.no, tlf: 4798658728

Prosjektperiode

19.08.2019 - 30.06.2020

Status

16.08.2019 - Vurdert

Vurdering (1)**16.08.2019 - Vurdert**

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 16.08.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om helse og alminnelige personopplysninger frem til 30.06.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Elizabeth Blomstervik
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 5: Intervjuguider

Intervjuguide ungdommer

Fase 1 Igangsetting av samtalen

- Presentasjon av meg som forsker og formålet med intervjuet

Gå gjennom praktisk informasjon om lydopptak, taushetsplikt og muligheten til å trekke seg når som helst.

Fase 2 Nøkkelspørsmål

Oppvekst/personlige erfaringer

- Fortell om skolehverdagen fram til nå
 - o Hvordan opplever du miljøet?
- Hvordan er ditt sosiale miljø utenfor skolen?
 - o Er du i samme vennekrets nå som for ett-to år siden?
 - Hvis ja, hva har endret seg og hvorfor?
- På hvilken måte har «Oppfølging 10-15» påvirket deg og din hverdag?

Samarbeid med oppfølging 10-15

- Hvordan kom du i kontakt med «Oppfølging 10-15» og hvor lenge var du/er du fortsatt i kontakt med dette teamet?
- Hvor mye informasjon fikk du og foreldrene dine om tilbudet før dere valgte å bli med?
 - o Fikk du svar på eventuelle spørsmål om tilbudet?
 - Hvor tilfreds er du med svarene, når du tenker tilbake?
- Tenker du at ungdommer er inkludert i hvilke endringer som skal til for å skape en bedre hverdag?
- Hvordan har samarbeidet fungert syns du?
- Hva tenker du er viktig at voksne tenker på når de jobber med barn og unge?
- Hva tenker du om «Oppfølging 10-15» som et tilbud for ungdommer?
 - o På hvilken måte tenker du at faktorene du nevner er viktige?

- Er det noe «Oppfølging 10-15» kunne gjort annerledes eller bedre syns du?
- Ville du ha endret på noe du har gjort/opplevd tidligere?
 - o Hvorfor?

Kriminalitet

- Antall kriminelle forhold har økt gradvis med årene i Oslo, hva tror du er grunnen til det?
- Hvordan vil du beskrive den typiske kriminelle ungdom?
- Hva tror du er grunnen til at mange unge utfører kriminelle handlinger?

Fase 3 Oppsummering av intervju

- Oppsummer hovedoverskriftene slik at intervjupersonen kan si eventuelle endringer/misforståelser
- Er det noe du vil legge til?
- Hvordan opplevde du intervjuet?

Intervjuguide ansatte

Fase 1 Igangsetting av samtalen

- Presentasjon av prosjektet, formålet med intervju, minne på muligheten til å trekke seg til enhver tid, minne om taushetsplikten.
- Hva er stillingstittelen din og hva slags bakgrunn har du som fagperson?

Fase 2 Overgangsspørsmål

- Hvordan påvirker bakgrunnen din deg positivt/negativt i din yrkesutøvelse?
- Hvordan foregår prosessen rundt en ungdom dere ønsker å gi dette tilbudet til?
- Hvilke typer tiltak vil du si brukes mest av Oppfølging 10-15 i bydel Gamle Oslo?

Fase 3 Nøkkelspørsmål

Brukermedvirkning

- Hva tenker du er suksesskriteriene for å lykkes med en slik tjeneste i bydelen?

- Hvordan sikrer du at dere går inn i arbeidet med en ny ungdom og foresatte med åpne øyne?
- Hva tenker du om brukermedvirkning og samarbeid?
- Hvordan følger dere opp ungdommene?
 - o Hvilke utfordringer møter dere med tanke på arbeidet dere gjør?
 - o Hva syns du fungerer og hva kunne eventuelt vært bedre?
- På hvilken måte sikrer dere at barn og unge blir rett og hørt over lengre tid?

Kriminalitet

- Hvordan vil du beskrive tendensen i forhold til økning/minskning av kriminalitet, sett fra prosjektstart og til nå?
- Hva tror du er grunnen til at mange unge utfører kriminelle handlinger?

Ungdommene

- Har du opplevd uklarheter i forhold til type ungdom dere har valgt å ta inn?
- Hva kan du si om «restorative justice» og bruken av denne tanken?
- Hva kjennetegner den jevne ungdommen som mottar tilbud fra dere?
- Er du bekymret for barn som vokser opp med kriminell ungdom som forbilder?

Tverrfaglig samarbeid

- På hvilken måte påvirkes arbeidet deres av målsettingene med tanke på at dette foreløpig er et midlertidig prosjekt?
- Hvordan fungerer prosjektet sett i lys av teorien som ligger bak?
- Hvilke tilbakemeldinger får dere i forhold til det tverrfaglige samarbeidets fungering og hva tenker du selv om det?

Fase 4 Oppsummering av intervju

- Oppsummer hovedoverskriftene slik at intervjupersonen kan si eventuelle endringer/misforståelser
- Er det noe du vil legge til?
- Hvordan opplevde du intervjuet?

Vedlegg 6: Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg er masterstudent i barnevern ved OsloMet og skal skrive min avsluttende masteroppgave, og intervjuer med ungdommer og fagpersoner er derfor en viktig del av dette. Dette er et spørsmål til deg/dere om å delta i mitt forskningsprosjekt for å gi meg en forståelse av ungdommers erfaringer med Oppfølgingstjenesten 10-15 i bydel Gamle Oslo. Du/dere blir spurt om å delta på dette prosjektet fordi jeg er ute etter ungdommer som får/har fått hjelp av Oppfølgingstjenesten i bydel Gamle Oslo, og fagpersonene som yter slik hjelp, dette for å belyse deres opplevelser av det å vokse opp og/eller jobbe i bydel Gamle Oslo med oppfølgingstjenestens tilstedeværelse.

Formål med prosjektet

Tema for studien min går ut på å se på erfaringene rundt oppfølgingstjenestens arbeid. Problemstillingen jeg jobber ut i fra lyder slik: *”Hvilke erfaringer har ungdommer med Oppfølgingstjenestens arbeid i bydel Gamle Oslo?”*. Jeg ønsker å finne ut hva du/dere tenker om temaet. I tillegg antar jeg at du/dere sitter på mye erfaring og kunnskap om dette temaet på grunn av din oppvekst eller yrkesbakgrunn. Jeg er interessert i å høre mer om dette og hvordan Oppfølgingstjenesten 10-15 har påvirket deg før/etter din kontakt med dette tilbudet.

Jeg skal gjøre en kvalitativ studie, der jeg ønsker å få frem ditt perspektiv, og trenger derfor deltakere til intervjuer. Det individuelle intervjuet vil vare cirka én (1) time. Samtalen vil bli tatt opp og det vil bli skrevet notater underveis. Dette for å sikre at en får med seg alt som blir sagt under intervjuet og at ditt perspektiv blir framstilt på en korrekt måte. Her vil jeg snakke om din rolle i samarbeid med Oppfølgingstjenesten 10-15 og dine tanker rundt dette tilbudet i bydelen. Materialet skal deretter analyseres, og sitater kan bli fremhevet i oppgaven.

Lyddopptaket og informasjonen som kommer frem under intervjuet vil anonymiseres slik at ingen kan kjenne deg igjen som en informant i min studie. Alle opptak og dokumenter som kan identifisere deg som informant vil slettes når masteroppgaven er levert, senest i juni 2020.

Jeg er nødt til å hente inn samtykke fra deg/dine foresatte som sier noe om at du/dere har gått med på å delta som informant i studien. Dette dokumentet vil også destrueres ved prosjektets slutt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du/dere ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen som ligger vedlagt. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke. Dersom du/dere trekker deg/dere fra prosjektet, kan du kreve å få slettet eventuelle innsamlede opplysninger. Deltakelse i prosjektet vil ikke påvirke ditt forhold til Oppfølgingstjenesten 10-15 i bydel Gamle Oslo. Dersom det er ønskelig kan dine foresatte få se intervjuguiden på forhånd ved å ta kontakt. Dersom du/dere senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til prosjektet, kan du kontakte meg via mail eller telefon;

Jonas Idriss Zeggag Karlsen, mail: s330160@oslomet.no telefon: +4798658728

Hva skjer med informasjonen om deg og hvilke rettigheter har du?

Informasjonen som registreres om deg/dere skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med studien. Du har rett til innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg og rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene som er registrert. Du har rett til å få slettet personopplysninger om deg, få utlevert en kopi av dine personopplysninger og rett til å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Alle opplysningene vil bli fremstilt uten direkte gjenkjennende personopplysninger, dette for å overholde taushetsplikten jeg har som forsker. Det kan bli brukt pseudonymer i teksten for å opprettholde anonymiteten din som informant. Det er kun jeg som forsker som vil se og ha tilgang til opptakene og dokumenter med personidentifiserende opplysninger, disse vil oppbevares på et sikkert sted, adskilt fra øvrig data, som kun jeg har tilgang til. Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt/foresattes samtykke. Det er søkt om godkjennelse fra Personvernombudet for forskning, NSD (Norsk senter for forskningsdata AS) for å sikre at prosjektet er i tråd med personvernregelverket, dette på oppdrag fra OsloMet – Storbyuniversitetet.

Godkjenning

Prosjektet er godkjent av OsloMet og ansvarlig veileder for prosjektet er postdoktor Lars E. F. Johannessen.

Hvis du har spørsmål eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- OsloMet – Storbyuniversitetet, ved student: Jonas Idriss Zeggag Karlsen, epost: s330160@oslomet.no telefon: +4798658728 eller prosjektansvarlig Lars E. F. Johannessen, epost: lars.johannessen@oslomet.no telefon: +4748293782
- Personvernombudet til OsloMet: Ingrid S. Jacobsen ved epost: personvernombud@oslomet.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost: personverntjenester@nsd.no eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Jonas Idriss Zeggag Karlsen, masterstudent i barnevern ved OsloMet

Vedlegg 7: Samtykkeskjema ungdommer

Samtykke til å delta i studien «Oppfølging 10-15»

Jeg har lest om studien og samtykker til å la barnet mitt delta på intervju.

Jeg samtykker til at mitt barns opplysninger kan behandles frem til prosjektet er avsluttet, juni 2020.

Samtykker du til at ditt barn skal delta? Kryss av og signer her:

Jeg har lest og forstått informasjonen over og samtykker til (sett kryss ved det som passer):

☐ At forskeren kan intervju barnet mitt om hans/hennes erfaringer med «Oppfølgingstjenesten 10-15» i bydel Gamle Oslo

dato Signatur til foreldre

Vedlegg 8: Samtykkeskjema ansatte

Samtykke til å delta i studien «Oppfølging 10-15»

Jeg har lest om studien og samtykker til å delta i intervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger kan behandles frem til prosjektet er avsluttet, juni 2020.

dato Deltakers signatur